

SGECOL

Ομάδα Μελέτης για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Νομοθεσία

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΑΡΧΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ Προσχέδιο PECOL

PECOL = Pinciples of **E**uropean **CO**operative **L**aw

Προσχέδιο PECOL - Μάιος 2015

Το προσχέδιο αυτό, εξακολουθεί να υπόκειται σε αλλαγές, περιέχει μόνο μια σύνθεση των σχολίων που θα συνοδεύουν το PECOL στην τελική του μορφή, μαζί με τις εθνικές εκθέσεις βάσει των οποίων διατυπώθηκε το PECOL.

Παρακαλούμε αναφερθείτε ως: Ομάδα μελέτης της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (SGECOL) και Προσχέδιο Αρχών Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (Draft PECOL) Μάιος 2015

Για σχόλια και απόψεις, παρακαλώ στείλτε email στο: antonio.fici@euricse.eu

Η Ομάδα Μελέτης για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Νομοθεσία (SGECOL) είναι μια ομάδα νομικών συνεταιριστικών επιστημόνων από διάφορες χώρες της Ευρώπης. Στόχος της είναι να διεξαγάγει συγκριτική έρευνα για την συνεταιριστική νομοθεσία στην Ευρώπη, με στόχο την προώθηση της μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης και κατανόησης της συνεταιριστικής νομοθεσίας εντός των νομικών, ακαδημαϊκών και κυβερνητικών κοινοτήτων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (βλ Fajardo, Fici, Henry , Hiez, Meira , Münkner και Snaith, Νέα Ομάδα Μελέτης για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Νομοθεσία: “*Principles Project*”, Euricse WP, N 24/2012, στο www.ssrn.com , Id, El Nuevo Grupo de estudio en Derecho Cooperativo Europeo y el proyecto « los del principios Derecho Cooperativo Europeo », στο Revista de Derecho de sociedades, 2012, σελ. 609-618, και στο CIRIEC-España, Revista de Economía Jurídica Social y Cooperativa, N. 24, 2013, σελ 331-350).

Η συντακτική επιτροπή των Αρχών της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (PECOL) αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη της SGECOL: Gemma Fajardo, Antonio Fici, Hagen Henry, David Hiez, Deolinda Aparicio Meira, Hans-H. Münkner, και Ian Snaith.

Η SGECOL επιθυμεί να αναγνωρίσει τη γενναιόδωρη υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Έρευνας για τις Συνεταιριστικές και Κοινωνικές Επιχειρήσεις (EURICSE), το Πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου, το Co-operative Group, και το IUDESCOOP του Πανεπιστημίου της Βαλένθια.

Μετάφραση κειμένου στα ελληνικά

Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (Ι.Σ.Ε.Μ)
<http://isem-institute.blogspot.gr>

Επιμέλεια κειμένου Δίκτυο Κ.Α.Π.Α.
www.diktio-kapa.dos.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	12
Ενότητα 1.1 (Ορισμός και στόχοι των συνεταιρισμών)	12
Ενότητα 1.2 (Εφαρμοστέο δίκαιο και συνεταιριστικό καταστατικό).....	12
Ενότητα 1.3 (Κριτήρια για την εγγραφή μελών)	13
Ενότητα 1.4 (Συνεταιριστικές συναλλαγές)	13
Ενότητα 1.5 (Συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη)	14
ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	33
Ενότητα 2.1 (Γενικές αρχές της συνεταιριστικής διακυβέρνησης)	33
Ενότητα 2.2 (Ελεύθερη συμμετοχή).....	33
Ενότητα 2.3 (Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών).....	34
Ενότητα 2.4 (Δομές συνεταιριστικής διακυβέρνησης: άμεσος έλεγχος από τα μέλη).....	36
Ενότητα 2.5 (Δομές συνεταιριστικής διακυβέρνησης: διαχείριση και εσωτερικός έλεγχος)	38
Ενότητα 2.6 (Δικαιώματα ενημέρωσης των μελών και απαιτήσεις διαφάνειας)	40
ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	58
Ενότητα 3.1 (Γενικές αρχές της συνεταιριστικής χρηματοοικονομικής διάρθρωσης).....	58
Ενότητα 3.2 (Κεφάλαιο μερίδων του συνεταιρισμού).....	58
Ενότητα 3.3 (Εισφορές των μελών στο κεφάλαιο).....	58
Ενότητα 3.4 (Αποθεματικά).....	59
Ενότητα 3.5 (Περιορισμένη ευθύνη των μελών)	60
Ενότητα 3.6 (Οικονομικά αποτελέσματα από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με μέλη)	61
Ενότητα 3.7 (Κέρδη και άλλες ζημίες)	62
Ενότητα 3.8 (Εκκαθάριση)	62
ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	83
Ενότητα 4.1 (Γενικές αρχές του συνεταιριστικού ελέγχου)	83
Ενότητα 4.2 (Πεδίο εφαρμογής και μορφές συνεταιριστικού ελέγχου)	83
Ενότητα 4.3 (Ελεγκτικός φορέας και ελεγκτές)	84
Ενότητα 4.4 (Ολοκλήρωση του συνεταιριστικού ελέγχου και επιπτώσεις)	85

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.....	97
Ενότητα 5.1 (Γενικές αρχές της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών).....	97
Ενότητα 5.2 (Μορφές οικονομικής συνεργασίας).....	97
Ενότητα 5.3 (Μορφές κοινωνικο-πολιτικής συνεργασίας)	98
ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	100

Λίστα συντομογραφιών

CCBSA	Συνεταιρισμοί και Οργανώσεις Κοινωνικού Οφέλους UK, Διάταγμα 2014
FCA	Νόμος-Φινλανδικών Συνεταιρισμών νόμος N. 1488/2001
FrCA	Γαλλικός νόμος για τους Συνεταιρισμούς N. 47-1775 της 10ης Σεπτεμβρίου 1947
FCA	Αρχή Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης του Ην. Βασιλείου “Mutual Society Information Note”
GCA	Γερμανικός Συνεταιριστικός Νόμος (1889-2006)
ICA P	Αρχές Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας του 1995
ICC	Ιταλικός Αστικός Κώδικας του 1942
PCC	Πορτογαλικός Συνεταιριστικός Κώδικας N. 51/1996
SCE	Ευρωπαϊκός Συνεταιρισμός
SCE R	Ο κανονισμός αριθ. 1435/2003 περί του καταστατικού της SCE
SCA	Ισπανικός Συνεταιριστικός Νόμος N. 27/1999 της 16 ^{ης} Ιουλίου 1999

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Οι Αρχές του Ευρωπαϊκού Συνεταιριστικού Δικαίου (PECOL)

Έχει γίνει σχεδόν κοινός τόπος κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια η δημοσίευση ομάδων αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου, με κάθε νέο σύνολο να αντανακλά μία διαφορετική και νέα περιοχή του Ευρωπαϊκού ιδιωτικού ή εμπορικού δικαίου.¹ Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι μια ομάδα Ευρωπαίων μελετητών που επικεντρώνονται κατά κανόνα στο δίκαιο των συνεταιρισμών, αποφάσισε να κάνει το ίδιο. Ο Όμιλος (όπως αναφέρεται παρακάτω) ανέλαβε, για περίοδο τριών ετών, την απαραίτητη έρευνα και έκανε τις απαραίτητες συγκρίσεις για να συνθέσει απλώς ένα τέτοιο σύνολο των ευρωπαϊκών αρχών για το δικό τους ξεχωριστό τμήμα τους δικαίου (το "PECOL»). Τα αποτελέσματα του Έργου PECOL δημοσιεύονται εδώ με την κάθε άλλο παρά ευφάνταστη ονομασία «Οι αρχές του ευρωπαϊκού συνεταιριστικού Δικαίου», ή PECOL για συντομία. Σε αντίθεση με ορισμένα άλλα σύνολα ευρωπαϊκών αρχών που δημοσιεύθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια, οι PECOL μπορούν να βασίζονται σε προηγούμενες αρχές: στις συνεταιριστικές αρχές που έχουν καθιερωθεί από τους ίδιους τους συνεταιριστές². Αυτό εγείρει νέα ερωτήματα σχετικά με τη θέση και τη λειτουργία των PECOL. Όμως, μια άλλη ιδιαιτερότητα προκύπτει από την έρευνα για το συνεταιριστικό δίκαιο, κατά την οποία δύο χαρακτηριστικές πτυχές ξεχωρίζουν. Πρώτον, υπήρξε, μέχρι σήμερα, μόνο περιορισμένη έρευνα στον τομέα του συνεταιριστικού δικαίου, όπως αναλύεται παρακάτω. Δεύτερον, στο βαθμό που υπάρχει τέτοια έρευνα, ένα μεγάλο μέρος της έχει διεξαχθεί από τα ίδια τα μέλη των συνεταιρισμών ή από επαγγελματίες νομικούς που συνεργάζονται με τους συνεταιρισμούς και όχι από ακαδημαϊκούς ερευνητές που μελετούν αυτού του τύπου φορείς.³ Αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά δίνουν μια πρωτότυπη γεύση για το PECOL σε σύγκριση με άλλα σύνολα αρχών που θεσπίστηκαν πρόσφατα. Αυτό θα πρέπει να εξηγηθεί από την παρουσίαση του έργου (2) και τους στόχους του (3).

---

¹ Ήδη από το 1982, με ενθάρρυνση όλα αυτά τα χρόνια από ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διάφοροι ευρωπαίοι νομικοί μελετητές συνεργάστηκαν για να δημιουργήσουν ομάδες των κοινών αρχών ευρωπαϊκού ιδιωτικού δικαίου. Το πιο γνωστό παράδειγμα είναι ο σχηματισμός της Επιτροπής Λάντο (αρχικά σχηματίστηκε το 1982) από την οποία προέκυψαν οι Αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων (PECL), που δημοσιεύθηκαν σε τρία μέρη, το 1995, το 1999 και το 2003, αντίστοιχα. Από τότε, ένας μεγάλος αριθμός αυτών των συνόλων αρχών έχουν εμφανιστεί, για παράδειγμα, το ευρωπαϊκό δίκαιο των αδικοπραξιών, το ευρωπαϊκό οικογενειακό δίκαιο, το ευρωπαϊκό δίκαιο ασφαλείας, το ευρωπαϊκό εταιρικό δίκαιο και το ευρωπαϊκό δίκαιο περί αφερεγγυότητας.

² Δείτε παρακάτω, 3.1.

³ Τα έργα αυτά δεν είναι εύκολο να διαδοθούν, διότι αφορούν την εθνική συνεταιριστική νομοθεσία, και είναι γραμμένα στις αντίστοιχες γλώσσες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν λίγα ακαδημαϊκά έργα, μεταξύ των οποίων πρέπει να αναφερθούν: D. Crasogna, A Fici & H. Henry, (eds.) το *Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικού Δικαίου*, (International handbook of cooperative law) Springer, 2013, D. Hiez, (Ed.) *Συγκριτικό δίκαιο των ευρωπαϊκών συνεταιρισμών*, (Droit comparé des cooperatives européennes), Larcier, 2009. Μια άλλη ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τη μελέτη σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού 1435/2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE, 2010, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf

2 Το Έργο PECOL

2.1 Ο Όμιλος

Το Έργο PECOL συγκέντρωσε μια μικρή ομάδα ευρωπαϊών μελετητών που έχουν όλοι επιλέξει να επικεντρωθούν σε θέματα δικαίου των συνεταιρισμών (ο «Όμιλος») από εκείνα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ με εξαιρετικές συνεταιριστικές παραδόσεις (δηλαδή, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο), καθώς και ένα κράτος μέλος που ανέπτυξε τη δική του μοναδική προσέγγιση για τους συνεταιρισμούς (Φινλανδία).⁴ Ως εκ τούτου, η Ομάδα⁵ περιλαμβάνει (σε αλφαβητική σειρά) τους: Isabel Gemma Fajardo Garcia (Ισπανία), Antonio Fici (Ιταλία),⁶ Hagen Henry (Φινλανδία), David Hiez (Γαλλία), Deolinda Meira (Πορτογαλία), Hans-H. Münkner (Γερμανία) και Ian Snaith (Ηνωμένο Βασίλειο)⁷.

Το μικρό μέγεθος του Ομίλου διευκόλυνε το έργο του. Το έργο PECOL διαμόρφωσε το προτεινόμενο σύνολο αρχών σε μόλις τρία χρόνια, μετά από μόλις επτά συνεδριάσεις.⁸ Το έργο της ομάδας έχει καταστεί δυνατό με την υποστήριξη της EURICSE και άλλων ερευνητικών κέντρων⁹, χάρη σ' αυτούς.

2.2 Ευρωπαϊκό Πεδίο εφαρμογής του Έργου PECOL

Όπως υποδηλώνει το όνομά του, το πεδίο εφαρμογής των PECOL περιορίζεται στις ευρωπαϊκές αρχές του συνεταιριστικού δικαίου. Έτσι, όπως και άλλα σύνολα των δημοσιευμένων ευρωπαϊκών αρχών, το PECOL δεν είναι ούτε ένα σύνολο εθνικών αρχών, ούτε ένα σύνολο αρχών που εμπνέονται από τις νομοθεσίες των μη ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό, όμως, που διακρίνει το PECOL, είναι η ύπαρξη θετικού δικαίου στην ΕΕ - δηλαδή,

⁴ Το φινλανδικό συνεταιριστικό δίκαιο είναι ενδιαφέρον από πολλές διαφορετικές απόψεις, αλλά κυρίως επειδή είναι πολύ φιλελεύθερο. Στην πραγματικότητα, η πιο πρόσφατη εκδοχή του αποστασιοποιείται εντελώς από τις υπάρχουσες νομικές συνεταιριστικές παραδόσεις. Το πιο πειστικό παράδειγμα είναι ίσως η δυνατότητα να ιδρυθεί συνεταιρισμός με ένα μόνο μέλος: πράγματι, το άρθρο 1 του Κεφαλαίου 2 του φινλανδικού νόμου 421/2013 δεν κάνει καμία αναφορά σε έναν ελάχιστο αριθμό μελών (όπως έκανε ο προηγούμενος νόμος). Αν και το Έργο PECOL δεν υιοθετεί καμία από τις μοναδικές φινλανδικές λύσεις στα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί, η δυνατότητα σύγκρισης με το ευρύ φάσμα των πιθανών εναλλακτικών λύσεων, συμπεριλαμβανομένων των Φινλανδικών λύσεων, αποδείχθηκε πολύτιμη για το PECOL.

⁵ Αν και ζητήθηκε ερευνητική συνδρομή sporadικά από διάφορους υποψήφιους διδάκτορες και εφαρμοστές της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε άλλες χώρες, δεν κατέστη δυνατό να συμμετάσχουν περισσότεροι ακαδημαϊκοί με άλλες αρμοδιότητες

⁶ Η ομάδα εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες της προς τον καθηγητή Fici, Γραμματέα του έργου PECOL, για τις άοκνες προσπάθειές του να συντονίσει την έρευνα και τα έγγραφα του Ομίλου, με όλους τους υλικότεχνικούς πονοκεφάλους που αυτό συνεπάγεται.

⁷ Ο Όμιλος επωφελήθηκε επίσης και εκφράζει την ευγνωμοσύνη του για τη γλωσσική βοήθεια του καθηγητή Snaith, η οποία δόθηκε χωρίς όριο.

⁸ Trento (Ιταλία), 27 έως 31 Οκτωβρίου 2014, Βαλένθια (Ισπανία), 24 έως 26 Μαρτίου 2014, Βρυξέλλες (Βέλγιο), 21 έως 23 Οκτωβρίου 2013, Trento (Ιταλία), 8 με 10 Απριλίου 2013, Μάντσεστερ (Ηνωμένο Βασίλειο), 31 Οκτ. 2012, Λουξεμβούργο (Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου), 28 με 30 Μαΐου, 2012, Trento (Ιταλία) 29-30 Σεπτεμβρίου 2011.

⁹ Η κύρια υποστήριξη προσφέρθηκε από τη Euricse. Η δεύτερη υποστήριξη ήρθε από το Πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου. Το Πανεπιστήμιο της Valencia πρέπει επίσης να αναφερθεί για τη φιλοξενία, καθώς και το Ιταλικό συνεταιριστικό κίνημα για την παροχή χώρου για συνάντηση στις Βρυξέλλες.

πραγματική νομοθεσία – για τους συνεταιρισμούς, με τη μορφή της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE).¹⁰ Έτσι, ο τομέας της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής νομοθεσίας δεν είναι πλέον απλώς ένα ακαδημαϊκό πεδίο. Η νομοθεσία αυτή έχει, σε κάποιο βαθμό, ήδη καθορίσει το νομικό κατασκεύασμα του συνεταιρισμού για την Ευρώπη.

Ωστόσο, το συγκεκριμένο κατασκεύασμα ήταν, στην πραγματικότητα, πολύ εξειδικευμένο για να είναι το μόνο σημείο αναφοράς του Ομίλου για τις PECOL, επειδή η ΕΣΕ (SCE) είναι, με βάση τα χαρακτηριστικά της, δευτεροβάθμιος συνεταιρισμός (δηλαδή, μια συνεταιριστική οντότητα που σχηματίζεται από υπάρχοντες συνεταιρισμούς), παρά το γεγονός ότι η νομοθεσία αυτή δεν απαιτεί ρητά δευτεροβάθμιο χαρακτήρα.¹¹ Έτσι, στον κανονισμό για τη SCE δεν μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην προετοιμασία του PECOL από ότι σε μια πιο ολοκληρωμένη εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, αποφάσεις που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των PECOL, δεδομένου ότι δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να αναφερθεί άμεσα στον κανονισμό SCE και τους απογόνους του. Η μόνη απόφασή του σχετικά με συνεταιρισμό αναφερόταν στην πραγματικότητα σε θέμα κρατικής ενίσχυσης.¹² Το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφασίσει εάν η εφαρμογή των ευεργετικών εθνικών φορολογικών κανόνων για τους συνεταιρισμούς αποτελούσαν απαγορευμένη κρατική ενίσχυση.¹³ Έτσι, αν και η προοπτική από την οποία προέκυψε το έργο PECOL είναι Ευρωπαϊκή, το γεγονός αυτό δεν θα πρέπει να υποδηλώνει ότι το πεδίο εφαρμογής των PECOL είναι περιορισμένο στη νομοθεσία και τη νομολογία που παράγεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αν και η ευρωπαϊκή εμβέλεια των PECOL περιόρισε αναγκαστικά την εξέταση από την Ομάδα της μη ευρωπαϊκής νομοθεσίας ή νομολογίας, ήταν αδύνατο, σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, να κάνει μια αυστηρή διάκριση μεταξύ του τι θα μπορούσε ή θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην έννοια του "ευρωπαϊκού" συνεταιριστικού δικαίου, ιδιαίτερα σε μία επιστημονική εργασία. Αυτό αποδείχθηκε ιδιαίτερα αληθές καθώς η κατάσταση της υπάρχουσας παγκόσμιας γνώσης για τους συνεταιρισμούς είναι αρκετά περιορισμένη. Πληροφορίες και έρευνες σχετικά με τις αρχές της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε πολ-

¹⁰ Ο κανονισμός 1435/2003 περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE). (Σημ. μεταφραστική: Ορθή απόδοση θα ήταν «περί του καταστατικού του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού»).

¹¹ Η SCE μπορεί να δημιουργηθεί από πέντε φυσικά πρόσωπα, αλλά πολλές διατάξεις ασχολούνται με ζητήματα που προκύπτουν, κυρίως, όταν αυτή αποτελείται από νομικά πρόσωπα και, περισσότερο, από συνεταιρισμούς.

¹² Βλ. *Paint Graphos, Adige Carni, και Franchetto*, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-78/08, C-79/08 και C-80/08, ECLI: EE: C: 2011: 550. Το πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου έκρινε:

Φορολογικές απαλλαγές, όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι οποίες χορηγούνται σε... συνεταιρισμούς βάσει της εθνικής νομοθεσίας... σχετικά με τους κανόνες φορολογικών πλεονεκτημάτων συνιστούν κρατική ενίσχυση... μόνο στο μέτρο που όλες οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής πληρούνται. [...] Ανήκει [στο εθνικό] δικαστήριο να προσδιορίσει [αν οι εθνικοί κανόνες ήταν] επιλεκτικοί και κατά πόσον μπορεί να είναι δικαιολογημένοι... τεκμηριώνοντας [αν] οι συνεταιρισμοί... είναι στην πραγματικότητα σε μια κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των άλλων [κερδοσκοπικών] οντοτήτων και, εάν [έτσι], αν η ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση που απολαμβάνουν οι συνεταιρισμοί, αφενός αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των βασικών αρχών του φορολογικού συστήματος που ισχύει στο οικείο κράτος μέλος και, αφετέρου, είναι σύμφωνη με τις αρχές της συνέπειας και της αναλογικότητας.

¹³ Παρ' όλα αυτά, η απόφαση *Paint Graphos* εξακολουθεί να είναι ενδιαφέρουσα, καθόσον αναγνώρισε ότι οι συνεταιρισμοί μπορεί να είναι μια ενιαία οντότητα, στην οποία η εφαρμογή των ειδικών φορολογικών κανόνων για αυτούς θα μπορούσε να δικαιολογηθεί.

λές χώρες είναι ουσιαστικά ανύπαρκτες, ή, εάν τέτοιες πληροφορίες ή έρευνες υπάρχουν, δεν έχουν διαδοθεί ευρέως ή δεν υπάρχει ευχερής πρόσβαση.¹⁴ Η θλιβερή συνέπεια αυτού είναι μια πολύ περιορισμένη κατανόηση των αρχών του συνεταιριστικού δικαίου σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον, η νομοθεσία των ΗΠΑ, η οποία συχνά έχει σημαντική επίδραση στις γενικές αρχές του δικαίου, δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική στον τομέα του συνεταιριστικού δικαίου. Επιστημονική προσοχή έχει δοθεί κυρίως στη νομοθεσία που ψηφίστηκε στη Νότια Αμερική και την καναδική επαρχία του Κεμπέκ, δεδομένου ότι αυτή η νομοθεσία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος από τις σημαντικότερες εξελίξεις στον τομέα της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Έτσι, παρά την κάπως εφραπτόμενη σχέση τους με την Ευρώπη, παρέχουν ενημέρωση για το έργο PECOL.

Μια τελευταία διευκρίνιση αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της ίδιας της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Το έργο PECOL ασχολείται μόνο με την ουσιαστική συνεταιριστική νομοθεσία, πράγμα που σημαίνει την οργάνωση των συνεταιρισμών. Πράγματι, τα βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τη φορολογία, το εργατικό δίκαιο, το δίκαιο των καταναλωτών και άλλα ζητήματα που προκύπτουν από τη σχέση μεταξύ του συνεταιριστικού δικαίου με τους άλλους κλάδους του δικαίου, δεν θεωρούνται ως στοιχεία του ίδιου του συνεταιριστικού δικαίου. Αυτά τα ερωτήματα είναι, ωστόσο, πολύ σημαντικά, αλλά εξαρτώνται τόσο πολύ από τις εθνικές δικαιοδοσίες που είναι αδύνατο, μέχρι στιγμής, να εξαχθούν γενικά συμπεράσματα.

2.3 Η Μεθοδολογία του Έργου PECOL

Μόλις σχηματίστηκε, ο Όμιλος συμφώνησε να διαιρέσει την (οργανωσιακή) νομοθεσία των συνεταιρισμών σε πέντε ξεχωριστές περιοχές, με κάθε περιοχή προορισμένη να αποτελέσει ένα ξεχωριστό κεφάλαιο του έργου PECOL: (1) Ορισμός και στόχοι (πρώτο σχέδιο από τον Antonio Fici), (2) διακυβέρνηση (Ian Snaith), (3) χρηματοοικονομική δομή (Isabel Gemma Fajardo Garcia και Deolinda Meira), (4) εξωτερικούς ελέγχους (Hans-H. Münkner), και (5) συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών (Hagen Henry). Κάθε ένας από αυτούς τους πέντε τομείς, στη συνέχεια ανατέθηκε σε ένα ή δύο μέλη του Ομίλου («Υπεύθυνοι Κεφαλαίου»), που στη συνέχεια προετοίμασαν κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις πληροφορίες που απαιτούνται σε σχέση με τον συγκεκριμένο τομέα. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές έδωσαν μια ομοιόμορφη δομή στις εθνικές εκθέσεις (σε κάθε "Εθνική Έκθεση") που εκπονήθηκαν από κάθε μέλος του Ομίλου σε σχέση με την ανάπτυξη και την τρέχουσα κατάσταση του συνεταιριστικού νόμου στο κράτος μέλος του.¹⁵

Κάθε Υπεύθυνος Κεφαλαίου στη συνέχεια συνέταξε το κεφάλαιό του (της, τους) με βάση τις πληροφορίες που περιείχαν οι εθνικές εκθέσεις. Αυτά τα κεφάλαια, σε προσχέδιο τότε, διανεμήθηκαν στα μέλη του Ομίλου για μια αρχική εξέταση και σχολιασμό. Η ομά-

¹⁴ Για τις εξαιρέσεις, βλέπε ανωτέρω, υποσημείωση 3.

¹⁵ Οι εθνικές εκθέσεις αυτές είναι εκτεταμένες και παρέχουν μια πολύ πλούσια παρουσίαση της εθνικής νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς. Όπως το έργο PECOL, είναι δομημένες σε πέντε τίτλους, όπως αναφέρονται ανωτέρω. Ως εκ τούτου, είναι πολύτιμες καθαυτές, και θα αποτελέσουν μέρος του βιβλίου. Ακόμη και αν ο στόχος της ομάδας ήταν ανέκαθεν η δημιουργία PECOL, και η συλλογική εργασία επικεντρώταν μόνο σε αυτό, η ατομική εργασία που έχει παραχθεί θα διευκολύνει επίσης τη διάδοση της συνεταιριστικής νομοθεσίας.

δα τότε συνεδρίαζε για πρόσωπο με πρόσωπο συζητήσεις των διαφόρων κεφαλαίων και την υποβολή προτάσεων αναθεώρησης.¹⁶ Καθώς οι αλλαγές σε ένα κεφάλαιο συχνά υποκινούσε αλλαγές σε άλλα κεφάλαια, η ομάδα συνεδρίαζε μία τελευταία φορά, για να αναθεωρήσουν συλλογικά όλα τα αναθεωρημένα κεφάλαια και να συμφωνήσουν για την τελική εκδοχή του PECOL. Η ίδια μεθοδολογία έχει συμφωνηθεί για την εισαγωγή (πρώτο σχέδιο από τον David Hiez). Το έργο αυτό είναι το αποτέλεσμα. Αλλά, καθώς κάθε αρχή μπορεί να ηχεί διαφορετικά στα επιμέρους κράτη μέλη, (τα Κεφάλαια) συμπληρώνονται με παρατηρήσεις, οι οποίες επιδιώκουν να αναπτύξουν το περιεχόμενο, την πιθανή ερμηνεία τους, ή τον τρόπο με τον οποίο εναρμονίζονται με άλλες διατάξεις.

3. Στόχοι του PECOL

Ο προφανής στόχος του έργου PECOL ήταν να διαμορφώσει τις PECOL. Παρ' όλα αυτά, οι φιλοδοξίες του Ομίλου για το PECOL - δηλαδή, αυτό που πιστεύουν ακράδαντα, ότι μπορεί να επιτύχει το PECOL σε σχέση με το ευρωπαϊκό και διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο – είναι οι τελικοί στόχοι του Έργου PECOL. Φυσικά, οι φιλοδοξίες του Ομίλου για τις PECOL είναι κάπως διαφορετικές από εκείνες που εκφράζονται από τους συντάκτες των άλλων συνόλων των ευρωπαϊκών αρχών σε άλλους τομείς του δικαίου, λόγω της μοναδικής φύσης του συνεταιριστικού δικαίου. Για παράδειγμα, σχεδόν 20 χρόνια πριν, ο Ole Lando εξέφρασε την ελπίδα του ότι οι αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων (PECL), καθώς και άλλα σύνολα ευρωπαϊκών αρχών, θα επιτύχουν διάφορους στόχους. Μεταξύ άλλων, ανέμενε οι αρχές του να: προωθήσουν το διασυνοριακό εμπόριο, να διευρύνουν την ενιαία αγορά, να προσανατολίσουν την ευρωπαϊκή και τις εθνικές νομοθεσίες και τα δικαστήρια σε σχέση με τη μελλοντική νομοθεσία και τη νομική ερμηνεία και, ενδεχομένως, να ενισχύσει τις προσπάθειες εναρμόνισης και, τελικά, να δημιουργήσει μια γέφυρα μεταξύ του Ρωμαϊκού και του κοινού δικαίου. Ανέφερε, επίσης, ότι οι PECL (σε αντίθεση με άλλα σύνολα αρχών) θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως σύγχρονη έκφραση της *lex mercatoria* και θα μπορούσαν ακόμη και να υιοθετηθούν άμεσα από τους διαδίκους ιδιωτικών συμβάσεων. Αν και οι επιδιώξεις του Ομίλου για τις PECOL αντανακλούν μερικές από αυτές τις φιλοδοξίες, τα υπόλοιπα είναι απλά ανεφάρμοστα στην περιοχή του συνεταιριστικού δικαίου. Πρώτον, η νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς επωφελείται ήδη από διεθνώς αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αρχές που έχουν υπάρξει, σε διάφορες μορφές, για πάνω από έναν αιώνα. Οι επιδιώξεις του Ομίλου για τις PECOL αναπόφευκτα επωφελήθηκαν από εκείνη την ιστορία, η οποία περιγράφεται εν συντομία παρακάτω. Δεύτερον, η ακαδημαϊκή συζήτηση γύρω από την «περιγραφική» σε αντιπαράθεση με την «κανονιστική» χρήση του όρου αρχή, έχει επίσης επηρεάσει τις προσδοκίες του Ομίλου για τις PECOL, η οποία συζήτηση και το αποτέλεσμα της συζητούνται επίσης εν συντομία παρακάτω. Τρίτον, επικαλούμενοι την κατανόηση του αναγνώστη για τις δύο αυτές επιρροές, οι συγκεκριμένες επιδιώξεις και οι στόχοι του Ομίλου για τις PECOL περιγράφονται με περισσότερες λεπτομέρειες. Τέλος, θα αναφερθούν σοβαρότεροι λόγοι για τη δημιουργία των PECOL.

3.1 Μια Σύντομη Ιστορία για τις Αρχές της Συνεταιριστικής Νομοθεσίας

¹⁶ Αυτές οι πρόσωπο με πρόσωπο συζητήσεις έγιναν κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων που αναφέρονται ανωτέρω, υποσημείωση 8.

Πολύ νωρίς, σε αντίθεση με πολλούς άλλους οικονομικούς παράγοντες, οι συνεταιριστικές οντότητες αναγνώρισαν ότι η δική τους προσέγγιση στην οικονομική δραστηριότητα ήταν μοναδική. Για να ορίσουν καλύτερα και να ενθαρρύνουν τη χρήση της διαφορετικής οικονομικής τους προσέγγισης, δημιούργησαν ένα όργανο στο οποίο τα μέλη των συνεταιρισμών (οι ονομαζόμενοι συνεταιριστές) θα μπορούσαν να συζητούν μεταξύ τους την κατάλληλη οργάνωση και λειτουργία των συνεταιριστικών φορέων και να προωθούν τη χρήση και τον πολλαπλασιασμό τους. Έτσι, το 1895, γεννήθηκε η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία (ICA). Ένας από τους κύριους στόχους της ήταν η δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας για τους συνεταιρισμούς σε όλο τον κόσμο.¹⁷ Μετά από έντονη συζήτηση,¹⁸ η ICA, τελικά, εξέδωσε και δημοσίευσε μια σειρά από αρχές, στηριζόμενες γενικά σε εκείνες της Δίκαιης Κοινωνίας των Πρωτοπόρων της πόλης Rochdale¹⁹, που απέβλεπαν στην περιγραφή της δομής και της διαχείρισης των συνεταιρισμών σε διεθνές επίπεδο.²⁰

Το συνεταιριστικό πρότυπο δεν έμεινε βέβαια στάσιμο κατά τη διάρκεια του αιώνα που ακολούθησε. Υπέστη σημαντικές αλλαγές με την πάροδο του χρόνου. Ως αποτέλεσμα, οι Αρχές της ICA υπέστησαν μια σειρά αναθεωρήσεων. Η τελευταία εκδοχή εγκρίθηκε το 1995²¹ και παραμένει η λυδία λίθος για τους συνεταιρισμούς σε όλο τον κόσμο. Μέσα από αυτές τις διαφορετικές επαναλήψεις, δεν άλλαξε μόνο το περιεχόμενο των αρχών της ICA, άλλαξαν και οι λειτουργίες τους επίσης. Το 1937, για παράδειγμα, ορισμένες από τις αρχές ICA ήταν υποχρεωτικές ή θεωρούνταν ως καθοριστικά κριτήρια για μια συνεταιριστική οντότητα. Κατά τα επόμενα χρόνια, ωστόσο, ορισμένες από τις αρχές της ICA έγιναν απλώς συμβουλευτικές ή αντανάκλυσαν μια προσπάθεια να περιγραφούν οι κοινοί παρονομαστές των τότε σύγχρονων συνεταιρισμών.²² Βεβαίως, τέτοιες αλλαγές στο περιεχόμενο και τη λειτουργία αντανάκλυν τη σχετική κατάσταση και τη δύναμη της ICA στην πορεία του χρόνου, αλλά είναι επίσης αρκετά εκφραστικές στην προσπάθεια ορισμού της φύσης των ίδιων των Αρχών ως περιγραφικών αρχών.

Μία από τις πιο αξιοσημείωτες πτυχές των αρχών της ICA είναι ο διεθνής χαρακτήρας τους. Στην πραγματικότητα, έχουν γίνει σημείο αναφοράς για τα συνεταιριστικά χαρακτηριστικά για τη διεθνή κοινότητα. Το 2002, για παράδειγμα, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) υιοθέτησε τη Σύσταση 193 σχετικά με την Προώθηση των Συνεταιρισμών²³, η οποία περιλαμβάνει τις αρχές αυτές²⁴, και αναφέρεται σε αυτές τις αρχές. Αν

¹⁷ <http://www.ica.coop/en/history-ica>

¹⁸ J.-F. Draperi, *La République cooperative*, Larcier, Bruxelles, 2012, ps. 155 s.

¹⁹ <http://www.cooperativegrocer.coop/articles/2004-01-09/co-op-principles-then-and-now-part-2>

²⁰ Για παράδειγμα, σημαντικές συζητήσεις έλαβαν χώρα σχετικά με τη θέση των μισθωτών στους συνεταιρισμούς: F. Espagne, "Principes coopératifs; Lesquels: Histoire et lecture des principes coopératifs selon l'alliance coopérative internationale", Paris, 2008

http://cediasbibli.org/opac/index.php?lvl=notice_display&id=38082

²¹ I. Macpherson, *Les principes coopératifs Vers le 21e siècle*, ICA εκδότης, Genève, 1996, A Chomel & C. Vienney, «La continuité au risque de l'irréalité», REEMA, 1996, n ° 260.

²² F. Espagne, *παραπάνω*.

²³ ΔΟΕ προώθηση των συνεταιρισμών Σύσταση (193) 2002,

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R193

(τελευταία επίσκεψη 19 Ιανουαρίου 2015).

²⁴ ΔΟΕ προώθηση των συνεταιρισμών Σύσταση (193), 2002

και η Σύσταση 193 δεν είναι νομικά δεσμευτική, εξακολουθεί να αντανακλά μια σημαντική συμβολή στο αυξανόμενο σώμα της Διεθνούς Συνεταιριστικής νομοθεσίας.²⁵ Επιπλέον, η περιφερειακή νομοθεσία έχει αναγνωρίσει ρητά ότι αντιπροσωπεύουν καθολικά αποδεκτές συνεταιριστικές αρχές.²⁶

3.2 Συνεταιριστικές Αρχές και Αρχές Συνεταιριστικού Δικαίου

Οι Ακαδημαϊκοί αρέσκονται να διαφωνούν για την πολυσημία του όρου Αρχές. Αν και η θεωρητική συζήτηση εξακολουθεί να μαίνεται για τη διαφορά ανάμεσα σε ένα κανόνα και μια αρχή, η εθνική και η διεθνής νομοθεσία (βλέπε, π.χ., το καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου²⁷), καθώς και οι πρότυποι νόμοι (βλέπε, π.χ., το κοινό ευρωπαϊκό Δίκαιο Πωλήσεων²⁸), χρησιμοποιούν τον όρο αρχή χωρίς να αναφέρεται με σαφήνεια ποιες από τις πιθανές σημασίες εννοούνται.²⁹

Παρ' όλα αυτά, για τον Όμιλο, ο καθορισμός των αρχών από τους ακαδημαϊκούς φέρνει αναγκαστικά μια επιστημολογική ασάφεια. Η πιο σημαντική διάκριση περιστρέφεται γύρω από τις περιγραφικές και κανονιστικές σημασίες του όρου. Μερικές φορές, ο όρος αρχή προορίζεται να σημαίνει ένα γενικό χαρακτηριστικό που περιγράφεται από τους ακαδημαϊκούς (δηλαδή, περιγραφικές αρχές), ενώ άλλες φορές, ο όρος αναφέρεται στην πραγματική πηγή δικαίου (δηλαδή, κανονιστικές αρχές). Προφανώς, μια τέτοια διάκριση θα πρέπει να αναλυθεί πλήρως, διότι τέτοιες γενικότητες μπορεί να είναι η τελική βάση για τους νομικούς προσδιορισμούς, αλλά μια τέτοια ανάλυση είναι πέρα από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος έργου. Αρκεί να πούμε ότι, για τους σκοπούς του έργου PECOL, η σημαντική πτυχή της διαφοράς μεταξύ των περιγραφικών και κανονιστικών χρήσεων του όρου αρχές είναι να διακρίνει τον εν γένει περιγραφικό χαρακτήρα των Αρχών της ICA από τον εν γένει κανονιστικό χαρακτήρα της PECOL.

Οι αρχές του έργου PECOL είναι, στην πραγματικότητα, μετα-αρχές. Ενώ οι αρχές της ICA περιγράφουν τον πραγματικό τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι συνεταιρισμοί, το έργο PECOL περιγράφει πρότυπα συνεταιριστικού νόμου. Με άλλα λόγια, το έργο PECOL δεν επιδιώκει να περιγράψει την οργάνωση ή τη διαχείριση των συνεταιρισμών, αλλά μάλλον τους διάφορους κανόνες που διέπουν αυτούς τους συνεταιρισμούς, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης και διαχείρισής τους. Σίγουρα, όμως, η διάκριση αυτή

---

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R193

(τελευταία επίσκεψη 19 Ιανουαρίου 2015).

²⁵ H Henry, "The Contribution of the ILO to the Formation of Public International Cooperative Law", in S. Kott & J. Droux (επιμ.), *Globalizing social rights The International Labour Organization and beyond*, Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Νέα Υόρκη: Palgrave Macmillan, 2013, σ. 98.

²⁶ Acte uniforme sur les sociétés coopératives, adopté par l'Organisation pour l'harmonisation en Afrique du droit des affaires, 2010, Art. 6.

²⁷ Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου, άρθρο 38 1. Γ, το οποίο αναφέρεται σε «γενικές αρχές του δικαίου που αναγνωρίζονται από τα πολιτισμένα έθνη».

²⁸ Η λέξη αρχή χρησιμοποιείται στον κανονισμό σχετικά με τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού δικαίου των πωλήσεων που προτείνει η Επιτροπή (COM (2011) 635), Άρθρο 4, για τον προσδιορισμό των πηγών του δικαίου που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να καλυφθούν τα κενά.

²⁹ Y. Adar & P. Sirena, "Principles and rules in the emerging contract law: from the PECL to the CESL, and beyond", *European review of contract law*, 2013, p. 1-37; B. Pozzo, « Les principes directeurs en droit comparé », *Revue des contrats*, 2013, 400.

μετριάζεται από το γεγονός ότι οι δύο έννοιες - η περιγραφική και η κανονιστική - δεν μπορεί ποτέ να είναι εντελώς διαχωρισμένες. Από τη μία πλευρά, οι Αρχές της ICA βασίζονται, τουλάχιστον εν μέρει, στον τρόπο που η εθνική νομοθεσία ρυθμίζει τους συνεταιρισμούς. Από την άλλη πλευρά, το έργο PECOL αναφέρεται κατ' ανάγκη στον τρόπο με τον οποίο οι συνεταιρισμοί είναι οργανωμένοι και λειτουργούν στην πράξη. Η διαφορά, για το έργο PECOL, είναι ότι υπάρχει πάντα μια νομοθεσία που παρεμβαίνει και διασφαλίζει την εφαρμογή των αρχών της στη συνεταιριστική οντότητα.

3.3 Οι απώτεροι στόχοι του Έργου PECOL

Όπως και μερικά από τα άλλα σύνολα των ευρωπαϊκών αρχών³⁰, οι απώτεροι στόχοι του έργου PECOL έχουν περιλάβει τη δημιουργία είτε ενός συνόλου σύγχρονων αρχών που να υπάρχουν παράλληλα με την ευρωπαϊκή ή εθνική νομοθεσία (π.χ. *lex mercatoria*) ή ένα σύνολο αρχών που πρέπει να εφαρμόζονται απευθείας από ιδιώτες και από νομικά πρόσωπα (π.χ., τα συμβαλλόμενα μέρη). Σίγουρα, το έργο PECOL δεν αποτελεί εναλλακτική λύση στην υφιστάμενη νομοθεσία, η οποία είναι υποχρεωτική, αλλά μπορεί να αποτελέσει ένα πολλά υποσχόμενο πρότυπο. Ωστόσο, ο Όμιλος δεν προσδοκούσε το έργο PECOL να προωθήσει περαιτέρω τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του συνεταιριστικού νόμου.³¹ Φυσικά, ο Όμιλος πιστεύει ότι το έργο PECOL πρέπει πάντως να χρησιμεύσει ως κατάλληλη λυδία λίθος σε σχέση με την εφαρμογή ή / και την αναμόρφωση του ισχύοντος κανονισμού της ΕΣΕ (SCE) και της συνδεδεμένης με αυτόν της νομοθεσίας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αλλά ο κανονισμός για τη SCE και η νομοθεσία που θεσπίστηκε κατ' εφαρμογή της είναι επαρκής. Κατά τον Όμιλο, η περαιτέρω νομοθεσία της ΕΕ ούτε επιδιώκεται ούτε είναι επιθυμητή. Καθώς οι συνεταιρισμοί έχουν πάντα καθιερώσει οι ίδιοι τον τρόπο λειτουργίας τους, μια εναρμόνιση εκ των άνω προς τα κάτω δεν θα είχε νόημα. Επειδή γραπτές συνεταιριστικές αρχές έχουν υπάρξει για πολλά χρόνια, τυχόν αποκλίσεις από αυτές που υιοθετήθηκαν από κράτη μέλη που έχουν ήδη συνεταιριστική νομοθεσία μπορούν να θεωρηθούν μόνο σκόπιμες (δηλαδή, μια πολιτική επιλογή να διαφέρουν). Στο βαθμό που άλλα κράτη μέλη δεν έχουν τέτοια νομοθεσία (συνήθως χώρες της Ανατολικής Ευρώπης), προσπάθειες εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας τους θα είχαν μικρή ή καμία αξία. Παρ' όλα αυτά, η δημιουργία ενός συνόλου αρχών παρέχει ένα υπόδειγμα, το οποίο προσφέρει μια εργαλειοθήκη, και επιπλέον προβάλλει τις πιο ελπιδοφόρες κατευθύνσεις για το μέλλον.³²

³⁰ See footnote [re Lando's goals] ____, supra

³¹ Το έργο PECOL δεν μπορεί να ενισχύσει το διασυνοριακό εμπόριο και την ενιαία αγορά, καθώς οι συνεταιρισμοί συνήθως είναι, από τη φύση τους, ένα τοπικό φαινόμενο. Οι περισσότεροι από αυτούς μπορεί να είναι τοπικοί, αλλά ακόμα και τότε κατά καιρούς συνεργάζονται πέρα από τα σύνορα, και άλλοτε έχουν μέλη και από τις δύο πλευρές των συνόρων. Παρ' όλα αυτά, απέχουν πολύ από τα θέματα που προκύπτουν από τη μεταφορά της έδρας στο εταιρικό δίκαιο.

³² Σημαντικά και αξιόλογα ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα στην περιοχή του συνεταιριστικού δικαίου. Για παράδειγμα, ποια είναι η σχέση μεταξύ των συμφερόντων των μελών και του γενικού συμφέροντος; Πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται οι συναλλαγές ενός συνεταιρισμού με μη-μέλη; Πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται οι συναλλαγές των συνεταιρισμών μέσω θυγατρικών; Ποια είναι η σχέση ανάμεσα ή / και ποιες συνδέσεις υπάρχουν μεταξύ συνεταιριστικού δικαίου και εταιρικού δικαίου; Δεν τα συζητούμε αυτά στην παρούσα εισαγωγή. Αυτά θ' αποτελέσουν μέρος του έργου PECOL.

Για το σκοπό αυτό, στόχος του έργου PECOL είναι να προσφέρει μια καλύτερη κατανόηση των συνεταιρισμών, καθώς και των νομικών αρχών επί των οποίων στηρίζονται τέτοιες οντότητες, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις δυνατότητές τους. Ο Όμιλος αναγνώρισε, ωστόσο, ότι η υφιστάμενη κατάσταση των αρχών της συνεταιριστικής νομοθεσίας δεν είναι πάντα επαρκής για να καθορίσει τι είναι οι συνεταιρισμοί, και πολύ λιγότερο τι θα μπορούσαν να είναι, στην Ευρώπη του 21ου αιώνα. Πάρα πολλά ερωτήματα σχετικά με τους συνεταιρισμούς παραμένουν αναπάντητα, παρά τις διάφορες εκδοχές των αρχών της ICA. Ο Όμιλος αναγνώρισε ότι χρειάζεται μια σύγχρονη, συντονισμένη προσέγγιση για τους συνεταιρισμούς του 21ου αιώνα. Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι η ομάδα πίστευε ότι υπάρχει ανάγκη για θεμελιώδεις αλλαγές στις αρχές της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Αντίθετα, η Ομάδα αναμένει το έργο PECOL να αποτελέσει ένα συνεκτικό σύνολο συνεταιριστικού δικαίου (κανόνες ή / και κατευθυντήριες αρχές), προσαρμοσμένο στις σημερινές ανάγκες. Συναφώς, οραματίζεται τη χρήση του έργου PECOL ως οδηγού για την επέκταση και τη μεταρρύθμιση του συνεταιριστικού δικαίου σε όλη την Ευρώπη, και πέραν αυτής, και ως γενικό προσανατολισμό και μια σειρά από καθιερωμένες βέλτιστες πρακτικές τόσο για τους νομοθέτες που υιοθετούν νέα διευρυμένα και αναθεωρημένα νομοθετήματα όσο και για τα δικαστήρια που ερμηνεύουν τη συνεταιριστική νομοθεσία.

Αν και το έργο PECOL είναι σαφώς περιγραφικό (και κάθε επιστημονική εργασία πρέπει να είναι), έχει επίσης ένα κανονιστικό στοιχείο. Στο βαθμό που η Ομάδα διαπίστωσε ομοφωνία σχετικά με ορισμένες αρχές συνεταιριστικής νομοθεσίας, τις ενέταξε στο έργο PECOL. Όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με εναλλακτικές λύσεις σε ένα συγκεκριμένο θέμα συνεταιριστικής νομοθεσίας, το έργο PECOL επιλέγει την πιο κατάλληλη μεταξύ τους για τους σύγχρονους συνεταιρισμούς. Και, στο βαθμό που καμιά υφιστάμενη αρχή δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο ερώτημα, το έργο PECOL προτείνει μια κατάλληλη, σύγχρονη λύση, σύμφωνη με το γενικό προσανατολισμό του. Τίποτα λιγότερο δεν θα μπορούσε να προσφέρει ένα συνεκτικό σύνολο κανόνων και αρχών για σύγχρονους ευρωπαϊκούς συνεταιρισμούς του 21ου αιώνα. Παρ' όλα αυτά, το έργο PECOL δεν μπορεί, τελικά, να ισχυριστεί ότι είναι κανονιστικό με την πιο αγνή έννοια αυτού του όρου, καθώς το PECOL δεν προφασίζεται ότι καταρτίζει νόμο. Το νομοθετικό έργο αφήνεται στο νομοθετικό σώμα. Στην καλύτερη περίπτωση, το PECOL αντιπροσωπεύει "ενδοτικό δίκαιο".

3.4 Τρεις λόγοι για την ανάληψη του έργου PECOL

3.4.1 Το έργο PECOL ως νομική συνεταιριστική ταυτότητα

Οι δεσμοί μεταξύ των αρχών και της ταυτότητας είναι προφανείς, μέσω του λεκτικού της ICA που προσδιορίζει τις δηλώσεις της: συνεταιριστική ταυτότητα, αξίες και αρχές. Συνεπώς, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, το έργο PECOL αναφέρεται στη συνεταιριστική ταυτότητα. Όμως, η σχέση αυτή δεν αποτελεί κίνδυνο, και ο καθορισμός μιας συνεταιριστικής ταυτότητας είναι σίγουρα ένας από τους κύριους λόγους για την ανάληψη του έργου PECOL. Έχουμε αναφέρει ότι οι συνεταιριστικοί νόμοι, με την ποικιλομορφία και τις αντιφάσεις τους, δεν έχουν οδηγήσει σε μια σαφή συνεταιριστική ταυτότητα. Ούτε οι συνεταιριστικές αρχές που έχουν θεσπιστεί από την ICA το κάνουν, δεδομένου ότι είναι

πάρα πολύ γενικές.³³ Ωστόσο, είναι εξαιρετικής σημασίας ο ακριβής προσδιορισμός αυτής της ταυτότητας, δεδομένου ότι είναι ο μόνος λόγος για τον οποίο οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να υπάγονται σε συγκεκριμένη ρύθμιση. Δεν παραβιάζεται καμία μυστικότητα αν λεχθεί ότι ορισμένες συνεταιριστικές πρακτικές καθώς και ορισμένες νομοθεσίες, έχουν αποδυναμώσει τις διαφορές μεταξύ των συνεταιρισμών και των εταιρειών, και αυτό μπορεί να περιγραφεί ως εταιρικοποίηση των συνεταιρισμών ή, πιο θετικά, ως υβριδισμός. Ως μελετητές της νομοθεσίας, δεν έχουμε άποψη για τις ευκαιρίες που ανοίγουν οι εξελίξεις αυτές, αλλά μπορούμε να πούμε ότι θα δώσουν επιχειρήματα για την κατάργηση των ειδικών νομικών κανόνων για τους συνεταιρισμούς.

Αυτό είναι ακριβώς το κίνητρο της απόφασης του ΔΕΚ του 2009.³⁴ Αυτή η υπόθεση στηρίχθηκε στη συνεταιριστική ταυτότητα, η οποία θέτει ορισμένους περιορισμούς σχετικά με το συνεταιρισμό, γεγονός που νομιμοποιεί τα φορολογικά πλεονεκτήματα.³⁵ Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να δηλωθεί μια σαφής και σύγχρονη συνεταιριστική ταυτότητα. Το έργο PECOL, ως έκφραση των μεγάλων εξελίξεων των συνεταιριστικών κανόνων, στηριζόμενο σε συγκριτικές προοπτικές, μπορεί να προσφέρει τη λειτουργία αυτή.

3.4.2 Το έργο PECOL ως πρότυπο για άλλες επιχειρήσεις

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο το έργο PECOL είναι χρήσιμο αυτή τη στιγμή είναι ότι ο συνεταιριστικός νόμος μπορεί να είναι ένα πρότυπο. Ήδη χρησιμοποιείται ως τέτοιο, έστω και σιωπηρώς, όταν μερικές από τις τεχνικές του περιλαμβάνονται στις εταιρείες κοινοτικού συμφέροντος. Η συνεισφορά είναι, μερικές φορές, ρητή, όπως συμβαίνει με τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς στην Ιταλία, οι οποίοι επέλεξαν το συνεταιριστικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ακόμη και η βελγική "société à finalité sociale", η οποία αποσκοπούσε στην ενθάρρυνση της επιδίωξης κοινωνικού στόχου σε οποιαδήποτε εταιρεία, δεν βρήκε καμία άλλη λύση για να οριστεί ο νέος όρος.

Η στιγμή είναι κρίσιμη σε μια ευρωπαϊκή προοπτική, δεδομένου ότι η Επιτροπή, μετά από μια δεκαετία αδιαφορίας, φαίνεται να επανεξετάζει την κοινωνική οικονομία. Έχει ήδη αρχίσει να κάνει κάποιους κανονισμούς και, ως εκ τούτου, να ορίζει, τουλάχιστον έμμεσα, την κοινωνική επιχείρηση. Η έμφαση δίνεται, όλο και περισσότερο, στην ιδιαιτερότητα του αντικειμένου της επιχείρησης, η οποία θα τη διαφοροποιεί από τις εταιρείες. Όμως, οι συνεταιρισμοί έχουν άλλο πεδίο, με βάση τη διάρθρωση της επιχείρησης. Για να υπάρξει ευκαιρία επηρεασμού των επιλογών της ΕΕ, είναι απαραίτητο να παρουσιασθεί μια σαφής ταυτότητα, συμβατή με τις μελλοντικές ανησυχίες. Εδώ, πάλι, το PECOL θα μπορούσε να προσφέρει αυτή τη λειτουργία.

3.4.3 Το έργο PECOL ως εργαλείο για να τεθεί σε ακαδημαϊκές συζητήσεις

³³ Ωστόσο, η ICA έχει επίγνωση του προβλήματος και έδωσε εντολή σε μια "επιτροπή αρχών" να συντάξει ένα καθοδηγητικό σημείωμα, προκειμένου να διαμορφώσουν τους πυλώνες της ταυτότητας, ισχυροποιώντας τη συνεταιριστική διαφορά.

³⁴ Βλέπε ανωτέρω, υποσημείωση 11.

³⁵ Αυτή είναι η περίπτωση, μέσω του καθορισμού των δικαιούχων του Ευρωπαϊκού Ταμείου για την κοινωνική επιχειρηματικότητα: Règlement (UE) n ° 346/2013 du Parlement européen et du Conseil relatif aux Fonds d'entrepreneuriat social Européens, άρθρο 3.

Τέλος, το έργο PECOL είναι μια ευκαιρία να βγει από την απομόνωση η συνεταιριστική νομοθεσία. Η διεθνής ακαδημαϊκή κοινότητα δεν έχει απολύτως κανένα ενδιαφέρον για την συνεταιριστική νομοθεσία. Σε εθνικό επίπεδο, μόνο η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία μπορούν να διεκδικήσουν μια επιστημονική παράδοση σε αυτό το θέμα. Μέχρι τώρα, η συνεταιριστική νομοθεσία συζητείται κυρίως μεταξύ των συνεταιριστών, ή των συνεταιριστικών ιδρυμάτων, όταν δεν καταρτίζεται από αυτούς. Η καθιέρωση των ευρωπαϊκών αρχών, αν δεν θεωρείται ως μίμηση, θα μπορούσε να φωτίσει τον πλούτο της συνεταιριστικής νομοθεσίας και των ειδικών μηχανισμών της.

Αυτό δεν είναι μόνο το ενδιαφέρον των ερευνητών της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Τρέχουσες συζητήσεις σχετικά με τις εταιρείες, μετά την οικονομική κρίση και τις συνέπειές της, θα μπορούσαν αναμφίβολα να επωφεληθούν από την καλύτερη γνώση της συνεταιριστικής νομοθεσίας³⁶ Αυτό απαιτεί, από τους μελετητές της συνεταιριστικής νομοθεσίας, να τηρούν κάποια απόσταση από τα συνεταιριστικά ιδρύματα. Φυσικά, οι συζητήσεις πρέπει να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν, δεδομένου ότι το δίκαιο πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένο με την πραγματικότητα. Όμως, οι ερευνητές του συνεταιριστικού δικαίου δεν μπορεί να είναι οι υποστηρικτές των συνεταιρισμών στον ακαδημαϊκό χώρο.³⁷ Φυσικά, θα προβάλλουν τον πλούτο του συνεταιριστικού δικαίου, αλλά αυτό απέχει πολύ από την υποστήριξη των ίδιων των συνεταιρισμών.

---

³⁶ Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι μια προσπάθεια, από έναν καθηγητή νομικής να αναλύσει την εταιρεία ως κοινωνία, ακόμη και αν αναφέρεται μία φορά σε συνεταιρισμό, δεν κάνει χρήση του συνεταιριστικού νόμου: S. Deakin, , “The corporation as commons: rethinking property rights, governance and sustainability in the business enterprise”, Queen’s La Journal, 2012, 339-381, spec. p. 352

³⁷ Μερικές φορές, τα συνεταιριστικά ιδρύματα το περιμένουν, ακόμη και όταν δεν επενδύουν θετικά όπως κάνουν οι επιχειρήσεις. Είναι αξιοσημείωτο ότι, τουλάχιστον άμεσα, τα συνεταιριστικά ιδρύματα δεν έχουν στηρίξει οικονομικά το έργο αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ενότητα 1.1

(Ορισμός και στόχοι των συνεταιρισμών)

(1) Οι συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ασκούν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα χωρίς κέρδος ως τελικό σκοπό και

(α) κυρίως προς το συμφέρον των μελών τους, ως καταναλωτές, προμηθευτές ή εργαζόμενοι της συνεταιριστικής επιχείρησης («αμοιβαίοι συνεταιρισμοί»), ή

(β) κυρίως προς το γενικό συμφέρον της κοινότητας («συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος»).

(2) «Κέρδος ως απώτερος σκοπός» σημαίνει την πραγματοποίηση κερδών κατά κύριο λόγο για την καταβολή τόκων, μερισμάτων ή μπόνους για τα χρήματα που έχουν επενδυθεί ή κατατεθεί, ή έχουν δανεισθεί στο συνεταιρισμό ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο.

(3) Για τους σκοπούς της Ενότητας (1) (α), η «συνεταιριστική επιχείρηση» μπορεί να περιλαμβάνει μια δραστηριότητα που ασκείται από θυγατρική εταιρεία, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την ικανοποίηση των συμφερόντων των μελών και τα μέλη του συνεταιρισμού διατηρούν τον απόλυτο έλεγχο της θυγατρικής εταιρείας.

(4) Οι συνεταιρισμοί πρέπει να περιλαμβάνουν στην καταχωρισμένη επωνυμία τους τη λέξη "συνεταιρισμός", "coop", ή κάτι παρόμοιο. Οι λέξεις «συνεταιρισμός», «coop» ή παρόμοιες, δεν μπορεί να περιλαμβάνονται στην επωνυμία φορέων που δεν ιδρύθηκαν και δεν διοικούνται ως συνεταιρισμοί, σύμφωνα με τη συνεταιριστική νομοθεσία και τις παγκοσμίως αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αξίες και αρχές.

Ενότητα 1.2

(Εφαρμοστέο δίκαιο και συνεταιριστικό καταστατικό)

(1) Οι συνεταιρισμοί που διέπονται από ειδικούς νόμους ανάλογα με τον τύπο τους, υπόκεινται στο γενικό συνεταιριστικό νόμο μόνο στο βαθμό που αυτό είναι συμβατό με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους.

(2) Ως αυτόνομες οργανώσεις, οι συνεταιρισμοί είναι ελεύθεροι να διοικούνται με βάση τα καταστατικά τους, εντός των ορίων της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Γι' αυτό το σκο-

πό, στην έννοια «καταστατικό» περιλαμβάνονται τόσο η ιδρυτική πράξη όσο και το καταστατικό που αποτελεί το αντικείμενο ενός ξεχωριστού εγγράφου.

(3) Στην περίπτωση των θεμάτων που δεν ρυθμίζονται ή ρυθμίζονται εν μέρει από τον συνεταιριστικό νόμο και το καταστατικό του συνεταιρισμού, άλλοι νόμοι, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών νόμων, μπορεί να ισχύουν για τους συνεταιρισμούς μόνο στο βαθμό που είναι συμβατοί με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους.

Ενότητα 1.3

(Κριτήρια για την εγγραφή μελών)

(1) Τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να είναι μέλη που συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό και μέλη που δεν συναλλάσσονται με αυτόν.

(2) Συναλλασσόμενα μέλη είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα που συμμετέχουν σε συναλλαγές με τον συνεταιρισμό ως καταναλωτές, προμηθευτές ή εργαζόμενοι της συνεταιριστικής επιχείρησης.

(3) Μη συναλλασσόμενα μέλη είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως είναι οι επενδυτές, οι εθελοντές, οι δημόσιοι φορείς, οι οποίοι δεν συμμετέχουν σε συνεταιριστικές συναλλαγές, αλλά ενδιαφέρονται για την επιδίωξη του συνεταιριστικού σκοπού.

(4) Ένας συνεταιρισμός περιλαμβάνει πάντοτε όχι λιγότερα από δύο μέλη, τα οποία σε έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό πρέπει να είναι συναλλασσόμενα μέλη.

(5) Οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί μπορεί να δεχθούν ως μέλη μη συναλλασσόμενα μέλη μόνο εάν το καταστατικό τους το προβλέπει.

(6) Το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να καθιστά την ένταξη ως μέλος υποκειμένη σε εύλογους όρους, που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο τύπο ή τον σκοπό του συνεταιρισμού, χωρίς διάκριση φύλου, κοινωνική, εθνική, φυλετική, πολιτική ή θρησκευτική διάκριση ή τεχνητούς περιορισμούς.

Ενότητα 1.4

(Συνεταιριστικές συναλλαγές)

(1) Οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί επιδιώκουν το στόχο τους, κυρίως μέσω συνεταιριστικών συναλλαγών με τα συναλλασσόμενα μέλη, για την παροχή αγαθών, υπηρεσιών ή θέσεων εργασίας.

(2) Κατά τη σύναψη και την εκτέλεση των συνεταιριστικών συναλλαγών, οι συνεταιρισμοί οφείλουν να τηρούν την αρχή της ίσης μεταχείρισης των συναλλασσόμενων μελών.

(3) Το συνεταιριστικό καταστατικό πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τη συμμετοχή των συναλλασσόμενων μελών στις συνεταιριστικές συναλλαγές, ιδίως όσον αφορά την ελάχιστη έκταση ή / και το επίπεδο της συμμετοχής αυτής.

(4) Με την επιφύλαξη κάθε άλλου ένδικου μέσου, αδυναμία του συναλλασσόμενου μέλους ή του συνεταιρισμού να συμμετάσχουν σε συνεταιριστικές συναλλαγές, αποτελεί επαρκή λόγο για την διαγραφή ή την αποχώρηση μέλους.

Ενότητα 1.5

(Συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη)

(1) «Συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη» είναι οι συναλλαγές μεταξύ των συνεταιρισμών και μη μελών για την παροχή αγαθών, υπηρεσιών ή θέσεων εργασίας του ίδιου είδους με αυτών που παρέχονται στα συναλλασσόμενα μέλη.

(2) Με την επιφύλαξη της Ενότητας 1.4 (1), οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί μπορούν να συμμετάσχουν σε συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη, εκτός αν το καταστατικό τους προβλέπει διαφορετικά.

(3) Οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί που ασκούν συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη, παρέχουν σε αυτά τα μη μέλη την επιλογή να καταστούν συναλλασσόμενα μέλη και τα ενημερώνουν σχετικά με τη δυνατότητα αυτή.

(4) Όταν οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί πραγματοποιούν συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη, οφείλουν να τηρούν χωριστό λογαριασμό των εν λόγω συναλλαγών. Οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος μπορούν επίσης να πράττουν το ίδιο.

(5) Τα κέρδη από συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη διατίθενται στα αδιανέμητα αποθεματικά.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ενότητα 1.1

Ο ορισμός των συνεταιρισμών και η συνεταιριστική ταυτότητα

Η πρώτη διάταξη του έργου PECOL περιέχει έναν ορισμό των συνεταιρισμών. Αυτό είναι σύμφωνο με την κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία [βλ. 2511 ICC, άρθρο 2 PCC, κεφ. 1 ενότ. 2 (1), FCA, παρ. 1 (1) GCA, άρθρο 1 (1) SCA, άρθρο 1 (1) FrCA]. Σε αντίθεση, ένας σωστός ορισμός της SCE είναι ανύπαρκτος, αν και ο κανονισμός για τη SCE ταυτοποιεί αμέσως τη SCE από ορισμένα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων της μεταβλητότητας του αριθμού των μελών και του κεφαλαίου, καθώς και του επιδιωκόμενου σκοπού [βλ. άρθ. 1, καν. SCE]. Σε ένα πιο σύνθετο τρόπο, η CCBSA [Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014 – Νόμος του Ην. Βασιλείου για τους συνεταιρισμούς κοινοτικής ωφέλειας] ταυτοποιεί τους συνεταιρισμούς αρνητικά, δηλαδή, από τη μη κερδοσκοπική βάση [sec. 2 (3), CCBSA], και από μια θετική απαίτηση, της συνεταιριστικής αξιοπιστίας, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την Αρχή Δημοσιονομικής Συμπεριφοράς ως αρμόδιας για την καταχώριση [sec. 2 (2) (α) (i), CCBSA, FCA Σημείωση]. Η δήλωση της ICA σχετικά με την Συνεταιριστική Ταυτότητα αρχίζει επίσης με τον ορισμό, ο οποίος ακολουθείται από αυτούσιες τις Αρχές της ICA.

Ένας ορισμός σίγουρα βοηθάει να διαμορφώσει την συνεταιριστική ταυτότητα και έτσι να διακριθούν οι συνεταιρισμοί από άλλες μορφές οντοτήτων. Αυτό εξηγεί την επιλογή να συμπεριληφθεί στο έργο PECOL μια διάταξη ορισμού του συνεταιρισμού. Ωστόσο, η σημασία του ορισμού δεν πρέπει να υπερτονίζεται. Στην πραγματικότητα, η συνεταιριστική ταυτότητα περιλαμβάνει πολλές πτυχές και είναι το αποτέλεσμα της συνολικής ρύθμισης συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων των διατάξεων που ασχολούνται με την οργανωτική και οικονομική δομή ενός συνεταιρισμού (στο PECOL, ενότ. 2 και 3, αντίστοιχα). Συνεπώς, ένας ορισμός δύσκολα μπορεί να είναι τόσο περιεκτικός ώστε να περιλαμβάνει όλα τα διακριτικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών, και ακόμη ένας ορισμός που φιλοδοξεί να το κάνει, θα πρέπει να διαβάζεται σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις που εξηγούν το νόημα και δείχνουν μόνο τα περιεχόμενα των χαρακτηριστικών που αναφέρονται εκεί. Επιπλέον, διαφορετικοί ορισμοί μπορούν να βρεθούν στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία, μερικοί πιο περιεκτικοί (π.χ., PCC, η SCA, και CCBSA με αναφορά στη FCA, Σημείωση), άλλοι λιγότερο (π.χ., ICC), και τα ουσιαστικά περιεχόμενά τους ποικίλλουν. Το μόνο κοινό στοιχείο σε όλους τους νομικούς ορισμούς που εξετάστηκαν είναι το γεγονός ότι όλοι κάνουν αναφορά στον σκοπό ενός συνεταιρισμού.

Κατά συνέπεια, το έργο PECOL αφενός παρέχει έναν ορισμό, και από την άλλη πλευρά, τον επικεντρώνει στους σκοπούς που επιδιώκονται από τους συνεταιρισμούς, αφήνοντας στην άκρη άλλα καθοριστικά χαρακτηριστικά (μεταβλητό κεφάλαιο και μέλη, δημοκρατία, κλπ), τα οποία θα εξεταστούν από άλλες διατάξεις του έργου PECOL. Πράγματι, αν και αυτό δεν είναι το μόνο στοιχείο της συνεταιριστικής ταυτότητας, ο στόχος είναι ίσως το στοιχείο που περισσότερο από τα άλλα βοηθά να διακρίνονται οι συνεταιρισμοί από άλλους επιχειρηματικούς φορείς, ιδίως των εταιρειών (λαμβάνοντας επίσης υπόψη την

τάση στο εταιρικό δίκαιο να μην αποδίδει ένα συγκεκριμένο σκοπό στις εταιρείες, όπως προκύπτει, για παράδειγμα, από τη σύγκριση του κανονισμού SCE και του Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Εταιρεία το 2001).

Στον ορισμό του συνεταιρισμού στο έργο PECOL, πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί θεωρούνται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (το έργο PECOL δεν εισέρχεται σε λεπτομέρειες για το πώς αποκτάται η νομική προσωπικότητα από τους συνεταιρισμούς, η οποία όμως συνήθως πηγάζει αυτόματα από την εγγραφή τους). Η νομική προσωπικότητα τονίζει την αυτόνομη νομική υπόσταση των συνεταιρισμών σε σχέση με τα μέλη τους, καθώς και την πλήρη δικαιοπρακτική τους ικανότητα, και σε ορισμένες δικαιοδοσίες μεταφέρει επίσης την κληρονομούμενη αυτονομία τους (βλ PECOL, Ενότ. 3.5). Η αναφορά στο ιδιωτικό δίκαιο υπογραμμίζει την ιδιωτική φύση των συνεταιρισμών και το γεγονός ότι είναι μία από τις οργανωτικές μορφές που διατίθενται από τις νομοθεσίες στους πολίτες για να διαμορφώσουν την επιχείρησή τους.

Στο έργο PECOL, οι συνεταιρισμοί ταυτοποιούνται μόνο από τον τίτλο "Συνεταιρισμοί", όπως στο FCA και στο PCC, καθώς και στις Αρχές της ICA. Ως εκ τούτου, δεν αναφέρονται ούτε ως «cooperative companies - συνεταιριστικές εταιρείες», όπως στα ΔΠΔ, FrCA και SCA (στα νομικά κείμενα των οποίων η λέξη "society" είναι ουσιαστικά ισοδύναμη με τη λέξη «εταιρεία»), ούτε ως «cooperative societies – συνεταιριστικές εταιρείες», όπως στην CCBSA και στον κανονισμό SCE.

Από τη μία πλευρά η επιλογή αυτή έγινε για να υπογραμμίσει τη διαφορά μεταξύ των συνεταιρισμών και των (κερδοσκοπικών) επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, η επιλογή αυτή δεν επηρεάζει τη δυνατότητα εφαρμογής του εταιρικού δικαίου για να καλυφθούν τα κενά του συνεταιριστικού δικαίου (δείτε παρακάτω σε αυτό το σχόλιο). Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε συμπληρωματική και πρόσθετη εφαρμογή διατάξεων του δικαίου των εταιρειών, τόσο σε χώρες, όπως η Γαλλία και η Ιταλία, όπου αναφέρονται ως «συνεταιριστικές εταιρείες», όσο και σε χώρες, όπως η Πορτογαλία, όπου αναφέρονται απλά ως "Συνεταιρισμοί". Από θεωρητική άποψη, το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί θεωρούνται ως εταιρείες δεν είναι ένα μεγάλο πρόβλημα, εφόσον αναγνωρίζεται ότι ο όρος «εταιρεία» είναι μια κατηγορία μέσα στην οποία μπορούν να συμπεριληφθούν οι εταιρείες χωρίς σκοπό το κέρδος και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών, όπως συμβαίνει στην ιταλική νομική θεωρία. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και αν υιοθετήσουμε μια ευρύτερη έννοια των όρων «κέρδος» και «με σκοπό το κέρδος», ως χαρακτηρίζοντες την κατηγορία των επιχειρήσεων (όπως στην πορτογαλική, αλλά και στην ιταλική νομική γραμματεία), οι οποίες περιλαμβάνουν επίσης την επίδιωξη των οικονομικών συμφερόντων (π.χ. μείωση του κόστους), με τρόπο διαφορετικό από την αμοιβή του κεφαλαίου. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, επίσης, ένας συνεταιρισμός θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στην κατηγορία των εταιρειών, χωρίς αυτό να αντιπροσωπεύει ένα πρόβλημα από την άποψη της συνεταιριστικής ταυτότητας.

Ο συνεταιριστικός στόχος

Ο ορισμός στο έργο PECOL, ενότ. 1.1 (1) είναι ένας γενικός ορισμός, σχεδιασμένος κατά τρόπο ώστε να καλύπτει όλους τους τύπους των συνεταιρισμών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σε πολλές χώρες εμπίπτουν σε ειδικούς νόμους. Ένας γενικός ορισμός αντικατοπτρίζει τη φύση του έργου PECOL, ως προτεινόμενες γενικές αρχές της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής νομοθεσίας, καλύπτοντας όλα τα είδη των συνεταιρισμών, ανεξάρτητα από τον τομέα δραστηριότητάς τους.

Ο ορισμός του PECOL, ενότ. 1.1 (1) καλύπτει επίσης τους συνεταιρισμούς δευτέρου ή ανώτερου βαθμού, δηλαδή, συνεταιρισμών που έχουν συσταθεί από συνεταιρισμούς, δεν απαιτείται επομένως μια ρητή πρόβλεψη για αυτούς. Πράγματι, οι δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί (ή «κοινοπραξίες συνεταιρισμών», όπως αυτές αναφέρονται σε ορισμένες δικαιοδοσίες δικαίου) πραγματοποιούν μια επιχείρηση προς το συμφέρον των συνεταιρισμών που είναι μέλη τους ως καταναλωτές / χρήστες ή τους παρόχους της επιχείρησης που διεξάγεται από τον δευτεροβάθμιο συνεταιρισμό. Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι οι δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί μπορεί να μη χρειάζονται ειδική ρύθμιση. Στην πραγματικότητα, αυτά θα εξεταστούν αναλυτικά αλλού στο έργο PECOL.

Ο ορισμός του έργου PECOL αναφέρεται ρητά σε δύο γενικά είδη συνεταιρισμών, "αμοιβαίους" συνεταιρισμούς και «γενικού συμφέροντος» συνεταιρισμούς, και τρία μεγάλα υπο-είδη των αμοιβαίων συνεταιρισμών (καταναλωτικοί, συνεταιρισμοί παραγωγών, συνεταιρισμοί εργαζομένων), ανάλογα με τη φύση των μελών και τη σχέση τους με το συνεταιρισμό. Αυτά τα υπο-είδη είναι ικανά να καλύψουν όλους τους υπάρχοντες συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών σε όλους τους τομείς της οικονομίας (γεωργία, τράπεζες, κλπ).

Παρά το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί των εργαζομένων είναι στην πραγματικότητα ένα είδος παραγωγικών συνεταιρισμών (που είναι συνεταιρισμοί παραγωγών, όπου η εργασία είναι η συμβολή που παρέχεται από τα μέλη τους), έχει θεωρηθεί σκόπιμο να αναφερθούν χωριστά, όπως κάνουν μερικοί ευρωπαϊκοί συνεταιριστικοί νόμοι [άρθρα. 6 και 80 SCA, άρθρα 2512 και 2513 ΔΠΔ, άρθρο 1 (3) του κανονισμού SCE], και επειδή οι συνεταιρισμοί εργαζομένων μερικές φορές είναι αποδέκτες μιας ειδικής ρύθμισης, λόγω της ιδιαίτερης φύσης της σχέσης που λαμβάνει χώρα μεταξύ του συνεταιρισμού και των εργαζομένων-μελών του, η οποία δημιουργεί ειδικά προβλήματα προς ρύθμιση σε σχέση με το εργατικό δίκαιο και τις υποχρεωτικές αρχές του [βλ ιταλική νομοθεσία Ν. 142/2001, γαλλικός νόμος του 1978. Στην Ισπανία, το εργατικό δίκαιο είναι υποχρεωτικό για τους συνεταιρισμούς μόνο εάν ο συνεταιριστικός νόμος ζητεί την εφαρμογή του].

Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τίποτε στον ορισμό του έργου PECOL δεν αποκλείει τη δυνατότητα - όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες και επίσης αναφέρεται ρητά σε ορισμένους συνεταιριστικούς νόμους [άρθρο 4 (2) PCC, άρθρο 105 SCA, άρθρο 2513 (2) ICC] - ενός αμοιβαίου συνεταιρισμού που δημιουργήθηκε για να ενεργεί προς το συμφέρον περισσότερων από μία κατηγοριών μελών, π.χ., των καταναλωτών-μελών και εργαζομένων μελών, αναλαμβάνοντας έτσι περισσότερα από ένα είδος συναλλαγών του συνεταιρισμού με τα μέλη του.

Στον ορισμό του έργου PECOL, ο στόχος περιλαμβάνει επίσης ένα αρνητικό προσδιορι-

σμό, τον μη κερδοσκοπικό σκοπό, που περιγράφεται με προσφυγή στη διατύπωση του CCBSA ενότ. 2 (3). Πράγματι, αυτό δεν θα ήταν ένα απαραίτητο στοιχείο του ορισμού ενός συνεταιρισμού, ενόσω υπάρχει ήδη μια θετική δήλωση του επιδιωκόμενου σκοπού, και αναφέρεται σε ένα στόχο διαφορετικής φύσεως. Όμως, δεν είναι μόνο ο μη κερδοσκοπικός σκοπός των συνεταιρισμών που αναφέρεται ρητά στον ίδιο τον ορισμό μερικών ευρωπαϊκών συνεταιριστικών νόμων [ενότ. 2 (3) CCBSA, άρθρο. 2 (1) PCC], αλλά αυτό χρησιμεύει επίσης για την ανίχνευση ακόμη πιο σαφών ορίων μεταξύ των συνεταιρισμών και των εταιρειών.

Πράγματι, σύμφωνα με τον τρόπο σκέψης που συμμερίζονται και ορισμένοι συγγραφείς, κυρίως οικονομολόγοι και μελετητές δικαίου και οικονομίας, οι εταιρείες είναι συνεταιρισμοί, ακριβέστερα, ένας ιδιαίτερος τύπος συνεταιρισμών παραγωγών ή «συνεταιρισμοί κεφαλαίου», όπου μέτοχοι είναι οι πάροχοι των κεφαλαίων και η υπηρεσία που παρέχεται από την εταιρεία προς τους μετόχους είναι η αμοιβή του κεφαλαίου. Σε αυτό το πλαίσιο, ο συνεταιρισμός θα είναι μια κατηγορία στην οποία επίσης μετέχουν οι εταιρείες, και η διαφορά μεταξύ των συνεταιρισμών και των εταιρειών θα μπορούσε σχεδόν να επιλυθεί. Αυτή είναι μια μερική και ελλιπής εικόνα των συνεταιρισμών, η οποία λαμβάνει υπόψη μόνο την ιδιοκτησιακή διάρθρωση (και όχι τα άλλα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών) και παραλείπει να εξετάσει το ότι οι μέτοχοι της εταιρείας δεν έχουν τη διπλή ιδιότητα που έχουν τα μέλη ενός συνεταιρισμού. Οι μέτοχοι δεν διακρίνονται σε καταναλωτές / χρήστες, ή παρόχους ή εργαζόμενους της επιχείρησης. Είναι μόνο αγοραστές και κάτοχοι μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου. Αυτό εξηγεί επίσης γιατί στον ορισμό ενός συνεταιρισμού, είναι αναγκαίο να αναφερθεί η δραστηριότητα με την οποία ασχολείται ενώ στον ορισμό εταιρειών αυτό δεν είναι απαραίτητο (οι εταιρείες είναι "ουδέτερες" και από αυτή την άποψη).

Η αναφορά στο μη κερδοσκοπικό στόχο των συνεταιρισμών δεν εμποδίζει έναν συνεταιρισμό, να αποζημιώνει μέσα σε ορισμένα όρια το κεφάλαιο που έχει καταβληθεί από τους συνεργάτες και /ή επενδυτές μέλη, όπως θα επισημανθεί στο PECOL, κεφάλαιο 3.

Αμοιβαίοι συνεταιρισμοί

Όπως έχει λεχθεί, το PECOL περιλαμβάνει δύο γενικούς τύπους συνεταιρισμών, που αποκαλούνται "αμοιβαίοι συνεταιρισμοί" και "συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος", σύμφωνα με μία τάση που μπορεί να παρατηρηθεί στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία, ιδίως όσον αφορά τις δικαιοδοσίες που καλύπτονται από το έργο PECOL. Η μέριμνα για αυτούς τους δύο γενικούς τύπους είναι ένα από τα κύρια επιτεύγματα του PECOL και η πρόοδος στη συνεταιριστική νομική θεωρία (το άλλο).

Αυτοί οι δύο γενικοί τύποι είναι διαφορετικοί μεταξύ τους, πρώτα απ' όλα, λόγω του διαφορετικού επιδιωκόμενου στόχου.

Στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς, οι οποίοι είναι ο πιο παραδοσιακός γενικός τύπος (και ο μόνος στον οποίο αναφέρονται οι αρχές της ICA), ο θεσμικός στόχος συνίσταται τόσο στον απώτερο σκοπό να ενεργεί προς το συμφέρον των μελών του όσο και στη διεξαγωγή

γή της συγκεκριμένης δραστηριότητας για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού, δηλαδή, η συνεταιριστικές εργασίες με τα μέλη της.

Ο στόχος των αμοιβαίων συνεταιρισμών ουσιαστικά συμπίπτει με εκείνον που οι ισχύοντες συνεταιριστικοί νόμοι στην Ευρώπη αναθέτουν σε συνεταιρισμούς.

Οι συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα που διεξάγουν μια επιχείρηση προς το συμφέρον των μελών τους / ιδιοκτητών, ως καταναλωτών / χρηστών των προϊόντων ή των υπηρεσιών που παρέχονται από την συνεταιριστική επιχείρηση, ως παρόχων των αγαθών ή των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για τη λειτουργία της συνεταιριστικής επιχείρησης, ή ως εργαζομένων της συνεταιριστικής επιχείρησης. Με άλλα λόγια, ο τελικός στόχος των αμοιβαίων συνεταιρισμών είναι να ικανοποιήσουν τις ανάγκες και να μεγιστοποιήσουν τη χρησιμότητα για τα μέλη τους ως καταναλωτών, παρόχων ή εργαζομένων. Σε σχέση με τις μετοχικές εταιρείες, που ιδρύονται για να μεγιστοποιήσουν την αξία που κατέχουν οι μέτοχοι, (με τη διανομή κερδών σε αυτούς ή / και με την αύξηση της ανταλλακτικής αξίας των μετοχών που κατέχουν), οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί είναι διαφορετικοί, όχι επειδή δεν ενεργούν προς το συμφέρον των μελών τους, αλλά επειδή σκοπός τους δεν είναι να ικανοποιήσουν τα συμφέροντα των μελών με τη μεγιστοποίηση της αξίας του επενδεδυμένου κεφαλαίου, αλλά με την απόκτηση ή την παροχή αγαθών (συμπεριλαμβανομένων των γνώσεων ή άλλων μη υλικών αγαθών) ή υπηρεσιών ή εργασίας στις καλύτερες δυνατές συνθήκες, που είναι μια οικονομική αλλά όχι μια προσοδοφόρα ενέργεια με την αυστηρή έννοια του όρου.

Ο ορισμός του PECOL, ενότ. 1.1 (1) δεν περιέχει αναφορά στη φύση των αναγκών των μελών, είτε οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ή ιδεολογική, όπως αντιθέτως προβλέπεται από ορισμένες ευρωπαϊκές συνεταιριστικές νομοθεσίες [παρ. 1 (1) GCA, κεφ. 1 ενότ. 2, FCA, άρθρο 1 (1) SCA, άρθρο 2 (1) PCC, άρθρο 1 (3) κανονισμού SCE]. Πράγματι, η φύση των αναγκών των μελών είτε σχετίζεται με εσωτερικά κίνητρα, που δεν σχετίζονται με τα γνωρίσματα της νομικής οντότητας ή, αν προσδιορίζονται από το νόμο, μπορεί να δείξουν την πρόθεση του νομοθέτη να κατευθύνει τη συνεταιριστική μορφή στην επίτευξη μιας συγκεκριμένης λειτουργίας, που είναι ασυνήθης σε σχέση με αυτό που συνήθως ανατίθεται στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς. Ειδικότερα, όταν οι εθνικοί συνεταιριστικοί νόμοι αναφέρονται σε κοινωνικές, πολιτιστικές, ιδεολογικές ανάγκες των μελών του συνεταιρισμού μπορεί να ανοίγουν το δρόμο για τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος, οι οποίοι, ωστόσο, ρητά προβλέπονται από το PECOL.

Ο αμοιβαίος σκοπός των συνεταιρισμών δεν αποκλείει οι συνεταιρισμοί να επιδιώκουν επιπρόσθετους στόχους, που υπερβαίνουν τα συμφέροντα των μελών τους και μπορούν να χαρακτηριστούν ως «αλτρουιστικοί» [βλ ρητά παρ. 1 (2) GCA]: η χρήση του "κύριος" στον ορισμό του έργου PECOL για τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς εξυπηρετεί επίσης αυτόν τον συγκεκριμένο σκοπό. Η εξωστρέφεια των αμοιβαίων συνεταιρισμών μπορεί να οδηγήσει, για παράδειγμα, στη χρήση μέρους του πλεονάσματος προς το συμφέρον του συνεταιριστικού κινήματος και / ή της κοινότητας, ενισχύοντας έτσι την «κοινωνική λειτουργία» την οποία πολλές χώρες αναθέτουν σε συνεταιρισμούς (συμπεριλαμβανομένου του Συνταγματικού επιπέδου: βλέπε άρθρο 45 του ιταλικού Συντάγματος, άρθρο 129 του ισπανικού Συντάγματος, το οποίο όμως δεν κάνει ρητή αναφορά στην κοινωνική λει-

τουργία των συνεταιρισμών, και τις πολυάριθμες διατάξεις του πορτογαλικού Συντάγματος). Ωστόσο, οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί που εξωτερικεύουν ένα τμήμα της αξίας που είναι σε θέση να παράγουν, παρά ταύτα δεν συμπίπτουν με τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος, στους οποίους, όπως θα επισημανθεί σύντομα, η (κύρια) εξωστρέφεια διαμορφώνει τον θεσμικό στόχο τους, σε αντίθεση με εκείνη των αμοιβαίων συνεταιρισμών.

Συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος

Ενώ οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί αντιστοιχούν στο παραδοσιακό μοντέλο του συνεταιρισμού, όπως υπήρξε στις απαρχές του συνεταιριστικού κινήματος, οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος που έχουν εμφανισθεί στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, πιο πρόσφατα, λόγω της προσφυγής των νομοθεσιών στην συνεταιριστική μορφή για να δώσει την κατάλληλη νομική δομή για την επιχειρηματική δραστηριότητα ξ γενικού συμφέροντος, ή τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Ωστόσο, διαφορετικές καταστάσεις, καθώς και διαφορετικές θεωρίες, μπορούν σήμερα να βρεθούν στις ευρωπαϊκές χώρες.

Ο ιταλικός νόμος Ν. 381/1991 προβλέπει τον σχηματισμό «κοινωνικών συνεταιρισμών». Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί «επιδιώκουν το γενικό συμφέρον της Κοινότητας με τη μορφή της ανθρώπινης προώθησης και κοινωνικής ένταξης των πολιτών μέσω: α) της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης, β) της διεξαγωγής των διαφόρων δραστηριοτήτων - γεωργικών, βιομηχανικών, εμπορικών ή παροχής υπηρεσιών - για την εργασιακή ενσωμάτωση των μειονεκτούντων ατόμων». Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί, ως εκ τούτου, δεν ενεργούν προς το συμφέρον των μελών τους ως τέτοιων, αλλά προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας. Δεν είναι αμοιβαίοι, αλλά συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος, όπως αναφέρεται ρητά από το νόμο και αναγνωρίζονται από ορισμένους νομικούς μελετητές.

Η SCA αναγνωρίζει «συνεταιρισμούς κοινωνικής πρωτοβουλίας», δηλαδή, «συνεταιρισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίοι, ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία ανήκουν έχουν ως στόχο είτε την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, μέσω της υγείας, της εκπαίδευσης, πολιτιστικών ή άλλων δραστηριοτήτων κοινωνικού χαρακτήρα, ή η ανάληψη οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας, με σκοπό την ενσωμάτωση εκείνων που υποφέρουν από κάθε είδους κοινωνικού αποκλεισμού στην αγορά εργασίας και, γενικότερα, την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών που δε ικανοποιούνται από την αγορά» (άρθ. 106 (1)).

Με τον χαρακτηρισμό τους ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι συνεταιρισμοί κοινωνικής πρωτοβουλίας υπόκεινται επίσης στους ακόλουθους περιορισμούς (Disposición Adicional Primera, SCA): Δεν διανέμουν τα πλεονάσματα ή τα κέρδη στα μέλη τους, δεν πληρώνουν περισσότερο από το νόμιμο επιτόκιο (σήμερα 3,5%) για το κεφάλαιο, δεν αμείβουν τους αξιωματούχους και θέτουν περιορισμούς επί των αποδοχών των εργαζομένων (μελών ή όχι), οι οποίες δεν μπορεί να υπερβαίνουν το 150% των επιπέδων που ορίζονται στην κλαδική σύμβαση που ισχύει (convenio colectivo).

Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω, οι εν λόγω συνεταιρισμοί θεωρούνται αμοιβαίοι στην ουσία τους. Κατά συνέπεια, η εν λόγω δραστηριότητα θα διεξάγεται κυρίως για να καλύπτονται οι ανάγκες των μελών, είτε πρόκειται για καταναλωτές, χρήστες, προμηθευτές ή εργαζόμενους.

Ο Πορτογαλικός Νόμος Ν. 78/98 ρυθμίζει τους «συνεταιρισμούς κοινωνικής αλληλεγγύης», ο στόχος των οποίων συνίσταται στην υποστήριξη καταστάσεων κοινωνικής και οικονομικής ευπάθειας, με βάση ένα πατερναλιστικό παράδειγμα κοινωνικής παρέμβασης σε οικογένειες, παιδιά, νέους, ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, άνεργους και άλλες ευάλωτες ομάδες, ενόψει της επαγγελματικής ένταξης, εκπαίδευσης, κατάρτισης, επαγγελματικής και ιδρυματικής φροντίδας. Αυτοί οι συνεταιρισμοί βασίζονται ολόκληρη τη δραστηριότητά τους σε μια λογική αλληλεγγύης, και ως εκ τούτου το νομικό πλαίσιο στο οποίο υπάγονται έχει ιδιαιτερότητες. Πρέπει να τονισθεί, από την αρχή, ο αποκλεισμός της διανομής των συνεταιριστικών πλεονεκτημάτων στα μέλη του συνεταιρισμού, πράγμα που σημαίνει ότι όλα τα πλεονάσματα θα διατεθούν, υποχρεωτικά, στα αποθεματικά (άρθρο 7). Παρά το γεγονός αυτό, ωστόσο, όπως και στην Ισπανία, οι Πορτογάλοι μελετητές θεωρούν τους συνεταιρισμούς κοινωνικής αλληλεγγύης ως αμοιβαίους συνεταιρισμούς που χαρακτηρίζονται από τον τομέα της παρέμβασης και όχι από ένα συγκεκριμένο σκοπό, σε σύγκριση με άλλους συνεταιρισμούς.

Η FrCA (άρθρο 19 δ, που θεσπίστηκε το 2001 και τροποποιήθηκε τελευταία φορά το 2014) επιτρέπει τη δημιουργία των "συνεταιρισμών συλλογικού συμφέροντος", των οποίων στόχος είναι «η παραγωγή ή παροχή αγαθών και υπηρεσιών συλλογικού συμφέροντος, με χαρακτήρα κοινωνικό κοινής ωφελείας». Εκλαμβάνονται ως μη-αμοιβαίοι συνεταιρισμοί από τη γαλλική νομική θεωρία. Ο αλτρουιστικός σκοπός τους, ο προσανατολισμός τους στην ικανοποίηση του ευρύτερου κοινού και όχι μόνο των μελών τους, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στους παραδοσιακούς συνεταιρισμούς, ρητώς επισημαίνεται άλλωστε στο προοίμιο του νόμου που τους εισηγείται στην FrCA.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια Εταιρεία Κοινοτικού Συμφέροντος (καταχωρημένη με τον περί Εταιρειών Νόμο του 2004 και τους κανονισμούς CIC 2005) που λειτουργεί ως συνεταιρισμός, δηλαδή, που ελέγχεται δημοκρατικά από τα μέλη του, διαθέτει μια παρόμοια δομή. Από την άλλη πλευρά, η CCBSA τοποθετεί μια εναλλακτική μεταξύ εγγραφής μιας κοινωνίας ως αξιόπιστου συνεταιρισμού και της εγγραφή της ως μιας κοινωνίας κοινοτικής ωφέλειας ("BenCom"). Η δεύτερη επιλογή απαιτεί την κοινωνία να ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα προς όφελος της κοινότητας, δηλαδή, «κατά κύριο λόγο προς όφελος των ανθρώπων που δεν είναι μέλη της κοινωνίας» και «προς το συμφέρον της Κοινότητας στο σύνολό της» (FCA σημείωση).

Στη Γερμανία, η αναφορά στη δυνατότητα να ιδρύονται συνεταιρισμοί για την εξυπηρέτηση των κοινωνικών ή πολιτιστικών συμφερόντων των μελών τους ίσως θα άνοιγε την πόρτα στη δυνατότητα να προβλεφθούν μη αμοιβαίοι συνεταιρισμοί, αλλά για πολλούς Γερμανούς μελετητές, που αντιλαμβάνονται τους συνεταιρισμούς ως οργανώσεις αυτοβόθειας, οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος θα αποτελούσε μια αντίφαση.

Η FCA επιτρέπει σε ένα συνεταιρισμό να ακολουθήσει έναν ιδεολογικό στόχο. Επιπλέον, ο φινλανδικός νόμος 1351/2003 για τις κοινωνικές επιχειρήσεις επιτρέπει επίσης σε ένα συνεταιρισμό (Osk) να χαρακτηριστεί ως κοινωνική επιχείρηση.

Η επιλογή του PECOL ήταν να ακολουθήσει την Ιταλική, τη Γαλλική, και τη Βρετανική προσέγγιση, και να την ενισχύσει, εξετάζοντας έτσι τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος χωριστά από τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Εκτός αυτού, στο έργο PECOL, για τον χαρακτηρισμό ενός συνεταιρισμού γενικού συμφέροντος, δεν γίνεται καμία αναφορά στη φύση της δραστηριότητας που πρέπει να διεξάγει (π.χ., κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, κλπ). Αυτό είναι σύμφωνο με τους γενικούς τύπους που βρέθηκαν στο γαλλικό δίκαιο, αλλά και στη ρύθμιση του Ηνωμένου Βασιλείου για τις CICs. Φυσικά, οι πολιτικές υποστήριξης και η φορολογική νομοθεσία θα μπορούσε να προσφέρει έναν πιο αυστηρό ορισμό των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος, προκειμένου να τους χορηγήσει παροχές.

Οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος, όπως προβλέπονται στο έργο PECOL, δεν είναι μόνο τα μέσα για την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την εργασιακή ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων, όπως είχαν αρχικά σχεδιαστεί στην ευρωπαϊκή νομοθεσία. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την οργάνωση και την παροχή δημόσιων υπηρεσιών σε μια δεδομένη κοινότητα, όπως η ηλεκτρική ενέργεια, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και άλλα παρόμοια. Αυτό αντιστοιχεί σε πρακτικές που αναδεικνύονται σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, και όλο και περισσότερο αποτελούν αντικείμενο έρευνας από τους μελετητές των συνεταιρισμών.

Ο σκοπός γενικού συμφέροντος απαιτεί αυτό το είδος των συνεταιρισμών να εξετάζεται ξεχωριστά από το νόμο σε σχέση με τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς. Ειδικότερα, όσον αφορά το έργο PECOL, κεφάλαιο 1, οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος δεν υποχρεούνται να διαχειρίζονται μια συνεταιριστική επιχείρηση με και προς το συμφέρον των μελών τους ως καταναλωτές, παρόχοι ή εργαζόμενοι. Ούτε εξετάζονται από τους περιορισμούς στις συναλλαγές με μη μέλη [βλ. 19 ε, FrCA]. Κατά συνέπεια, οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος μπορούν να απαιτούν μια διαφορετική μεταχείριση όσον αφορά τα μέλη τους, την οργανωτική και οικονομική δομή, καθώς και ως προς τον εξωτερικό έλεγχο, όπως αποδεικνύεται από τις εθνικές διατάξεις που ισχύουν σήμερα γι' αυτούς. Το έργο PECOL προσπαθεί, ως εκ τούτου, να διαφοροποιήσει τη μεταχείρισή τους όταν κρίνεται απαραίτητο.

Μια τελευταία παρατήρηση για τη σχέση μεταξύ αμοιβαίων συνεταιρισμών και συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος: Οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί συμπληρωματικά πράγματι προσφέρουν μια κοινωνική υπηρεσία, είτε έμμεσα μέσω του συστήματος διοίκησής τους ή χρηματοδότησής τους, είτε άμεσα, λόγω του προορισμού ενός μέρους των πόρων που δημιουργούνται από τις επιχειρήσεις τους για την κοινότητα. Ως εκ τούτου, μεταξύ των δύο γενικών τύπων που διακρίνονται στο έργο PECOL δεν υπάρχει ένα μεγάλο χάσμα, αλλά ένας τύπος συνέχειας, έχοντας υπόψη την κοινωνική διάσταση και το ρόλο τους.

Για να το θέσουμε διαφορετικά, ενώ το «ενδιαφέρον για την κοινότητα» είναι ένας πρό-

σθετος στόχος για τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς τηρώντας την 7^η αρχή της ICA, "το ενδιαφέρον για την κοινότητα" είναι ο κύριος ή ακόμα και ο αποκλειστικός στόχος των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος, όπως οριοθετείται στο PECOL, με βάση μια νομοθετική τάση που διαπιστώνεται στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία.

Η οικονομική δραστηριότητα

Οι συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα που διαχειρίζονται μια επιχείρηση, όπως αυτό προκύπτει από τους ορισμούς των συνεταιρισμών ή από τις δηλώσεις του συνεταιριστικού σκοπού που περιλαμβάνεται στους Ευρωπαϊκούς συνεταιριστικούς νόμους, καθώς και από τον ορισμό του συνεταιρισμού στις αρχές της ICA. Συνεπώς, τα νομικά πρόσωπα που ασκούν μια δραστηριότητα, η οποία δεν είναι μια επιχείρηση με την αυστηρά νομική έννοια του όρου (π.χ. χορήγηση βραβείων, δωρεάν παροχή υπηρεσιών, κ.λπ.), δεν μπορούν να θεωρηθούν συνεταιρισμοί.

Στον ορισμό του συνεταιρισμού στο PECOL ενότ. 1.1 (1) η χρήση του «οποιαδήποτε» σε σχέση με τις οικονομικές δραστηριότητες που ο συνεταιρισμός μπορεί να διεξάγει, είναι σκόπιμη. Θα έπρεπε να αρκεί για να καταστήσει σαφές ότι οι συνεταιρισμοί είναι κατ' αρχήν οι οργανισμοί που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διεξαγωγή κάθε νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας, και ότι περιορισμοί στη χρήση της νομικής μορφής των συνεταιρισμών ώστε να προβαίνουν σε μια συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να αιτιολογούνται, ώστε να είναι νόμιμοι, σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Πράγματι, σε ορισμένους συνεταιριστικούς νόμους δηλώνεται ρητά ότι οι συνεταιρισμοί είναι ελεύθεροι να διεξάγουν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα και να λειτουργούν σε οποιοδήποτε τομέα της οικονομίας. [Elle exerce son activité dans toutes les branches de l'activité humaine (art. 1(2) FrCA); cualquier actividad económica lícita podrá ser organizada y desarrollada mediante una sociedad constituida al amparo de la presente Ley (art. 1(2) SCA); desde que respetem a lei e os princípios cooperativos, as cooperativas podem exercer livremente qualquer actividade económica (art. 7(1) PCC)]. Αλλά ο τονισμός αυτός στο PECOL φάνηκε αντιπαραγωγικός, δεδομένου ότι η αφετηρία είναι ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένα είδος νομικού προσώπου το οποίο ενεργεί σε ισοτιμία με τα άλλα. Έτσι, ίσως αυτό να έχει σηματοδοτήσει ένα είδος αδυναμίας της νομικής μορφής, ως αναπτυσσόμενης, αλλά όχι ακόμη αναπτυγμένης, νομικής μορφής. Αυτό εξηγεί την επιλογή να αναφέρεται απλώς σε «οποιαδήποτε», χωρίς επιπλέον υπογράμμιση της συνεταιριστικής ελευθερίας όσον αφορά τα είδη της οικονομικής δραστηριότητας που μπορούν να αναλάβουν.

Η χρήση των θυγατρικών εταιρειών

Σύμφωνα με το PECOL, ενότ. 1.1 (3), ένας συνεταιρισμός υπάρχει και όταν η συνεταιριστική επιχειρηματική δραστηριότητα δεν εκτελείται απευθείας από το συνεταιρισμό, αλλά μέσω μιας θυγατρικής εταιρείας. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται ρητά από το κεφ. 1 ενότ. 2 (1), FCA και το άρθρο 1 (3) του κανονισμού της SCE. Μόνο έμμεσα από άλλες δικαιοδοσίες, οι οποίες επιτρέπουν σε ένα συνεταιρισμό να κατέχει μετοχές μιας εταιρείας [παρ. 1 (2) GCA, άρθρο 79 (1) SCA, άρθρο 27-δ, του ιταλικού νομοθετικού διατάγμα-

τος αριθ. 1577/1947]. Ανταποκρίνεται επίσης σε μια όλο και πιο διάχυτη συνεταιριστική πρακτική.

Ωστόσο, στο PECOL, η χρήση των θυγατρικών εταιρειών για την υλοποίηση του συνεταιριστικού σκοπού υπόκειται σε περιορισμούς (όπως στην γερμανική συνεταιριστική νομοθεσία: βλ. παρ. 1 (2) GCA). Θεωρείται δυνατή μόνο εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις: αν είναι αναγκαία για την ικανοποίηση των συμφερόντων των μελών και αν τα μέλη του συνεταιρισμού διατηρούν τον απόλυτο έλεγχο της θυγατρικής εταιρείας.

Αυτές οι δύο προϋποθέσεις θέτονται για την αποτροπή της κατάχρησης των θυγατρικών εταιρειών σε βάρος των συμφερόντων των μελών και γενικότερα της ταυτότητας των συνεταιρισμών ως οργανώσεων που κατευθύνονται από τα μέλη τους. Στην πραγματικότητα, η θυγατρική εταιρεία μπορεί να είναι ένα φίλτρο που μειώνει τη δυνατότητα των μελών του συνεταιρισμού να κατευθύνουν και να ελέγχουν την επιχείρηση που εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους. Έτσι, αν το φίλτρο αυτό είναι απαραίτητο για την καλύτερη εκπλήρωση των συμφερόντων των μελών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί, αλλά μόνο υπό την προϋπόθεση ότι είναι δομημένο με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζει τον απόλυτο έλεγχο των μελών της επιχείρησης διαμέσου του απόλυτου ελέγχου της θυγατρικής εταιρείας την οποία διαχειρίζεται.

Προστασία της νομικής επωνυμίας του συνεταιρισμού

Ο τίτλος του «συνεταιρισμού» προστατεύεται από το PECOL, ενότ. 1.1 (4), σύμφωνα με τις ανάλογες διατάξεις που υπάρχουν στο άρθρο 14 (2) PCC και στο άρθρο 2515 (2) ICC, μεταξύ άλλων. Ως εκ τούτου, τα νομικά πρόσωπα τα οποία δεν είναι συνεταιρισμοί στην ουσία τους, δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν τον εαυτό τους ως συνεταιρισμούς. Αυτό θα δημιουργούσε σύγχυση στο κοινό και θα έβλαπτε τη συνεταιριστική εικόνα.

Από την άλλη πλευρά, στο PECOL απαιτείται από τους συνεταιρισμούς να περιλαμβάνουν τον όρο «συνεταιρισμός» στην επωνυμία τους, και έτσι να σηματοδοτούν τη νομική φύση τους (και ταυτότητα) στο κοινό.

Ενότητα 1.2

Πηγές του συνεταιριστικού δικαίου

Το έργο PECOL, ενότ. 1.2 ασχολείται με τις πηγές του συνεταιριστικού δικαίου και την αλληλεπίδρασή τους. Αυτό είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό σημείο τόσο από θεωρητική όσο και από πρακτική άποψη.

Γενικός συνεταιριστικός νόμος και ειδικοί συνεταιριστικοί νόμοι

Συνήθως, οι εθνικές νομικές δικαιοδοσίες παρέχουν ένα γενικό νόμο περί συνεταιρισμών, δηλαδή, ένα σύνολο κανόνων που ισχύουν για όλους τους συνεταιρισμούς ανεξάρτητα από το συγκεκριμένο είδος τους, τον τομέα δραστηριότητας, κλπ. Αυτό που μπορεί να αλλάξει (χωρίς, ωστόσο, σημαντικές συνέπειες) είναι μόνο η εξειδίκευση ή η θέση αυτού του συνόλου των γενικών κανόνων, το οποίο σε πολλές χώρες (όπως εκείνες

που λαμβάνονται υπόψη για το έργο PECOL: Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο) μπορεί να βρεθεί σε μια ξεχωριστή νομική πράξη ειδικά αναφερόμενη στους συνεταιρισμούς (συνήθως αναφέρεται ως «νόμος για τους συνεταιρισμούς»), ενώ σε άλλες χώρες μπορεί να βρεθεί σε μια γενικότερη νομική πράξη, συμπεριλαμβανομένου του αστικού κώδικα (όπως στην Ιταλία) ή στο εταιρικό δίκαιο (π.χ. στο Βέλγιο) ή στον εμπορικό κώδικα (π.χ., στην Τσεχική Δημοκρατία). Το PECOL, επίσης, ασχολείται μόνο με τους συνεταιρισμούς γενικά.

Δεν είναι ασυνήθιστο ~~έπει~~ οι ίδιες αρμόδιες αρχές που θεσπίζουν ένα γενικό νόμο περί συνεταιρισμών να παρέχουν επίσης ειδικούς νόμους για συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών, δηλαδή, υποσύνολα κανόνων που εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένους συνεταιρισμούς που προσδιορίζονται με βάση τη συγκεκριμένη δραστηριότητά τους (π.χ. συνεταιριστικές τράπεζες), τον τύπο της σχέσης αμοιβαιότητας με τα μέλη (π.χ. συνεταιρισμοί εργαζομένων), ή σκοπό (π.χ. κοινωνικοί συνεταιρισμοί). Σε γενικές γραμμές, ειδικοί νόμοι για συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών υπάρχουν σε πολλές χώρες, ενώ αυτό που μπορεί να διαφέρει είναι ο αριθμός αυτών των ειδικών νόμων και το πεδίο εφαρμογής τους (η Γαλλία παρέχει το καλύτερο παράδειγμα από αυτή την άποψη, δηλαδή, μια χώρα στην οποία ο αριθμός και το πεδίο εφαρμογής των ειδικών νόμων για τους συνεταιρισμούς είναι τόσο μεγάλος, ώστε να καταλήγουν να μειώνουν το ρόλο του υφιστάμενου γενικού νόμου για τους συνεταιρισμούς στο χαμηλότερο επίπεδο του).

Ποια είναι η σχέση μεταξύ του γενικού νόμου με τους ειδικούς νόμους για τους συνεταιρισμούς;

Το PECOL, ενότ. 1.2 (1) επιλύει αυτό το ζήτημα, δίνοντας προτεραιότητα στους ειδικούς νόμους πάνω από το γενικό νόμο (*lex specialis derogat generali*), και ταυτόχρονα αναγνωρίζει την εφαρμογή του γενικού νόμου σε ειδικούς συνεταιρισμούς υπό τον όρο ότι οι διατάξεις του πρώτου είναι συμβατές με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των τελευταίων (ένα παρόμοιο κριτήριο υπάρχει στο άρθρο 2.520, παρ. 2, ICC). Η λύση αυτή διατηρεί την ιδιαιτερότητα ενός συγκεκριμένου τύπου συνεταιρισμού, και από την άλλη πλευρά, δεν εμποδίζει ειδικούς συνεταιρισμούς από το να απολαμβάνουν τη γενική ρύθμιση για τους συνεταιρισμούς.

Ο ρόλος των συνεταιριστικών καταστατικών (statutes or by-laws)

Το έργο PECOL, ενότ. 1.2 (2) προωθεί την αυτονομία των συνεταιρισμών δίνοντας έμφαση στον ρόλο των συνεταιριστικών καταστατικών στη ρύθμιση των συνεταιρισμών. Σύμφωνα με την κατεύθυνση αυτή, τα συνεταιριστικά καταστατικά έχουν γενική κανονιστική ισχύ που υπόκεινται μόνο στον σχετικό συνεταιριστικό νόμο. Με άλλα λόγια, μπορούν να ρυθμίσουν κάθε ζήτημα που δεν ρυθμίζεται ή ρυθμίζονται μόνο εν μέρει από το συνεταιριστικό νόμο. Φυσικά, το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί επίσης να παρεκκλίνει από τις διατάξεις του συνεταιριστικού νόμου που δεν είναι υποχρεωτικές (*ius dispositivum*). Ως εκ τούτου, μόνο οι υποχρεωτικές συνεταιριστικές διατάξεις περιορίζουν την ελευθερία του συνεταιρισμού της αυτορρύθμισης από το καταστατικό του.

Η κάλυψη των κενών του συνεταιριστικού νόμου

Όπως και κάθε άλλος νόμος, ο νόμος για τους συνεταιρισμούς θα μπορούσε να παρουσιάζει ένα κενό στη ρύθμιση του θέματος, γεγονός το οποίο θέτει το ερώτημα πώς το κενό πρέπει να καλυφθεί εάν το συνεταιριστικό καταστατικό δεν το καλύπτει.

Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα (αν και, ομολογουμένως, ο ρόλος που αποδίδεται από το PECOL στα συνεταιριστικά καταστατικά μειώνει εν μέρει τη σημασία του), δεδομένου ότι η προσφυγή σε άλλους νόμους για να καλυφθεί το κενό του συνεταιριστικού νόμου θα μπορούσε να επηρεάσει τη συνεταιριστική ταυτότητα με αρνητικό τρόπο. Αντιθέτως, η εφαρμογή στους συνεταιρισμούς ρυθμίσεων από άλλους νόμους, συμπεριλαμβανομένου του εταιρικού νόμου, θα μπορούσε να είναι επωφελής για τους συνεταιρισμούς, στο βαθμό που έχουν έτσι τη δυνατότητα να αδράξουν τις ευκαιρίες που χορηγούνται από τους νόμους αυτούς σε άλλους τύπους νομικών προσώπων. Όπως παρατηρεί ο Ian Snaith, "αν και ορισμένες διαφορές μεταξύ του εταιρικού δικαίου και του συνεταιριστικού δικαίου είναι αναγκαίες για την προστασία της συνεταιριστικής ταυτότητας, άλλες, όπως το παράδειγμα των διαδικασιών διάσωσης σε περιπτώσεις αφερεγγυότητας, απλώς αντανακλούν μια αποτυχία ενημέρωσης του εφαρμοστέου δικαίου για τους συνεταιρισμούς, γεγονός που οδηγεί σε εμπόδια για τους συνεταιρισμούς που λειτουργούν ως επιχειρήσεις στην αγορά".

Ως εκ τούτου, το σημείο αυτό πρέπει να αντιμετωπισθεί προσεκτικά, ώστε αφενός μεν να προστατευθεί ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των συνεταιρισμών και αφετέρου να εξασφαλισθεί ότι οι συνεταιρισμοί έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με άλλες επιχειρηματικές οργανώσεις, στο πλαίσιο μιας δεδομένης χώρας.

Στην Ισπανία, ελλείψεις στην ισχύουσα συνεταιριστική νομοθεσία, καλύπτονται από τον αστικό κώδικα ή τον εμπορικό νόμο που σχετίζεται πιο στενά με τη φύση της δραστηριότητας στην οποία ο συνεταιρισμός δραστηριοποιείται. Παρ' όλα αυτά, η τάση στην Ισπανία να θεωρούνται οι κεφαλαιουχικές εταιρείες ως το εταιρικό πρότυπο και να επεκτείνονται οι κανόνες του σε άλλες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη φύση και τους στόχους τους, θα πρέπει να εξεταστεί.

Το PCC (άρθ. 9), προβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων του κώδικα εμπορικών εταιρειών, και ιδίως των εταιρειών κεφαλαίου, για να καλυφθούν τα κενά του συνεταιριστικού νόμου (γενικού και ειδικών), στο βαθμό που οι διατάξεις αυτές σέβονται τις συνεταιριστικές αρχές.

Σύμφωνα με το ICC (άρθρα 2519 και 2522), το εταιρικό δίκαιο, πιο συγκεκριμένα είτε το δίκαιο των εταιρειών κεφαλαίου ή των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, μπορεί επιπλέον και καταληκτικά να ισχύει για τους συνεταιρισμούς. Αυτό είναι δυνατό μόνο όταν ο συνεταιριστικός νόμος παρουσιάζει ένα κενό και η δυνητικά εφαρμοστέα διάταξη του εταιρικού δικαίου κρίνεται συμβατή με την ιδιαίτερη φύση του συνεταιρισμού.

Έχοντας χαρακτηριστεί ως «εταιρείες» στο FrCA, οι γαλλικοί συνεταιρισμοί υπόκεινται στην καταληκτική και πρόσθετη εφαρμογή του εταιρικού δικαίου.

Στη Γερμανία, διατάξεις του Εμπορικού Κώδικα μπορεί να συμπληρώσουν τον GCA (αν και εφαρμόζεται μόνο σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις, επειδή ο GCA προσφέρει σχεδόν πλήρη ρύθμιση).

Ο FCA είναι πολύ λεπτομερής και πλήρης νόμος, ο οποίος όμως περιέχει αρκετές ρητές αναφορές στο δίκαιο των εταιρειών.

Η φύση του νομικού συστήματος του Ηνωμένου Βασιλείου συνεπάγεται ότι τυχόν κενά στη νομοθεσία που διέπει τους συνεταιρισμούς συμπληρώνονται από τους κανόνες του κοινού δικαίου, διότι η νομοθεσία περί εταιρειών (Companies Act 2006) ρητώς δεν εφαρμόζεται στους συνεταιρισμούς. Αυτό δεν είναι μια ικανοποιητική λύση, διότι οι διατάξεις του κοινού δικαίου δεν ενημερώνονται λόγω της επακόλουθης έναρξη ισχύος της εταιρικής νομοθεσίας, η οποία πήρε τη θέση της στη ρύθμιση των εταιρειών.

Η επιλογή του PECOL να χρησιμοποιηθεί ως βάση το ιταλικό και το πορτογαλικό σύστημα, στηρίχθηκε στην παραδοχή ότι άλλοι νόμοι, και ιδίως το εταιρικό δίκαιο, μπορεί να χρησιμοποιούνται για την κάλυψη κενών της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Για να διατηρηθεί η συνεταιριστική ταυτότητα, ωστόσο, το έργο PECOL προβλέπει ότι οι κανόνες αυτοί μπορούν να ισχύουν για τους συνεταιρισμούς μόνον εφόσον είναι συμβατοί με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (PECOL, ενότ. 1.2 (3)).

Ενότητα 1.3

Η ιδιότητα του μέλους και οι απαιτήσεις της

Στο PECOL, οι ιδιοκτήτες ενός συνεταιρισμού αναφέρονται ως «μέλη» (ενότ. 1.3 (1)), ακολουθώντας έτσι τους Ευρωπαϊκούς συνεταιριστικούς νόμους [βλ. αρθ. 2511 ICC, άρθρο 2 PCC, κεφ. 1 ενότ. 2 (1), FCA, παρ. 1 (1) GCA, άρθρο 8 SCA, άρθρο 1 FrCA, FCA Σημείωση, άρθρο 1 κανονισμού SCE], δεδομένου ότι αυτό είναι ένας πιο ουδέτερος όρος από τον όρο «μέτοχος», όπως ονομάζονται οι ιδιοκτήτες στο εταιρικό δίκαιο. Αυτό δεν υποδηλώνει ότι τα μέλη του συνεταιρισμού δεν κατέχουν και δεν θα έπρεπε να κατέχουν μερίδες του συνεταιριστικού κεφαλαίου (όπως θα δούμε στο PECOL κεφάλαιο 3), αλλά αναδεικνύει τη διαφορετική θέση του συνεταιρισμού σε σχέση με τους μετόχους της εταιρείας. Τα μέλη συνεταιρισμού είναι «χρήστες» της συνεταιριστικής επιχείρησης και όχι μόνο συμμετοχοί στο κεφάλαιο της συνεταιριστικής οργάνωσης. Στην πραγματικότητα, έχουν τη «διπλή ιδιότητα» των μελών της συνεταιριστικής οργάνωσης και των χρηστών της συνεταιριστικής επιχείρησης (κάτι που επίσης αναφέρεται και ως «αρχή της ταυτότητας»). Επιπλέον, ο όρος «μέλη» είναι αυτό που περισσότερο αντανάκλα τον «προσωπικό» χαρακτήρα της συμμετοχής σε ένα συνεταιρισμό, όπου τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις συνδέονται με το πρόσωπο του μέλους και όχι με το κεφάλαιο συμμετοχής, διαφορετικά από τις κερδοσκοπικές κεφαλαιακές εταιρείες.

Πιο συγκεκριμένα, το PECOL εντοπίζει δύο γενικές κατηγορίες των μελών του συνεταιρισμού: συναλλασσόμενα μέλη και μη συναλλασσόμενα μέλη. Συναλλασσόμενα μέλη είναι εκείνα που εμπλέκονται σε συνεταιριστικές συναλλαγές με τους συνεταιρισμούς

τους, ανταλλάσσοντας αγαθά ή υπηρεσίες με τον συνεταιρισμό τους ή εργαζόμενοι γι' αυτόν (ενότ. 1.3) (2). Σε αντίθεση, τα μη συναλλασσόμενα μέλη δεν συμμετέχουν σε συναλλαγές με τους συνεταιρισμούς τους, αλλά υποστηρίζουν την επίτευξη των σκοπών τους, με τη συνεισφορά τους (κεφαλαίου, εθελοντικής εργασίας, κλπ) (ενότ. 1.3 (3)) [βλ. 19-στ, παρ. 1, FrCA].

Σε γενικές γραμμές, λόγω της διαφορετικής τους σκόπευσης, ένας αμοιβαίος συνεταιρισμός αναμένεται να αποτελείται από συναλλασσόμενα μέλη, ενώ ένας συνεταιρισμός γενικού συμφέροντος αναμένεται να αποτελείται από μη συναλλασσόμενα μέλη. Κατά συνέπεια, για την ίδρυση ενός αμοιβαίου συνεταιρισμού, απαιτούνται τουλάχιστον δύο συναλλασσόμενα μέλη (ενότ. 1.3 (4)), και για να αποδεχθεί μη συναλλασσόμενα μέλη, απαιτείται σχετική διάταξη στο καταστατικό (ενότ. 1.3 (5)), ενώ οι απαιτήσεις αυτές δεν ισχύουν για τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος. Αυτό πάντως δεν εμποδίζει, μη συναλλασσόμενα μέλη, όπως τα μέλη επενδυτές, να μετέχουν σε έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό, και συναλλασσόμενα μέλη να συμμετέχουν σε ένα συνεταιρισμό γενικού συμφέροντος.

Στο έργο PECOL, ο ελάχιστος αριθμός μελών για τη σύσταση και λειτουργία ενός συνεταιρισμού είναι δύο. Η διάταξη αυτή καθιστά σαφές ότι ένας συνεταιρισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει, και θα πρέπει να διαλυθεί, όταν μόνο ένα μέλος παραμένει κατά τη διάρκεια της ζωής του ("οφείλει να περιλαμβάνει πάντοτε").

Ανεξάρτητα από τον μέσο ελάχιστο αριθμό μελών στην Ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία, που είναι τρία [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 2522 (2) ICC, κεφ. 2 ενότ. 1 (1) FCA, παρ. 4 GCA], δεν υπάρχει προφανής λόγος για τη διαφορετική μεταχείριση των συνεταιρισμών από τις εταιρείες στο θέμα αυτό. Αυτό που είναι αδιανόητο, είναι ένας συνεταιρισμός με μόνο ένα μέλος. Σε αντιδιαστολή προς τις εταιρείες, οι συνεταιρισμοί δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται ως ένα νομικό μέσο χωριστών ιδιοκτησιών για τη διεξαγωγή μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Επιπλέον, ο αριθμός δύο επιτρέπει να συμπεριλαμβάνονται οι δευτέρου (ή ανώτερου) βαθμού συνεταιρισμοί στην ίδια διάταξη (ενότ. 1.3 (4)), για τη λειτουργία του οποίου η υφιστάμενη συνεταιριστική νομοθεσία συνήθως απαιτεί μικρότερο αριθμό μελών από ότι για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς [βλέπε, π.χ., ενότ. 2 (2) (β) CCBSA].

Όσον αφορά τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος, στο έργο PECOL έγινε μια επιλογή να μην ακολουθήσουν το γαλλικό παράδειγμα της υποχρέωσης συμμετοχής πολλών ενδιαφερόμενων φορέων, σε συνεταιρισμούς συλλογικού συμφέροντος [άρθρο 19 septies, παρ. 2, FrCA].

Στο έργο PECOL τελικά δηλώνεται ότι «Το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να καθιστά τη συμμετοχή υποκειμένη σε εύλογους όρους που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο τύπο ή τον στόχο του συνεταιρισμού, χωρίς διάκριση φύλου, κοινωνικών, εθνικών, φυλετικών, πολιτικών ή θρησκευτικών διακρίσεων ή τεχνητού περιορισμού της συμμετοχής» (ενότ. 1.3 (5)).

Ως εκ τούτου, το έργο PECOL επιτρέπει στο συνεταιριστικό καταστατικό να ορίζει προϋποθέσεις για την ένταξη, αλλά την ίδια στιγμή, προκειμένου να διασφαλιστεί ο ανοιχτός χαρακτήρας ενός συνεταιρισμού, να αποτρέπει τους συνεταιρισμούς από την κατάχρηση αυτής της δυνατότητας. Η διάταξη αυτή του PECOL πρέπει να συντονίζεται και να εξετάζεται σε συνδυασμό με τη διάταξη για την εισδοχή νέων μελών στο PECOL, ενότητα 2.2.

Ενότητα 1.4

Συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη

Το PECOL, ενότητα 1.4 (1) ασχολείται ειδικά με τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς και προσδιορίζει τις συγκεκριμένες πράξεις μέσω των οποίων επιδιώκουν να φτάσουν τον (κύριο) αμοιβαίο σκοπό, δηλαδή, τις συναλλαγές με τα συναλλασσόμενα μέλη τους για την παροχή αγαθών, υπηρεσιών ή θέσεων εργασίας.

Ως εκ τούτου, η ενότητα 1.4 (1) πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με την ενότητα 1.1 (1), (α). Η τελευταία ορίζει τους σκοπούς των αμοιβαίων συνεταιρισμών. Η πρώτη ορίζει τον τρόπο με τον οποίο επιδιώκεται ο σκοπός αυτός. Όμως, το «κυρίως» εδώ έχει ελαφρώς διαφορετική έννοια από το "κύριο" στην ενότητα 1 (1) (α).

Η διάταξη αυτή επιδιώκει να προσδέσει τον αμοιβαίο συνεταιρισμό με τον θεσμικό του στόχο και την τυπική δραστηριότητα. Δεν είναι μόνο μια διάταξη που επιδιώκει τον περιορισμό της δραστηριότητας με τα συναλλασσόμενα μέλη σε σχέση με εκείνη με μη μέλη, αλλά τη συνεταιριστική δραστηριότητα, σε σχέση με τη μη συνεταιριστική δραστηριότητα, η οποία περιλαμβάνει, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτή, την δραστηριότητα με μη μέλη με την αυστηρή έννοια του όρου, η οποία στο PECOL εξετάζεται ειδικά στην επόμενη ενότητα 1.5. Συνεπώς, το "κυρίως" περιορίζει τη δραστηριότητα με μη μέλη, αλλά και τις εξω-συνεταιριστικές δραστηριότητες, δηλαδή, δραστηριότητες διαφορετικές από την συνεταιριστική επιχείρηση με τα μέλη (π.χ. οικονομικές δραστηριότητες που δεν συνδέονται άμεσα με την συνεταιριστική επιχείρηση), τις οποίες, ως εκ τούτου ο συνεταιρισμός μπορεί να εκτελεί αλλά μόνο μέχρι αυτό το όριο.

Το PECOL δεν απαιτεί από τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς να είναι πλήρως αμοιβαίοι (όπως δεν απαιτεί από τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος να είναι πλήρως εξωστρεφείς), όπως συμβαίνει και με την υφιστάμενη ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία.

Είναι σημαντικό το ότι το έργο PECOL δίνει ένα όνομα («συνεταιριστικές συναλλαγές») στις τυπικές συναλλαγές, οι οποίες σε ένα αμοιβαίο συνεταιρισμό, λαμβάνουν χώρα μεταξύ του συνεταιρισμού και των μελών του. Και πάλι, αυτό δεν είναι νέο. Αυτές αναφέρονται ως «αμοιβαίες σχέσεις» στο ICC και «συνεταιριστικές πράξεις» (ή μάλλον, "συνεταιριστική δραστηριότητα") στην SCA. Στη γερμανική επιστημονική κοινότητα ονομάζονται «συναλλαγές σκοπού στην εσωτερική αγορά», δεδομένου ότι ενεργοποιούν τον σκοπό του συνεταιρισμού από τη μία πλευρά, και από την άλλη θεωρούνται ως ένα είδος «εσωτερικό», και επομένως συναλλαγές ειδικής αγοράς, μεταξύ του συνεταιρισμού και

των μελών του. Εκτός Ευρώπης, η κατηγορία της «συνεταιριστικής πράξης» είναι πολύ γνωστή από την εμπειρία της Λατινικής Αμερικής.

Στο PECOL, η ενότητα 1.4 (2) είναι σχετικά νέα στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία, αν και η βασική ιδέα είναι κοινή. Η διάταξη αυτή βρίσκεται στο άρθρο 2516 ICC και επαναλαμβάνεται σχεδόν αυτολεξεί εδώ, διότι είναι σημαντική για τη σωστή λειτουργία ενός αμοιβαίου συνεταιρισμού [βλέπε επίσης άρθρο 16 (2) c) SCA, που απαγορεύει τις διακρίσεις των μελών και θεμελιώνει την «αρχή της ισότητας» στη λήψη αποφάσεων]. Είναι συνδεδεμένη με τη διάταξη και το είδος των προβλημάτων που επιλύονται ακολουθώντας την ενότητα 1,4 (4), δηλαδή, την υποχρέωση ενός συνεταιρισμού να συναλλάσσεται με τα μέλη του, υλοποιώντας έτσι τον θεσμικό στόχο του.

Το δικαίωμα του μέλους να απολαμβάνει ίση μεταχείριση σε σχέση με όλα τα άλλα μέλη μπορεί να καθορίζει την υποχρέωση του συνεταιρισμού να συναλλάσσεται με το εν λόγω μέλος, όταν η άρνηση θα ήταν σε αντίθεση με τον κανόνα της ίσης μεταχείρισης (αλλά επίσης μια υποχρέωση να μην συνάπτει μια σύμβαση με ένα μέλος, όταν αυτό θα ήταν σε αντίθεση με την υποχρέωση για την ίση αντιμετώπιση άλλου μέλους). Αυτό έχει επίσης επιπτώσεις στην ελευθερία του συνεταιρισμού να συναλλάσσεται με μη μέλη.

Το δικαίωμα του μέλους να προτιμάται σε σχέση με τα μη μέλη (ένα είδος δικαιώματος προτίμησης) εύκολα και ευρέως αναγνωρίζεται από τους Ιταλούς μελετητές. Επιπλέον, το Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι «ο αμοιβαίος στόχος συνεπάγεται την αδυναμία της γενικής συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου να απεμπολήσει το δικαίωμα του μέλους να συμμετάσχει στα σχεδιαζόμενα οφέλη από τη συνεταιριστική δραστηριότητα. Ο εν λόγω στόχος, σε έναν οικοδομικό συνεταιρισμό, δεν επιτρέπει την παροχή στέγης σε τρίτους» όταν αυτό βλάπτει τα συμφέροντα των μελών, οπότε η συνεταιριστική απόφαση για πώληση σε τρίτους είναι άκυρη και το αντικείμενό της είναι παράνομο (Cass., 25 / 9/1999, n.10602).

Υπάρχει υποχρέωση των μελών να συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό τους; Ή μάλλον, οφείλει ο συνεταιριστικός νόμος να προβλέπει μια τέτοια υποχρέωση;

Στην Ιταλία, ούτε ο νόμος ορίζει, ούτε τα δικαστήρια επιβεβαίωσαν ποτέ ότι η ιδιότητα του μέλους συνεταιρισμού συνεπάγεται την υποχρέωση να συναλλάσσεται με τον συνεταιρισμό. Υπάρχουν ορισμένοι μελετητές, ωστόσο, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή των μελών στις αμοιβαίες συναλλαγές είναι αναγκαία συνέπεια του αμοιβαίου σκοπού και της ιδιότητας του μέλους (Buonocore). Κανονικά, το συνεταιριστικό καταστατικό, ιδιαίτερα στον τομέα της γεωργίας, ορίζει ρητά την υποχρέωση για τα μέλη να παρέχουν το σύνολο της παραγωγής τους (ή ένα συγκεκριμένο ελάχιστο ποσοστό από αυτή) στο συνεταιρισμό, αναφέροντας επίσης την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη εκτέλεσης.

Από την άλλη πλευρά, στο PCC (αρθ. 34, Ν. 2 (γ)), υπάρχει μια διάταξη σχετικά με αυτό το σημείο, η οποία θέτει μια γενική υποχρέωση των μελών, αλλά αναφέρεται σε «ότι οφείλεται», το οποίο όμως δεν προβλέπεται από το νόμο αλλά προφανώς αφήνεται να εξειδικευθεί από άλλες πηγές

Στην ενότητα 1,4 (3), το PECOL ακολουθεί το άρθρο 15 (2) (β) SCA, το οποίο προβλέπει την υποχρέωση των μελών να συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό στον ελάχιστο βαθμό που προβλέπεται από το καταστατικό.

Αυτός είναι ίσως ο καλύτερος τρόπος χειρισμού αυτού του θέματος, καθώς ο νόμος δεν θα μπορούσε να ορίσει εκ των προτέρων μια ακριβή, πλήρη, υποχρέωση, και το περιεχόμενο της υποχρέωσης αυτής μπορεί να προσδιοριστεί μόνο από το συνεταιριστικό καταστατικό.

Το PECOL ακολουθεί επίσης την SCA στη σύνδεση (στην ενότητα 1.4 (4)) της υποχρέωσης συναλλαγής με τη δυνατότητα αποβολής του μέλους που δεν ανταποκρίνεται. Αυτό δεν εμποδίζει το καταστατικό του συνεταιρισμού να χειρισθεί το θέμα με πιο συγκεκριμένο τρόπο, καθόσον αυτό πρέπει να επιδιώκεται ως προεπιλεγμένος κανόνας που παρέχει τη δυνατότητα και όχι την υποχρέωση αποβολής. Συνεπώς, το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί επίσης να προβλέπει μια διαφορετική ρύθμιση, π.χ. κυρώσεις για το μέλος που αθετεί την υποχρέωση.

Το έργο PECOL, ασχολείται επίσης με τη μη εκτέλεση της θεσμικής αποστολής ενός συνεταιρισμού, περίπτωση στην οποία δικαιούνται νομίμως τα μέλη να αποχωρήσουν.

Ενότητα 1.5

Αμοιβαίοι συνεταιρισμοί και το πρόβλημα των συνεταιριστικών συναλλαγών με μη μέλη

Οι συναλλαγές με μη μέλη δημιουργούν ένα πρόβλημα ρύθμισης στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς, δεδομένου ότι οι σχέσεις με τα μέλη αποτελούν ένα βασικό στοιχείο της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν αρκετοί λόγοι για τους οποίους δεν μπορεί να απαιτείται από τους συνεταιρισμούς να είναι αποκλειστικώς αμοιβαίοι. Με τις σχέσεις τους με μη μέλη μπορούν να λύσουν το πρόβλημα της περιορισμένης συμβολής των μελών, μπορούν να διαδώσουν τη συνεταιριστική ιδέα της επιχείρησης, μπορεί να προσπαθήσουν να διευρύνουν τον αριθμό μελών, ή μπορεί να θέλουν να ωφελήσουν (επίσης) τα μη μέλη. Συνεπώς, σε γενικές γραμμές, η δραστηριότητα με μη μέλη δεν θα πρέπει να απαγορεύεται σε έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό, αλλά να είναι περιορισμένη. Οι περιορισμοί αυτοί θα πρέπει αφενός να χρησιμεύσουν ως κίνητρο για τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς να είναι περισσότερο αμοιβαίοι και αφετέρου να διαφυλάξουν την ιδιαίτερη ταυτότητά τους, σε σύγκριση με άλλες επιχειρηματικές οργανώσεις που δρουν στην αγορά.

Ακολουθώντας ότι μπορεί κανείς να βρει στους υπάρχοντες ευρωπαϊκούς συνεταιριστικούς νόμους, το PECOL προσδιορίζει διάφορα κριτήρια για τον συνδυασμό της ανάγκης των συνεταιρισμών να συναλλάσσονται με μη-μέλη με την ανάγκη να προστατεύσουν την ταυτότητά τους. Έτσι, η δραστηριότητα με μη μέλη επιτρέπεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Η δραστηριότητα με μη μέλη, δεν μπορεί να είναι η κύρια δραστηριότητα (ενότ. 1.4 (1).), μπορεί να απαγορεύεται από το καταστατικό του συνεταιρισμού (ενότ. 1.5 (2).), μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο αν στα μη μέλη δίνεται η πραγματική δυνατότητα να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού (ενότ. 1.5 (3)) και αν τα κέρδη από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη διατίθενται στα αδιανέμητα αποθεματικά (ενότ. 1.5 (5)). Ειδικότερα, οι δύο τελευταίες διατάξεις του PECOL (η πρώτη λαμβάνεται από την αγγλική εμπειρία, η δεύτερη από την SCA) προλαμβάνουν την κατάχρηση της συνεταιριστικής νομικής μορφής.

Εύστοχα, το PECOL ενότητα 1.5 (1) διευκρινίζει ότι «συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη» είναι οι συναλλαγές μεταξύ των συνεταιρισμών και των μη μελών για την παροχή αγαθών, υπηρεσιών ή θέσεων εργασίας του ίδιου είδους με αυτές που παρέχονται σε συναλλασσόμενα μέλη. Έτσι, το πρόβλημα της δραστηριότητας με μη μέλη αφορά μόνο τη δραστηριότητα με την οποία οι αμοιβαίοι συνεταιρισμοί επιδιώκουν τον αμοιβαίο σκοπό. Σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, για παράδειγμα, η παροχή στέγης σε μη μέλη, αντί των μελών. Σε γεωργικούς συνεταιρισμούς, αγοράζοντας σταφύλια από μη-μέλη και όχι από τα μέλη. Κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ενότητα 2.1

(Γενικές αρχές της συνεταιριστικής διακυβέρνησης)

(1) Οι συνεταιρισμοί διοικούνται και ελέγχονται από τα μέλη τους ή για λογαριασμό των μελών τους, τα οποία έχουν τον απόλυτο δημοκρατικό έλεγχο μέσω του συστήματος διακυβέρνησής τους.

(2) Η συνεταιριστική διακυβέρνηση αντικατοπτρίζει τον συνιδιόκτητο, δημοκρατικά ελεγχόμενο και αυτόνομο χαρακτήρα των συνεταιρισμών. Διευκολύνει τη λειτουργία βασισζόμενη στις διεθνώς αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αξίες και αρχές, συμπεριλαμβανομένης της συνεταιριστικής κοινωνικής ευθύνης.

(3) Στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς, τα όργανα διακυβέρνησης είναι δομημένα έτσι ώστε να ασκούν οικονομικές δραστηριότητες, κυρίως προς το συμφέρον των συναλλασσόμενων μελών τους. Σε συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος, είναι ώστε να ασκούν δραστηριότητες κατά κύριο λόγο προς το γενικό συμφέρον της κοινότητας.

(4) Οι συνεταιριστικές δομές διακυβέρνησης μπορεί να ποικίλλουν ανάλογα με:

(α) το μέγεθος και το είδος της συνεταιριστικής επιχείρησης,

(β) τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται και

(γ) αν πρόκειται για έναν αμοιβαίο ή ένα γενικού συμφέροντος συνεταιρισμό.

(5) Οι συνεταιριστικές δομές διακυβέρνησης πρέπει να διασφαλίζουν πάντα τη συνεταιριστική αυτονομία και τον έλεγχο από τας μέλη.

Ενότητα 2.2

(Ελεύθερη συμμετοχή)

(1) Με την επιφύλαξη της Ενότητας 1.3, η συμμετοχή μελών σε συνεταιρισμό πρέπει να είναι ελεύθερη σε κάθε πρόσωπο ικανό και πρόθυμο να αποδεχθεί τις ευθύνες του μέλους.

(2) Το συνεταιριστικό καταστατικό πρέπει να εξασφαλίζει ότι:

(α) τις αιτήσεις εγγραφής χειρίζεται ένα καθορισμένο όργανο εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος,

(β) θα αναφέρονται οι λόγοι απόρριψης,

(γ) οι αιτούντες μπορούν να προσφύγουν στη συνέλευση των μελών, εάν είναι διαφορετικό το όργανο που απέρριψε την αίτηση, και

(δ) ο αιτών έχει το δικαίωμα ακρόασης πριν ληφθεί απόφαση επί της προσφυγής.

(3) Κανείς δεν έχει ένα εκτελεστέο δικαίωμα ένταξης από τον νόμο σε ένα συγκεκριμένο συνεταιρισμό. Ο φορέας που είναι υπεύθυνος για την εγγραφή ή / και ο φορέας ελέγχου που αναφέρεται στην Ενότητα 4.3 πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η συμμετοχή είναι ελεύθερη σύμφωνα με την παράγραφο (1).

(4) Το συνεταιριστικό καταστατικό ορίζει τους λόγους και τη διαδικασία λήξης της συμμετοχής ως μέλος από οποιοδήποτε μέρος. Θα πρέπει να ασχολείται, ιδίως, με:

(α) την περίοδο προειδοποίησης που απαιτείται,

(β) οποιαδήποτε προσαρμογή της εισφοράς στο κεφάλαιο ή άλλες οικονομικές ρυθμίσεις, και

(γ) άλλες συνέπειες της καταγγελίας.

(5) Η λήξη της ιδιότητας του μέλους εκ μέρους του συνεταιρισμού θα πρέπει να προϋποθέτει ότι:

(α) το μέλος έχει το δικαίωμα να παρουσιάσει την άποψή του, πριν ληφθεί η απόφαση

(β) το μέλος έχει το δικαίωμα να ενημερωθεί για τους λόγους της εναντίον του απόφασης, και

(γ) το μέλος έχει το δικαίωμα να απευθυνθεί στη συνέλευση των μελών κατά της αρνητικής απόφασης και να ασκήσει οποιοδήποτε άλλο ένδικο μέσο.

Ενότητα 2.3

(Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών)

(1) Οι υποχρεώσεις των συναλλασσόμενων μελών περιλαμβάνουν:

(α) τη συμμετοχή σε συνεταιριστικές συναλλαγές σε έναν ελάχιστο βαθμό και / ή επίπεδο, όταν εφαρμόζεται σύμφωνα με την Ενότητα 1.4 (3),

(β) την εισφορά κεφαλαίου, όταν ισχύει, σύμφωνα με τις Ενότητες 3.2 (1) και 3.2 (2),

(γ) ένα ελάχιστο επίπεδο συμμετοχής στη διακυβέρνηση του συνεταιρισμού,

- (δ) τη συμμετοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση που παρέχεται για τα μέλη και
- (ε) άλλες υποχρεώσεις που επιβάλλονται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, οι οποίες μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να περιλαμβάνουν την υποχρέωση να καλύπτουν ένα μέρος των υποχρεώσεων ή ζημιών του συνεταιρισμού.
- (2) Οι υποχρεώσεις των μελών-επενδυτών περιλαμβάνουν την παροχή συγκεκριμένου κεφαλαίου, αλλά δεν περιλαμβάνουν τη συμμετοχή στη διακυβέρνηση. Στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς, τα μέλη-επενδυτές πρέπει να σέβονται τα όρια του ρόλου τους και την ανάγκη τα συναλλασσόμενα μέλη να ελέγχουν τον συνεταιρισμό.
- (3) Το καταστατικό του συνεταιρισμού γενικού συμφέροντος πρέπει να αναφέρει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των συναλλασσόμενων μελών, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών ρόλων των διαφόρων ομάδων κατά την επιδίωξη του γενικού συμφέροντος της κοινότητας.
- (4) Τα συναλλασσόμενα μέλη έχουν τα εξής επιμέρους δικαιώματα:
- (α) να μετέχουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση που προσιδιάζει στο ρόλο τους στο συνεταιρισμό,
- (β) να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση του συνεταιρισμού τους, κατ' αρχήν, με την παρουσία και την πλήρη προσωπική συμμετοχή στις συνελεύσεις ή δι' αντιπροσώπου, εάν είναι αναγκαίο,
- (γ) να ψηφίζουν στις εκλογές για τα μέλη των οργάνων ή για οποιοδήποτε θέμα που αποφασίζεται με άμεση ψηφοφορία των μελών (σε μια συνεδρίαση, ηλεκτρονικά ή ταχυδρομικά),
- (δ) να θέτουν υποψηφιότητα στις εκλογές,
- (ε) να ζητούν και να λαμβάνουν οικονομικά και άλλα στοιχεία, όπως ορίζονται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού,
- (στ) να λαμβάνουν όποια αποζημίωση αποφασίζεται για τις μερίδες τους, σύμφωνα με το καταστατικό του συνεταιρισμού, και
- (ζ) κατά περίπτωση, να συμμετέχουν σε συνεταιριστικές συναλλαγές και να λαμβάνουν κάθε συνεταιριστική επιστροφή όπως προβλέπεται από το συνεταιριστικό καταστατικό ή το νόμο, αφού αποφασισθεί από το αρμόδιο όργανο.
- (5) Από κοινού με άλλα μέλη, ο αριθμός των οποίων προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, τα μέλη έχουν συλλογικό δικαίωμα:

- (α) να λαμβάνουν ή να ζητούν οποιαδήποτε πληροφορία η οποία απαιτείται για την εκπλήρωση του ρόλου των μελών στο συνεταιρισμό τους,
- (β) να προτείνουν υποψηφίους για την εκλογή μελών του διοικητικού συμβουλίου ή αντιπροσώπων σε άλλο όργανο ή την συνέλευση,
- (γ) να ζητούν τη σύγκληση της συνέλευσης των μελών,
- (δ) να προτείνουν ψηφίσματα ή να προσθέτουν θέματα στην ημερήσια διάταξη της συνέλευσης των μελών,
- (ε) να ζητούν τον έλεγχο του συνεταιρισμού από την ελεγκτική αρχή της Ενότητας 4.3,
- (στ) σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, να τροποποιούν το καταστατικό του συνεταιρισμού και να αναδιαρθρώνουν (μετατρέπουν, συγχωνεύουν, διασπούν) ή να διαλύουν τον συνεταιρισμό.

Ενότητα 2.4

(Δομές συνεταιριστικής διακυβέρνησης: άμεσος έλεγχος από τα μέλη)

- (1) Οι συνεταιριστικές δομές διακυβέρνησης πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα μέλη ελέγχουν δημοκρατικά τον συνεταιρισμό και μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη χάραξη πολιτικής και στις σημαντικές αποφάσεις, κατ' αρχήν με βάση την αρχή της μίας ψήφου ανά μέλος.
- (2) Εκτός αν το καταστατικό του συνεταιρισμού ορίζει διαφορετικά,
  - (α) σε μικρούς συνεταιρισμούς όλα τα μέλη συμμετέχουν άμεσα στη λήψη κάθε απόφασης, και
  - (β) σε άλλους συνεταιρισμούς, η διακυβέρνηση επιμερίζεται μεταξύ μιας δομής ή οργάνου που παρέχει στα μέλη απόλυτο έλεγχο της οργάνωσης (η «συνέλευση των μελών») και ένα ή περισσότερα συμβούλια ή επιτροπές, υπεύθυνες για την καθημερινή διαχείριση, που λογοδοτούν στα μέλη.
- (3) Οι αρμοδιότητες των οργάνων λήψης αποφάσεων του συνεταιρισμού είναι:
  - (α) είτε καθορισμένες από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, ή
  - (β) είτε μπορεί να εκχωρηθούν από τη συνέλευση των μελών με βάση την ανακλητή εξουσιοδότηση.
- (4) Η συνέλευση των μελών μπορεί να οργανωθεί ως ενιαία ή ως περισσότερες χωριστές συνελεύσεις. Σε συνεταιρισμούς με ένα μεγάλο αριθμό ή μεγάλη διασπορά των μελών ή σε συνεταιρισμούς με διαφορετικές κατηγορίες μελών, το καταστατικό του συνεταιρι-

σμού μπορεί να προβλέπει τομεακές συνελεύσεις, αντί της γενικής συνέλευσης, με τα μέλη να εκπροσωπούνται από αντιπροσώπους ή εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους. Οι συνελεύσεις μπορεί να είναι δια ζώσης ή εικονικές μέσω δικτύου επικοινωνίας.

(5) Η συνέλευση των μελών έχει την εξουσία να διορίζει και να παύει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Η συνέλευση των μελών πρέπει να έχει την εξουσία να λαμβάνει θεμελιώδεις αποφάσεις. Θεμελιώδεις αποφάσεις είναι οι αποφάσεις για την αναδιάρθρωση (μετατροπή, συγχώνευση, διάσπασή) ή διάλυση του συνεταιρισμού, για την τροποποίηση του καταστατικού, τη συμμετοχή σε νομικά πρόσωπα ή ομίλους ή για την ίδρυση θυγατρικών φορέων.

(6) Η συνέλευση των μελών:

(α) λαμβάνει και εξετάζει οικονομικά και άλλα στοιχεία σχετικά με την οικονομική και συνεταιριστική επίδοση του συνεταιρισμού, καθώς και τη δραστηριότητα και τα αποτελέσματα των εταιρειών ή άλλων φορέων στους οποίους συμμετέχει ο συνεταιρισμός, συμπεριλαμβανομένων των δομών συνεργασίας με άλλους συνεταιρισμούς,

(β) διορίζει και ανακαλεί τους οικονομικούς ελεγκτές,

(γ) εκλέγει και παύει τα μέλη ενός εκλεγμένου συμβουλίου ή επιτροπής, και

(δ) ασκεί οποιοσδήποτε άλλες αρμοδιότητες που ανατίθενται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού.

(7) Η ψηφοφορία στη συνέλευση των μελών κατ' αρχήν με βάση την μια ψήφο ανά μέλος, ανεξαρτήτως του κεφαλαίου που κατέχει κάθε μέλος.

(8) Όταν είναι απαραίτητο για την καλύτερη λειτουργία του συνεταιρισμού, το καταστατικό του συνεταιρισμού μπορεί να υιοθετεί την πολλαπλή ψήφο, η οποία δεν σχετίζεται με την συμμετοχή στο κεφάλαιο και συναρτάται, για παράδειγμα, με:

(α) συμμετοχή στις συνεταιριστικές συναλλαγές,

(β) τον αριθμό των μελών σε επιμέρους κατηγορίες, ή

(γ) η ισόρροπη εκπροσώπηση των διαφόρων ομάδων μελών.

(9) Όταν το συνεταιριστικό καταστατικό κάνει χρήση της ευχέρειας της παραγράφου (8), θα πρέπει σε κάθε περίπτωση τα μέλη επενδυτές ή μια μειοψηφία των συναλλασσόμενων μελών να μην μπορεί να ελέγχει τον συνεταιρισμό.

(10) Το σύνολο των ψήφων οποιουδήποτε συναλλασσόμενου μέλους δεν μπορεί ποτέ να υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσοστό του συνολικού αριθμού ψήφων σε οποιαδήποτε συνέλευση ψηφίζουν, όπως ορίζεται από το νόμο. Ωστόσο, τα μέλη επενδυτές μπορούν να

έχουν πολλαπλές ψήφους, σύμφωνα με το κεφάλαιο, μέχρι ένα ανώτατο ποσοστό ψήφων στη συνέλευση των μελών στην οποία ψηφίζουν, όπως ορίζεται από το νόμο.

(11) Ο επαρκής χρόνος ενημέρωσης για τα θεάματα της ημερήσιας διάταξης που θα εξεταστούν, ο χρόνος και ο τόπος της συνέλευσης, εξασφαλίζουν ότι τα μέλη έχουν την ευκαιρία να μετάσχουν. Απαιτήσεις απαρτίας εξασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις δεν είναι μη αντιπροσωπευτικές του συνόλου των μελών.

(12) Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία του συνόλου των ψήφων, αλλά ειδικές πλειοψηφίες απαιτούνται για τις θεμελιώδεις αποφάσεις που ορίζονται στην παράγραφο (5), που γίνονται πάντα με βάση το ένα μέλος, μία ψήφος.

(13) Οι συνεταιρισμοί πρέπει να συγκαλούν ετήσιες συνελεύσεις των μελών. Το αρμόδιο όργανο μπορεί επίσης να συγκαλεί έκτακτες συνελεύσεις των μελών μεταξύ των ετήσιων συνελεύσεων. Θα πρέπει να το πράττει αυτό αν ένας ορισμένος αριθμός ή ποσοστό των μελών ή ένα όργανο που εξουσιοδοτείται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού ή ο ελεγκτικός φορέας της Ενότητας 4.3 απαιτεί να το πράξει.

(14) Σε συνεταιρισμούς με ένα μεγάλο αριθμό ή μεγάλη διασπορά των μελών, ένα μικρότερο εκλεγμένο όργανο μπορεί να εκτελεί το ρόλο της εποπτείας και του ελέγχου του οργάνου διοίκησης σε ένα μονιστικό σύστημα διοίκησης.

Ενότητα 2.5

(Δομές συνεταιριστικής διακυβέρνησης: διαχείριση και εσωτερικός έλεγχος)

(1) Οι λειτουργίες των συνεταιριστικών συμβουλίων (αν υπάρχουν) περιλαμβάνουν την εκτελεστική διαχείριση, εκπροσώπηση και εποπτεία. Οι τρεις λειτουργίες μπορούν να εκτελούνται από ένα διοικητικό συμβούλιο («μονιστικό σύστημα») ή να επιμερίζονται ανάμεσα σε ένα εποπτικό συμβούλιο και ένα συμβούλιο μάλιστα (α) («δυναμικό σύστημα»). Η κατανομή των αρμοδιοτήτων θα πρέπει να καθορίζεται από το νόμο και το καταστατικό του συνεταιρισμού.

(2) Οι αρμοδιότητες της εκτελεστικής διαχείρισης είναι όλες εκείνες που δεν ανατίθενται σε άλλο όργανο. Εκπροσώπηση σημαίνει την εξουσία εκπροσώπησης του συνεταιρισμού στις σχέσεις με τρίτους και σε νομικές διαδικασίες.

(3) Οι αρμοδιότητες της εκπροσώπησης και της εκτελεστικής διαχείρισης του συνεταιρισμού κατανέμονται στους εξής:

(α) το διοικητικό συμβούλιο στο μονιστικό σύστημα ή

(β) το συμβούλιο μάλιστα στο δυναμικό σύστημα, ή

(γ) ένα ή περισσότερα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή μάλιστα.

Οι αρμοδιότητες αυτές μπορούν να ανατεθούν από εκείνους στους οποίους έχουν παραχωρηθεί, εκτός εάν το συνεταιριστικό καταστατικό ορίζει διαφορετικά.

(4) Η εποπτεία αναφέρεται στην οικονομική και κοινωνική επίδοση ενός συνεταιρισμού. Η λειτουργία αυτή αφορά την εσωτερική εποπτεία και την παρακολούθηση των εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των μάνατζερς. Στο δυαδικό σύστημα η εποπτεία και οι εκτελεστικές λειτουργίες αναλαμβάνονται από διαφορετικά όργανα. Στο μονιστικό σύστημα, υποεπιτροπές του διοικητικού συμβουλίου ή της συνέλευσης των μελών μπορεί να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς εποπτείας. Το οριζόμενο όργανο θα συνεργαστεί με εξωτερικούς ελεγκτές, όπως προβλέπεται στην Ενότητα 4.

(5) Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, ιδίως σε συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος, οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη σύνθεση των μελών του συνεταιρισμού, λαμβάνοντας υπόψη, για παράδειγμα, της γεωγραφικής περιφέρειας ή της κατηγορίας των μελών. Σε περίπτωση που δεν έχουν εκλεγεί αναπληρωτές εκ των προτέρων, το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να έχει την εξουσία να τοποθετεί μέλη για την πλήρωση κενών θέσεων προσωρινά εν αναμονή των εκλογών.

(6) Στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς η πλειοψηφία των μελών των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων πρέπει να είναι συναλλασσόμενα μέλη.

(7) Για το καταστατικό του συνεταιρισμού ο νόμος ορίζει:

(α) τον μέγιστο και τον ελάχιστο αριθμό των μελών για κάθε συμβούλιο,

(β) τη διάρκεια της θητείας και τυχόν όρια στον αριθμό των θητειών που μπορούν να επανεκλέγονται,

(γ) οποιαδήποτε απαίτηση για την εξισορρόπηση των δύο φύλων,

(δ) τις διαδικασίες διορισμού ή εκλογής, και

(ε) τα προσόντα των υποψηφίων για τα συμβούλια, ξεχωριστά ή συνδυασμένα, τα οποία δεν πρέπει να περιορίζουν αδικαιολόγητα το δημοκρατικό δικαίωμα των μελών να εκλέγουν ή να εκλέγονται ως μέλη συμβουλίου. Ο νόμος για το καταστατικό του συνεταιρισμού μπορεί επίσης να προβλέπει της αιτίες του αποκλεισμού τους.

(8) Τα καθήκοντα των μελών των συμβουλίων του συνεταιρισμού και των μάνατζερ περιλαμβάνουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται με τις καθοριστικές συνεταιριστικές αξίες, αρχές και πρακτικές καθώς και την υποχρέωσή τους να συμμορφωθούν με το νόμο και το καταστατικό του συνεταιρισμού και το καθήκον τους για εντιμότητα, αφοσίωση, καλή πίστη, φροντίδα και ικανότητα.

(9) Τα μέλη των συμβουλίων πρέπει να διαθέτουν ή να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα που αποδεικνύουν το κατάλληλο επίπεδο ικανότητας, ιδίως όσον αφορά τη φύση των συνεταιρισμών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

(10) Η αποζημίωση (αν υπάρχει) των μελών των συμβουλίων αποφασίζεται από τη συνέλευση των μελών, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση των συνεταιρισμών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Ενότητα 2.6

(Δικαιώματα ενημέρωσης των μελών και απαιτήσεις διαφάνειας)

(1) Τα μέλη του συμβουλίου και τα διευθυντικά στελέχη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ο συνεταιρισμός λειτουργεί με υψηλό επίπεδο διαφάνειας και θα δίδει στα μέλη επαρκείς σαφείς πληροφορίες που θα τους επιτρέπουν να ελέγχουν τον συνεταιρισμό.

(2) Ειδικότερα, να διασφαλίζουν ότι οι πλήρεις ετήσιοι λογαριασμοί και, αν είναι σκόπιμο, οι ενοποιημένοι λογαριασμοί καταρτίζονται, ελέγχονται και κοινοποιούνται στα μέλη μαζί με την ετήσια έκθεση και τη συνεταιριστική και χρηματοοικονομική έκθεση ελέγχου, όπως απαιτείται από το νόμο. Τα έγγραφα αυτά πρέπει να είναι διαθέσιμα στο κοινό στην έδρα του συνεταιρισμού σε τιμή που δεν υπερβαίνει το διαχειριστικό κόστος τους.

(3) Τα μέλη και οι υποψήφιοι προς ένταξη έχουν δικαίωμα στην ενημέρωση σχετικά με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ενότητα 2.1

Γενικές αρχές της συνεταιριστικής διακυβέρνησης

Το Κεφάλαιο ανοίγει με μια δήλωση σχετικά με την κεντρική σημασία του ρόλου των μελών στους συνεταιρισμούς και τη σημασία της διασφάλισης ότι οι συνεταιρισμοί τελικά ελέγχονται από τα μέλη τους, ακόμη και όταν οι δραστηριότητες και η εξουσία κατανέμονται μεταξύ διαφόρων οργάνων, όπως συμβούλια και διευθυντικά στελέχη. Το **PECOL 2.1 (5)** εστιάζει συγκεκριμένα στο ρόλο των δομών διακυβέρνησης για τη διατήρηση της αυτονομίας του συνεταιρισμού και του ελέγχου από τα μέλη. Οι συνεταιριστικές ομάδες και οι θυγατρικές εξετάζονται στο PECOL 5.2. Το PECOL 2.1. (1) ορίζει επίσης τη «διακυβέρνηση» ως την ασχολία με την διεύθυνση και τον έλεγχο της συνιδιοκτητής, αυτόνομης συνεταιριστικής επιχείρησης.

Το **PECOL 2.1 (2)** στη συνέχεια τοποθετεί τη συνεταιριστική διακυβέρνηση στο πλαίσιο του κοινού ορισμού του συνεταιρισμού των ICA / ILO. Συνδέει τις ιδιαιτερότητες της διακυβέρνησης με τις αξίες που εμπεριέχονται στον ορισμό της ICA. Αυτές είναι όχι μόνο λειτουργικές (αυτο-ευθύνη, δημοκρατία, ισότητα, ισοτιμία και αλληλεγγύη) αλλά και ηθικές. Η αρχή της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών περιλαμβάνεται επίσης. Αυτά τα θέματα είναι σημαντικά για τον ορισμό ενός συνεταιρισμού και, ως εκ τούτου αποτελούν μια πτυχή της διαδικασίας λήψης αποφάσεων των οργάνων του συνεταιρισμού. Τελικά, αποφάσεις που αμφισβητούν τη φύση του συνεταιρισμού θα πρέπει να αποφεύγονται από τα όργανα, είτε περιορίζονται από συγκεκριμένους νομικούς κανόνες είτε όχι. Συνεπώς, το έργο PECOL 2.1. (2) περιέχει αυτή τη δήλωση αρχής ως προϋπόθεση για να "διευκολύνει" τη λειτουργία με βάση τις αξίες και τις αρχές.

Το **PECOL 2.1 (3)** δίνει έμφαση στην κεντρική σημασία της αρχής του ελέγχου από τα μέλη τόσο στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς όσο και στους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος (όπως ορίζονται στο έργο PECOL 1). Αν μια επιχειρηματική οντότητα πρόκειται να οριστεί ως συνεταιρισμός, πρέπει να υπόκειται σε έλεγχο από τα μέλη και ελλείψει αυτού μια ένωση γενικού συμφέροντος ή οργάνωση δεν θα είναι ένας συνεταιρισμός. Η διάκριση έγκειται στο σκοπό και όχι στη δομή της διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, ενώ ορισμένες οργανώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου που έχουν καταχωρισθεί ως οργανώσεις ωφέλιμες για την κοινότητα θα είναι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος από πλευράς PECOL, άλλες δεν θα είναι. Όλες αυτές οι οργανώσεις που έχουν καταχωριθεί ως αξιόπιστοι (*bona fide*) συνεταιρισμοί θα είναι συνεταιρισμοί. Αυτό προκύπτει από τη φύση της καταχώρισης των οργανώσεων, που, από την 1η Αυγούστου 2014 ορίζονται είτε ως αξιόπιστοι συνεταιρισμοί ή ως οργανώσεις ωφέλιμες για την κοινότητα. Οι ωφέλιμες για την κοινότητα οργανώσεις μπορεί να έχουν μια δομή διακυβέρνησης εκ μέρους των ενδιαφερομένων με ένα μέλος, μία ψήφος, αλλά ποτέ δεν θα επιτρέψουν διανομή πλεονάσματος στα μέλη και ο σκοπός τους πρέπει πάντοτε να είναι αλτρουιστικός αντί να επικεντρώνεται στην ικανοποίηση των αναγκών των μελών τους (s2 (2) του CCBSA).

Το **PECOL 2.1 (4)** υπογραμμίζει τη σημασία της αρχής της αυτονομίας αλλά αναγνωρίζοντας παράλληλα την ανάγκη για ποικίλες δομές διακυβέρνησης. Η ποικιλία αυτή είναι απαραίτητη για να εξυπηρετεί την ποικιλία των συνεταιρισμών. Οι ανάγκες των διαφορετικών τύπων συνεταιρισμών (π.χ. καταναλωτών, παραγωγών, εργαζομένων) θα διαφέρουν και το ίδιο οι ανάγκες των συνεταιρισμών με μεγάλο ή μικρό αριθμό μελών και εκκείνων με τα μέλη τους σε ένα ευρύ ή στενό γεωγραφικό χώρο. Ομοίως, η κλίμακα και το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών και ο αριθμός των εργαζομένων θα επηρεάσει τη δομή διακυβέρνησης που χρειάζονται.

Το **PECOL 1.2** αναφέρει τις πηγές των νομικά δεσμευτικών κανόνων σχετικά με τους συνεταιρισμούς και στην περίπτωση της καθοδήγησης της διακυβέρνησης για τις βέλτιστες πρακτικές (συχνά με τη μορφή Κωδικών Πρακτικής) είναι σημαντικές (βλέπε, για παράδειγμα, Co-operatives UK, Κώδικας Πρακτικής Εταιρικής Διακυβέρνησης για Συνεταιρισμούς Καταναλωτών 2013, Co-operatives UK, Κώδικας Συνεταιρισμών Εργαζομένων 2012 και, στη Γερμανία, ο DGRV Κώδικας της 23ης Νοεμβρίου του 2010). Στο πλαίσιο των επιχειρήσεων, η πηγή αυτή τονίζεται ιδιαίτερα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δείτε τη Σύσταση 2005/162 / ΕΚ και τη Σύσταση 2014/208 / ΕΕ).

Ενότητα 2.2

Ελεύθερη είσοδος

Το **PECOL 2.2 (1)** επαναλαμβάνει την ιδέα της ελεύθερης εισόδου μελών από τις Αρχές της ICA. Η λογική και η βάση της αρχής αυτής είναι η αποφυγή των τεχνητών εμποδίων για την εγγραφή μελών με σκοπό την αύξηση της αξίας των δικαιωμάτων των υφιστάμενων μελών εις βάρος των πιθανών νέων μελών (π.χ. FCA Σημειώσεις σ. 9). Αυτή είναι μια έκφραση σε υψηλό επίπεδο αφαίρεσης του σκοπού της αρχής της ελευθερίας εισόδου μελών. Όσοι είναι ήδη μέλη δεν θα πρέπει να μπορούν να επωφεληθούν από τις συναλλαγές που αφορούν άτομα με την ίδια οικονομική σχέση με τον συνεταιρισμό με "κλεισιμο" της δυνατότητας εγγραφής μελών για τη συγκεκριμένη ομάδα.

Το όριο της αρχής της ελευθερίας εισόδου (ανοικτής πόρτας) με αναφορά σε αυτούς που έχουν οικονομική συγγένεια στην οποία βασίζεται ο συνεταιρισμός, βρίσκεται σε αναφορά της ICA σε ανθρώπους που «είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του». Αυτό συνήθως θεωρείται ότι δείχνει τον τύπο του συνεταιρισμού. Σε έναν καταναλωτικό συνεταιρισμό η εγγραφή μελών πρέπει να είναι ανοικτή για τους καταναλωτές που αγοράζουν από αυτόν. Σε έναν εργατικό συνεταιρισμό, όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να ενταχθούν. Σε ένα συνεταιρισμό παραγωγών, η έννοια θα ισχύει για τους παραγωγούς ή προμηθευόμενους. Στους υβριδικούς (ή πολυμερείς) συνεταιρισμούς η είσοδος θα είναι ανοικτή στα μέλη περισσότερων από μία από αυτές τις ομάδες. Ο περιορισμός της ICA στην αρχή είναι σαφής στα άρθρα 1 (3) και (4) του κανονισμού της SCE και εμμέσως στο άρθρο 14 (1) του κανονισμού της SCE, όπου η συμμετοχή των μελών επενδυτών, που δεν αναμένουν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες ή να παράγουν προϊόντα επιτρέπεται μόνον εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό και μόνο με απόφαση της συνέλευσης των μελών.

Σε εκείνα τα νομικά συστήματα που έχουν ειδικούς νόμους για συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών, αυτό θα εκφραστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια για τους υπαγόμενους στην συγκεκριμένη νομοθεσία και σε εκείνα με μόνο ένα γενικό νόμο θα βρεθεί στα καταστατικά συγκεκριμένων τύπων συνεταιρισμών (π.χ. άρθρο 2 FCA, άρθρο 15 (2) (c) PCC, άρθρο 1 SCA). Ένα παράδειγμα αυτού είναι το σύστημα των πρότυπων κανόνων του Ηνωμένου Βασιλείου που παρέχονται από χορηγούς συνεταιριστικές οργανώσεις, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εγγραφή των νέων συνεταιρισμών με μειωμένη εισφορά εγγραφής (βλέπε FCA τμήμα τελών της FCA, Εγχειρίδιο και FCA κατάλογος φορέων χορηγών). Ωστόσο, το PECOL 2.2 (1) εκφράζει μια χρήσιμη αφηρημένη λογική για την αρχή της ανοιχτής πόρτας και τα όριά της.

Το **PECOL 2.2 (2)** δείχνει ότι η χορήγηση εξουσίας να αποφασίζει για τις αιτήσεις ένταξης μπορεί να βρεθεί στο νόμο ή στο καταστατικό και συνήθως ανήκει στο διοικητικό συμβούλιο με δικαίωμα προσφυγής, όπως αναφέρεται (άρθ. 14 (1) του κανονισμού SCE, άρθρο 15 (1) GCA, άρθρο 2527 & 2528 ICC, άρθρα 33 (1) και 53 (d) PCC). Χρησιμοποιεί κριτήρια παρόμοια με εκείνα που αναφέρονται στο PECOL 1.3. Η σημασία της ορθής διαδικασίας για εκείνους που απορρίφθηκαν ή εκδιώχθηκαν από τον συνεταιρισμό αντικατοπτρίζεται στο PECOL 2.2 (2) και 2.2 (5). Απαιτούνται αιτιολογημένες αποφάσεις οι οποίες αφενός υπόκεινται σε προσφυγή και αφετέρου υπάρχει το δικαίωμα για το μέλος ή υποψήφιο μέλος να ακουστεί.

Το **PECOL 2.2 (3)** σημειώνει την απουσία ατομικού δικαιώματος άσκησης αγωγής για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους συνεταιρισμού. Αυτό φαίνεται να δηλώνει τη θέση στα περισσότερα από τα συστήματα που εξετάστηκαν. Η αρχή της ανοιχτής πόρτας δεν δίνει στο δυνητικό μέλος ένα δικαίωμα που είναι εκτελεστέο βάση νόμου να γίνει μέλος (βλέπε, για παράδειγμα, το άρθρο 14 (1) του κανονισμού SCE, το οποίο παρέχει τη διακριτική ευχέρεια στο όργανο να αποφασίσει αν πρόκειται να δεχθεί ένα υποψήφιο μέλος). Ωστόσο, η ελεύθερη συμμετοχή αποτελεί ένα βασικό στοιχείο του ορισμού ενός συνεταιρισμού (ICA, αρχή 1) και, για το λόγο που δόθηκε στο σχόλιο για το 2.2 (1), είναι μια κεντρική αξία των συνεταιρισμών. Στα περισσότερα συστήματα τηρείται συλλογικά εξ ονόματος των υποψηφίων μελών από το όργανο εγγραφής (FCA Σημείωση Στην Εισαγωγή σελ. 9), και σχόλιο στο PECOL 1.3)).

Το **PECOL 2.2 (4) και (5)** αναφέρει ότι η ιδιότητα του μέλους μπορεί να τερματιστεί είτε από τον συνεταιρισμό ή από το μεμονωμένο μέλος.

Ο εθελοντικός χαρακτήρας της συμμετοχής συνεπάγεται το δικαίωμα για το μέλος να παραιτηθεί, αλλά η παραίτηση μπορεί να απαιτεί συμφωνία του διοικητικού Συμβουλίου, μια περίοδο προειδοποίησης ή μια περίοδο υποχρεωτικής παραμονής και να έχει μόνο μερική ισχύ για μια περίοδο. Επιπλέον, η καταβολή των χρημάτων που οφείλονται σε μερίδες του παραιτούμενου μέλους μπορεί να μην είναι άμεση και μπορεί να αντανακλά απώλειες από τον συνεταιρισμό. Αυτό προστατεύει τη ρευστότητα του συνεταιρισμού και εξασφαλίζει ότι το κεφάλαιο της βάσης αντανακλά την πραγματική οικονομική θέση του (άρθρο 16 του κανονισμού SCE, άρθρο 36 PCC, άρθρο 65 GCA, άρθρο 2532 (1) ICC, άρθρα 11, 15, 45 (8) και 51 SCA). Σε περιπτώσεις, όπως συμβαίνει σε ορισμένους

γεωργικούς συνεταιρισμούς εμπορίας, που ένα μέλος διαθέτει ξεχωριστή σύμβαση με τον συνεταιρισμό, η παραίτηση του μέλους δεν θα τερματίσει τις υποχρεώσεις του δύναμει της εν λόγω σύμβασης, εφόσον δηλώνεται ότι συνεχίζεται μετά την έξοδο του μέλους. Η ιδιότητα του μέλους θα τερματισθεί επίσης όταν το μέλος παύσει να υπάρχει - με το θάνατο του ατόμου ή τη διάλυση του νομικού προσώπου. Μπορεί επίσης να προκληθεί αν το μέλος υπόκειται σε άλλη διαδικασία αφερεγγυότητας αν το καταστατικό του συνεταιρισμού το προβλέπει.

Οι συνεταιρισμοί έχουν συνήθως την εξουσία να διαγράψουν ένα μέλος. Το **PECOL 2.2 (5)** αναφέρεται στις διαδικαστικές διασφαλίσεις που βρέθηκαν στα διάφορα νομικά συστήματα (άρθρο 15 (3) του κανονισμού SCE, άρθρο 2316 FrCA, άρθρο 68 GCA, άρθρα 2531 & 2533 ICC, άρθρα 15 & 37 PCC, άρθρο 18 (5) SCA). Οι λόγοι για την εν λόγω καταγγελία αναφέρονται στο συνεταιριστικό καταστατικό, καθόσον πρέπει να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες συνθήκες των διαφόρων συνεταιρισμών.

Όλα τα εθνικά συστήματα παρέχουν δυνατότητα δικαστικής προσφυγής ή ανεξάρτητης διαιτησίας για να ασχοληθεί με τη διαγραφή μέλους και άλλες διαφορές. Διαιτησία ή άλλες διαδικασίες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών χρησιμοποιούνται συνήθως για την επίλυση διαφορών μεταξύ ενός συνεταιρισμού και των μελών του, αφού εξαντληθούν οι εσωτερικές διαδικασίες. Αυτό είναι σύμφωνο με το συνεταιριστικό ήθος και αναγνωρίζει την αξία της ΕΕΔ (Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών) (ADR – Alternative Dispute Resolution), όταν τα μέλη έχουν περιορισμένους πόρους - όπως θα είναι για μερικούς από τους ανθρώπους που χρησιμοποιούν τους συνεταιρισμούς για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Τυπικά, οι μηχανισμοί της ΕΕΔ θα βρεθούν σε συνεταιριστικά καταστατικά και όχι στο νόμο. Γίνεται χρήση της διαιτησίας και διαδικασιών διαμεσολάβησης υπό τη γενική σύμβαση ή το εμπορικό δίκαιο. Ωστόσο, ορισμένες διατάξεις εθνικού συνεταιριστικού νόμου ενθαρρύνουν τη χρήση των ΕΕΔ, για λόγους που έχουν περισσότερη σημασία για τους συνεταιρισμούς από ότι σε ορισμένες άλλες επιχειρήσεις (βλ. π.χ. κεφ. 3 ενότ. 5 & κεφ. 23 ενότ. 4 FCA, σελ. 137 έως 140 της CCBSA).

Ενότητα 2.3

Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών

Η συμβατική βάση του συνεταιρισμού ως ένωση (Οργάνωση) προσώπων είναι κοινή σε όλα τα συστήματα που αναλύθηκαν. Το ίδιο συμβαίνει με την συμπερίληψη των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μελών, είτε στο νόμο είτε στο καταστατικό του συνεταιρισμού. Για παράδειγμα, το άρθρο 5 (4) (6η περίπτωση) του κανονισμού SCE απαιτεί από το συνεταιριστικό καταστατικό να περιλαμβάνει:

«- Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών, καθώς και τις διάφορες κατηγορίες μελών, εάν υπάρχουν, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών σε κάθε κατηγορία».

Το **PECOL 2.3 (1) - (3)** περιγράφει ορισμένες από τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται στα μέλη του συνεταιρισμού. Το PECOL ασχολείται μόνο με τα δικαιώματα και τις υπο-

χρεώσεις που αφορούν την ίδια τη φύση των συνεταιρισμών με τη σύνδεσή τους με τον ορισμό, τις αξίες και τις αρχές της ICA. Για να τονίσει το γεγονός ότι τα μέλη έχουν υποχρεώσεις, καθώς και δικαιώματα, οι υποχρεώσεις εξετάζονται πρώτα.

Το **PECOL 1.4 και 1.5** απαιτεί ένα σημαντικό ποσοστό όλων των συναλλαγών των αμοιβαίων συνεταιρισμών να είναι συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα συναλλασσόμενα μέλη.

Το **PECOL 2.3 (1) (α)** ασχολείται με την υποχρέωση κάθε μέλους να συμμετάσχει οικονομικά στο συνεταιρισμό με τη χρήση ή την παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Η απαίτηση αυτή βρίσκεται συνήθως αναλυτικά στα καταστατικά των συνεταιρισμών (άρθρο 14 (2) του κανονισμού SCE και βλ. σχόλια στο PECOL 3). Το **PECOL 1.4 (3)** προβάλλει τη σημασία της απαίτησης, ιδίως για τα συναλλασσόμενα μέλη των αμοιβαίων συνεταιρισμών. Η υποχρέωση θα είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή λειτουργία ορισμένων συνεταιρισμών π.χ. γεωργικών συνεταιρισμών εμπορίας, οι οποίοι πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα μέλη πωλούν τα προϊόντα τους μόνο μέσω του συνεταιρισμού. Ως αποτέλεσμα ορισμένα συστήματα περιορίζουν την ελευθερία των μελών να παραιτηθούν, με άμεση επίδραση στην οικονομική σχέση (π.χ. άρθρα 2532 & 2533 ICC,).

Δεδομένου ότι η οικονομική δραστηριότητα των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος ασκείται κυρίως προς το συμφέρον της κοινότητας, η υποχρέωση αυτή δεν έχει εφαρμογή για τα μέλη τους, των οποίων τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις θα εξαρτηθούν από το συνεταιριστικό καταστατικό - PECOL 2.3 (3). Το PECOL περιλαμβάνει την υποχρέωση αυτή σε αυτή τη βάση. Τα μέλη των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος δεν πρέπει ποτέ να λάβουν οποιοδήποτε μέρος του πλεονάσματος - PECOL 3.6 (7).

Το **PECOL 2.3 (1) (β)** αναγνωρίζει τη σημασία της συνεισφοράς των μελών στο συνεταιριστικό κεφάλαιο. Ενώ το ζήτημα του κατά πόσον ή όχι ένα ελάχιστο επίπεδο κεφαλαίων που απαιτείται για τον συνεταιρισμό θα καθοριστεί από το νόμο ή όχι, οποιαδήποτε ελάχιστη εισφορά που απαιτείται από μεμονωμένα μέλη θα είναι κανονικά ένα θέμα για το συνεταιριστικό καταστατικό (άρθρο 4 (7) του κανονισμού SCE και σχόλια στο PECOL 3). Αυτό είναι μερικές φορές ένας σοβαρός λόγος για την αποβολή μέλους από το συνεταιρισμό (π.χ. άρθρο 2531 ICC) ή τουλάχιστον για την παράταση της περιόδου ειδοποίησης που απαιτείται για την παραίτηση, όπως στο άρθρο 65 GCA, και άρθρο 36 PCC.

Ομοίως, στο **PECOL 2.3 (1) (γ)** οποιαδήποτε ελάχιστη απαίτηση για τη συμμετοχή στη συνεταιριστική διακυβέρνηση είναι πιθανό να είναι απαίτηση του συνεταιριστικού καταστατικού. Θα μπορούσε να λάβει τη μορφή ελάχιστης συμμετοχής στις συνελεύσεις των μελών. Αποπομπή και διαγραφή από το μητρώο μελών μπορεί να βασίζεται στη μη συμμετοχή στις συνελεύσεις ή την απουσία οποιασδήποτε επαφής με τον συνεταιρισμό μέσω συναλλαγών, ψηφοφορίας, συμμετοχής σε συνελεύσεις ή συμμετοχής στις εκλογές. Οι εθνικές νομοθεσίες έχουν δώσει λίγα συγκεκριμένα παραδείγματα αυτής της υποχρέωσης (βλέπε όμως άρθρα 33 & 34 του PCC). Όλα τα παραδείγματα είτε ορίζουν απαιτήσεις απαρτίας για τις συνελεύσεις των μελών ή αναθέτουν στο συνεταιριστικό καταστατικό να το πράξει, π.χ. άρθρο 5 (4) (εδάφιο 11) του κανονισμού SCE. Η απαίτηση απαρτίας

επιφέρει το μειονέκτημα για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα μέλη συλλογικά, εάν πάρα πολλά από αυτά δεν παρακολουθούν τη συνέλευση των μελών αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου.

Στο **PECOL 2.3 (1) (δ)** η υποχρέωση των μελών να συμμετέχουν σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης, συνδέεται στενά με την 5^η αρχή της ICA. Είναι ασυνήθιστο αυτή η υποχρέωση να επιβάλλεται στα μέλη (εκτός από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τους υπαλλήλους ή τους διευθυντές), ως προϋπόθεση για την εγγραφή. Εξαιτίας της σημασίας της ενθάρρυνσης των μελών να ασχοληθούν με την εκπαίδευση και την κατάρτιση, το έργο PECOL επιλέγει να ακολουθήσει το άρθρο 3 του PCC, το οποίο αναγνωρίζει τη σημασία της 5^{ης} αρχής της ICA. Το έργο PECOL ακολουθεί επίσης την απαίτηση του PCC να σχηματίζεται ένα υποχρεωτικό αποθεματικό για το σκοπό αυτό (PECOL 3.4 (2) και (8) και βλ. άρθρο 70 PCC).

Το **PECOL 2.3 (1) (ε)** αναφέρει την ποικιλία των άλλων υποχρεώσεων που μπορούν να επιβληθούν στα μέλη. Ειδικότερα, προτείνει τη δυνατότητα θέσπισης διατάξεων που απαιτούν από τα μέλη να αναλαμβάνουν μέρος των ζημιών του συνεταιρισμού (άρθρο 16 (1) του κανονισμού SCE και βλ. σχόλιο στο PECOL 3.6).

Το **PECOL 2.3 (4)** σημειώνει ότι τα δικαιώματα των μελών του συνεταιρισμού διασφαλίζονται από τον νόμο ή από το καταστατικό του συνεταιρισμού τους και επιδιώκει να απαριθμήσει τα πιο κοινά ατομικά δικαιώματα των μελών τόσο στους αμοιβαίους όσο και στους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος. Πολλά από τα αναφερόμενα δικαιώματα αντανakλούν τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο **PECOL 2.3 (1)**.

Η συμμετοχή στην εκπαίδευση (**PECOL 2,3 (4) (α)**) ίσως να ταιριάζει πιο εύκολα στην κατηγορία των δικαιωμάτων από ότι σε έναν κατάλογο των υποχρεώσεων και, ακόμη και ως δικαίωμα, φαίνεται να είναι διαθέσιμη μόνο σε ορισμένες χώρες, όπως η Πορτογαλία και η Ισπανία. Αλλού οι συνεταιρισμοί επιτρέπεται να χρηματοδοτούν ή να παρέχουν αυτή την υπηρεσία και στην πράξη πολλοί από αυτούς το κάνουν.

Η συμμετοχή στη διακυβέρνηση ως δικαίωμα των μελών του συνεταιρισμού αναφέρεται στο **PECOL 2.3 (4) (β) έως (δ)** και είναι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μια απαίτηση σε όλες τις χώρες. Ως ατομικό δικαίωμα, τη συμμετοχή σε συνελεύσεις και στην ψηφοφορία, είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο, στα ψηφίσματα ή στις εκλογές είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα που αναφέρεται σχεδόν σε όλους τους νόμους και στα άρθρα 52-62 του κανονισμού SCE, αντικατοπτρίζει τη γενική θέση (κεφάλαιο 4 FCA, άρθρα 4- 6 FrCA συμπληρωμένα από τον Εμπορικό Κώδικα, άρθρο 43, GCA, άρθρα 2538-2539 ICC, άρθρα 44-47 PCC, άρθρα 21-25 SCA). Ομοίως, πολλές από τις εθνικές νομοθεσίες επιτρέπουν ή διευκολύνουν τη χρήση των τομεακών συνελεύσεων και συνελεύσεων αντιπροσώπων αντί για μια γενική συνέλευση όλων των μελών (π.χ. άρθρο 63 του κανονισμού SCE, S149 CCBSA, άρθρα FrCA, άρθρα 43α GCA, άρθρο 54 PCC, και άρθρα 5 & 22 SCA).

Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στις εκλογές, το οποίο προϋποθέτει συνήθως την εξεύρεση άλλων μελών πρόθυμων να προτείνουν το ενδιαφερόμενο μέλος, είναι ένα απαραίτητο

επακόλουθο αυτών των δικαιωμάτων. Ωστόσο, για ορισμένους ρόλους το δικαίωμα μπορεί να προϋποθέτει την ανάγκη να ανταποκρίνονται οι υποψήφιοι σε μερικούς ρόλους, να επιδεικνύουν ένα ορισμένο επίπεδο ικανότητας και εμπειρίας. Γενικά, η λεπτομέρεια της διαδικασίας υποψηφιότητας αντιμετωπίζεται από το συνεταιριστικό καταστατικό.

Το έτος 2014 οι τροποποιήσεις του καταστατικού του Co-operative Group του Ηνωμένου Βασιλείου, που έχουν καταχωρηθεί από την FCA ως η αρμόδια υπηρεσία καταχώρησης με το σκεπτικό ότι η οργάνωση παραμένει αξιόπιστος συνεταιρισμός, ορίζουν ότι η πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου ορίζεται από το συμβούλιο, με την προϋπόθεση ότι τα προτεινόμενα μέλη είναι αποδεκτά από τα μέλη χωρίς ανταγωνιστικές εκλογές και τόσο εκείνοι που ορίζονται ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου όσο και η μειοψηφία τριών «υποψηφίων μελών του Δ.Σ. που προτείνονται από τα μέλη», των οποίων ο ορισμός μπορεί να υπόκειται σε ανταγωνιστικές εκλογές από τα μέλη, μπορούν να ονομασθούν μέλη του Δ.Σ. μόνο μετά την έγκριση από την επιτροπή υποψηφιοτήτων του υφιστάμενου Δ.Σ., με βάση την εμπειρία και τις ικανότητες, λαμβάνοντας υπόψη την προκύπτουσα σύνθεση του συμβουλίου από απόψεως εύρους δεξιοτήτων και της εμπειρίας που χρειάζεται. Αυτή η εφαρμογή των πρακτικών και διαδικασιών στον τομέα των UK PLC σε ένα συνεταιρισμό που διατηρεί το ένα μέλος μία ψήφος κατέληξε από το έτος 2013 σε εμπορικές και οικονομικές αποτυχίες της οργάνωσης. Οι αλλαγές είναι αμφιλεγόμενες μεταξύ των ακτιβιστών συνεταιριστών του Ηνωμένου Βασιλείου.

Το ατομικό δικαίωμα να ζητούν και να λαμβάνουν οικονομικές και άλλες σχετικές πληροφορίες (**PECOL 2.3 (4) (ε)**) είναι μια αναγκαία στήριξη για τη συμμετοχή των μελών στη διακυβέρνηση, καθώς μόνο με την πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές μπορούν τα άμεσα δικαιώματα ψήφου και συμμετοχής στις συνελεύσεις να ασκηθούν αποτελεσματικά.

Αυτό αναγνωρίζεται σε πολλά από τα εθνικά δίκαια, ιδίως όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Υπάρχει υποχρέωση σε άλλα όργανα να δημοσιεύουν πληροφορίες για τα μέλη, καθώς και το δικαίωμα για ένα ορισμένο αριθμό μελών να ζητούν τέτοιες πληροφορίες (άρθρο 60 του κανονισμού SCE, κεφ. 4 s 15 & κεφ. 7 ss6-7 FCA, άρθρα 46 & 59 GCA, άρθρο 2545 ICC, άρθρα 9,3 & 56 PCC, άρθρα 16 (3) SCA). Λίγοι νόμοι προχωρούν πέραν της παροχής χρηματοοικονομικών πληροφοριών, αλλά ο γερμανικός νόμος στα άρθρα 31 & 43a παρέχει το δικαίωμα να ζητούνται κατάλογοι των μελών και των εκπροσώπων στις συνελεύσεις και ο νόμος του Ηνωμένου Βασιλείου παρέχει τη δυνατότητα στα μέλη να βρουν παρόμοια ενημέρωση από τον έλεγχο αρχείων που τηρούνται στην έδρα του συνεταιρισμού - S 30 (7) CCBSA 2014.

Το **PECOL 2.3 (5)** παρέχει ενημέρωση για τα πρόσθετα συλλογικά δικαιώματα ενός ορισμένου αριθμού των μελών τα οποία διευκολύνουν την άσκηση του ελέγχου εκ μέρους των μελών έμμεσα, με την εξασφάλιση ότι ψηφίσματα και τροποποιήσεις μπορούν να προταθούν και συνελεύσεις να συγκληθούν από μέλη χωρίς να απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου ή άλλων εκλεγμένων ή διορισμένων αξιωματούχων του συνεταιρισμού – το άρθρο 55 του κανονισμού SCE είναι χαρακτηριστικό από αυτή την άποψη για τον καθορισμό του αριθμού των μελών που απαιτούνται από έναν συνδυασμό ενός αριθμού μελών και ποσοστού ψήφων.

Στους περισσότερους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος και στους πολυμερείς αμοιβαίους συνεταιρισμούς, τα δικαιώματα των μελών που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση μπορεί να περιλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους για διαφορετικές ομάδες μελών. Για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι και οι χρήστες των υπηρεσιών μπορεί να έχουν διαφορετικά δικαιώματα ψήφου και εκλογής περιορισμένου ποσοστού του διοικητικού συμβουλίου για να εξασφαλιστεί ισότιμη εκπροσώπηση των διαφόρων συμφερόντων των μελών.

Στο **PECOL 2.3 (4) (στ) και (ζ)** υπογραμμίζεται το οικονομικό δικαίωμα των μελών να εισπράττουν τόκους επί των μερίδων που πράγματι δηλώθηκε ή αποφασίστηκε, σύμφωνα με το καταστατικό και να συμμετέχουν σε συνεταιριστικές συναλλαγές με το συνεταιρισμό και να λαμβάνουν κάθε συνεταιριστική επιστροφή, αφότου ο τόκος και η επιστροφή έχουν καθοριστεί από τα κατάλληλα όργανα. Τα δικαιώματα αυτά είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία των αμοιβαίων συνεταιρισμών. Δικαίωμα τόκου στις μερίδες μπορούν επίσης να εφαρμόζονται σε ορισμένα μέλη των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος. Αυτά τα χρηματοοικονομικά ή οικονομικά δικαιώματα αντιμετωπίζονται πληρέστερα στο PECOL 3.3 (5) & 3.6 και στα σχόλια των παραγράφων αυτών.

Τόσο οι αμοιβαίοι όσο και οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος απαιτούν την εμπλοκή μελών στο σύστημα διακυβέρνησης, αλλά διαφέρουν ως προς τα οικονομικά δικαιώματα των μελών που αφορούν κυρίως τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς που εξυπηρετούν μέλη και μπορούν να διανέμουν πλεόνασμα σ' αυτά.

Το **PECOL 2.3 (5)** επιχειρεί να φέρει σε επαφή τα συλλογικά δικαιώματα των μελών των αμοιβαίων και των γενικού συμφέροντος συνεταιρισμών. Συλλογικά δικαιώματα είναι εκείνα που απαιτούν έναν αριθμό μελών για την άσκησή τους. Για παράδειγμα, πρόσκληση ειδικής (έκτακτης) συνέλευσης των μελών χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου, προτάσεις ψηφισμάτων στην ημερήσια διάταξη της συνέλευσης των μελών, απόφαση, με τη διαδικασία που προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού για τη διάλυση ή την αναδιάρθρωση του συνεταιρισμού ή για την τροποποίηση του καταστατικού του. Τα δικαιώματα αυτά υποστηρίζουν τον έλεγχο από τα μέλη του συνεταιρισμού και συμπληρώνουν τα ατομικά δικαιώματα των μελών του.

Το ζήτημα της επιβολής των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μελών εγείρει τα ίδια θέματα, όπως και στην περίπτωση των οποιωνδήποτε άλλων δικαιωμάτων ιδιωτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των μετόχων εταιρειών και των μελών των ενώσεων (Οργανώσεων) προσώπων. Ωστόσο, η χρήση των εναλλακτικών συστημάτων επίλυσης διαφορών, όπως η διαιτησία και η διαμεσολάβηση, που είτε ασχολούνται με το θέμα έξω από το δικαστικό σύστημα ή ενθαρρύνουν μια επίλυση κατόπιν διαβουλεύσεων είναι συνήθης στη συνεταιριστική νομοθεσία και στα καταστατικά και είναι μια πτυχή του ήθους της συνεργασίας. Αντικατοπτρίζει επίσης την ιδιαίτερη ανάγκη εκείνων που ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν τους συνεταιρισμούς για φθηνή και γρήγορη λύση για προβλήματα χωρίς την ανάγκη χρήσης του δικαστικού συστήματος. Μόνο οι πρότυποι κανόνες για τους συνεταιρισμούς εργασίας της Γαλλίας, άρθρο 44 SCA, και σελ. 137-140 CCBSA στο Ηνωμένο Βασίλειο προχωρούν πέραν της γενικής διαθεσιμότητας της ΕΕΔ για διαφορές ιδιωτικού δικαίου, με την ενθάρρυνση της εσωτερικής επίλυσης δια-

φορών για τους συνεταιρισμούς. Ως αποτέλεσμα το PECOL δεν περιέχει διατάξεις σχετικά με το θέμα αυτό.

Ενότητα 2.4

Συνεταιριστικές δομές διακυβέρνησης: άμεσος έλεγχος από τα μέλη

Το **PECOL 2.4 (1)** ορίζει τις απαιτήσεις του δημοκρατικού ελέγχου της 2^{ης} αρχής της ICA, ως τον στόχο όλων των διατάξεων σχετικά με τη διακυβέρνηση των συνεταιρισμών.

Το **PECOL 2.4 (2)** παρέχει στη συνέχεια μια διπλή ταξινόμηση του άμεσου ελέγχου όλων των αποφάσεων από τα μέλη: ένα μοντέλο που μερικές φορές αναφέρεται ως «συλλογικό», και ένα μοντέλο που βασίζεται στη συνέλευση των μελών που παρέχει απόλυτο έλεγχο από τα μέλη και ένα ή περισσότερα συμβούλια, επιτροπές ή συμβούλια υπεύθυνα για την καθημερινή διαχείριση, αλλά που λογοδοτούν στα μέλη. Και οι δύο επιλογές είναι με την επιφύλαξη της δυνατότητας τροποποίησης από το καταστατικό των συγκεκριμένων συνεταιρισμών. Όταν χρησιμοποιούνται συμβούλια και παρόμοια όργανα, μια κλασική διχοτομία παρέχεται από τον κανονισμό SCE που παρέχει μια επιλογή ανάμεσα σε ένα ενιαίο συμβούλιο («διοικητικό όργανο») και μία δυαδική δομή που αποτελείται από ένα εποπτικό συμβούλιο και ένα συμβούλιο μανάτζμεντ.

Το "συλλογικό" μοντέλο ταιριάζει σε μικρούς συνεταιρισμούς, όπου είναι εφικτό όλες οι αποφάσεις να λαμβάνονται από όλα τα μέλη. Το **PECOL 2.4. (2)** δίνει μια προεπιλεγμένη διάταξη που μπορεί να αλλάξει από το συνεταιριστικό καταστατικό. Περιλαμβάνει το "συλλογικό" μοντέλο όλων των μελών στο **PECOL 2.4. (2) (α)** ως την πιο αγνή μορφή ελέγχου εκ μέρους των μελών, αλλά αναγνωρίζει ότι η χρήση του θα πρέπει να περιορίζεται σε μικρούς συνεταιρισμούς. Εκτός από την Ιταλία, όπου ορισμένοι νομικοί μελετητές πιστεύουν ότι μια συλλογική δομή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους συνεταιρισμούς που έχουν καταχωρηθεί ως Srl ιδιωτικές εταιρείες, οι περισσότεροι νόμοι απαιτούν τη χρήση ενός ή περισσότερων συμβουλίων ή επιτροπών πέραν της συνέλευσης των μελών. Ορισμένοι συνεταιρισμοί εργαζομένων στο Ηνωμένο Βασίλειο λειτουργούν με αυτόν τον τρόπο τοποθετώντας όλα τα μέλη στο διοικητικό συμβούλιο, συμμορφούμενοι με τη νομική απαίτηση ότι ο συνεταιρισμός ή η εταιρεία πρέπει να έχουν μέλη διοικητικού συμβουλίου (Co-operatives UK, ο Συνεταιριστικός Κώδικας Εργαζομένων, 2012 *The Worker Co-operative Code*, 2012). Αυτό είναι ένα όφελος της φιλελεύθερης προσέγγισης του Δικαίου Επιχειρηματικής Οργάνωσης του Ηνωμένου Βασιλείου.

Αυτό αντικατοπτρίζεται στο **PECOL 2.4 (2) (β)**, το οποίο αφήνει περιθώρια για το μονιστικό σύστημα, το δυαδικό σύστημα και άλλες παραλλαγές.

Το μονιστικό σύστημα διοίκησης προβλέπει ένα ενιαίο όργανο που εκλέγεται από τα μέλη. Διαθέτει όλες τις εξουσίες της καθημερινής λήψης αποφάσεων, αφήνοντας την ετήσια συνέλευση να λαμβάνει εκθέσεις πεπραγμένων και να λαμβάνει τις θεμελιώδεις αποφάσεις. Τα άρθρα 42-48 του κανονισμού SCE χειρίζονται αυτήν την επιλογή και συγκεντρώνουν τις εξουσίες διαχείρισης και εκπροσώπησης σε ένα διοικητικό όργανο. Αυτό αντανakλά τα συστήματα που βρίσκονται στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Φινλανδία, και

μπορεί να επιλεγεί από γαλλικούς συνεταιρισμούς που χρησιμοποιούν τη δομή SA και ιταλικούς συνεταιρισμούς (βλέπε κεφάλαιο 5 ενότητα 1 FCA, άρθρο L.225-17 του γαλλικού Εμπορικού Κώδικα, άρθρο 2380-α παρ. 4, Ιταλικός CC). Οι Γαλλικοί συνεταιρισμοί, όπως οι γαλλικές εταιρείες Srl, συνήθως έχουν μια δομή στην οποία ένας διαχειριστής διορίζεται από τη γενική συνέλευση, αλλά εκείνοι που χρησιμοποιούν τη δομή ανώνυμης εταιρείας έχουν διοικητικό συμβούλιο. Οι Γερμανικοί συνεταιρισμοί με λιγότερα από 20 μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα μονιστικό σύστημα διοικητικού συμβουλίου από το 2006 και χρειάζεται να έχουν μόνο ένα μέλος διοικητικού συμβουλίου (άρθρο 24 GCA).

Το δυαδικό σύστημα περιγράφεται στα άρθρα 37-41 και 45-51 του κανονισμού SCE και χρησιμοποιείται στη Γερμανία για τους συνεταιρισμούς με περισσότερα από είκοσι μέλη (βλ. άρθρα 37-38 GCA). Στην Ισπανία και την Πορτογαλία και για όσους το επιλέξουν στην Ιταλία, μια παραλλαγή του συστήματος με μια εποπτική επιτροπή που ασχολείται κυρίως με τον έλεγχο των λογαριασμών υπάρχει ως δυαδικό σύστημα (άρθρα 49-63 PCC, άρθρα 21, 32 & 38 SCA & άρθρο 2400 ICC). Σε αυτά τα παραδείγματα τόσο η εποπτική επιτροπή και το διοικητικό συμβούλιο εκλέγονται από τη γενική συνέλευση. Στις SCE και στο γερμανικό δυαδικό μοντέλο, τα μέλη εκλέγουν το εποπτικό συμβούλιο και αυτό διορίζει το ξεχωριστό όργανο διαχείρισης (μάνατζμεντ).

Το **PECOL 2.4 (3)** αναδεικνύει μια άλλη αντίθεση προερχόμενη από τα νομικά συστήματα που εξετάζονται. Σε ορισμένα συστήματα, όπως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας, οι εξουσίες και ο ρόλος των συνεταιριστικών οργάνων λήψεως αποφάσεων είναι καθορισμένα, είτε από το νόμο είτε από το συνεταιριστικό καταστατικό. Σε άλλα συστήματα, όλη η εξουσία ανήκει στη συνέλευση των μελών, η οποία μπορεί να επιλέξει να μεταβιβάσει τις εξουσίες αυτές σε άλλα όργανα και μολονότι αυτή είναι η συνήθης ρύθμιση και η προβλεπόμενη από τον συνεταιριστικό νόμο, η γενική συνέλευση είναι τελικά το κυρίαρχο σώμα (βλέπε, για παράδειγμα άρθρο 44 (1) PCC). Το έργο PECOL αναγνωρίζει αμφότερες τις επιλογές.

Το **PECOL 2.4 (4)** αναγνωρίζει ένα άλλο φάσμα επιλογών σχετικά με τη λειτουργία της συνέλευσης των μελών. Συνεταιρισμοί με ένα μεγάλο ή μεγάλης διασποράς αριθμό μελών ή με έναν αριθμό διαφορετικών τάξεων μελών, όπως εργαζόμενους, χρήστες και προμηθευτές, μπορεί να χρειαστεί να διαιρέσουν τη συνέλευση των μελών σε αριθμό τμημάτων. Αυτό μπορεί να γίνει σε γεωγραφική βάση ή με βάση τις τάξεις των μελών και μπορεί να περιλαμβάνει είτε μια ενιαία «τμηματική» συνάντηση των μελών με σωρευτική ψηφοφορία ή αντιπροσωπευτική δομή. Στην περίπτωση της αντιπροσωπευτικής δομής, οι αντιπρόσωποι μπορούν είτε να είναι ελεύθεροι να αποφασίζουν οι ίδιοι σχετικά με το πώς να ψηφίσουν ή μπορεί να δεσμεύονται από την εντολή των μελών που τους διόρισαν. Εάν οι αντιπρόσωποι δεσμεύονται, η στάθμιση των ψήφων τους στο επόμενο επίπεδο μπορεί να αντανακλά είτε την αναλογική ψήφο των μελών που είναι οι εντολές ή να υπολογίζονται κατά 100% από την πλευρά που επιλέγεται από την πλειοψηφία των εντολέων μελών.

Το άρθρο 63 του κανονισμού SCE παρέχει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των δυνατοτήτων. Επιτρέπει στο καταστατικό του συνεταιρισμού να καθορίσει έναν αριθμό

τέτοιων συνελεύσεων, όπου ο συνεταιρισμός "αναλαμβάνει διαφορετικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες σε πλείονες εδαφικές μονάδες, ή έχει πολλά καταστήματα ή περισσότερα από 500 μέλη". Αυτό αποτελεί μια καλή σύνοψη των λόγων για τους οποίους μπορεί να απαιτηθούν τομεακές συνελεύσεις και το PECOL στηρίζεται σε αυτά, προσθέτοντας τη δυνατότητα των διαφόρων κατηγοριών των μελών ως μια άλλη βάση για την υιοθέτηση αυτής της διαδικασίας. Το PECOL επιδιώκει να δώσει ευελιξία και ελευθερία στο καταστατικό του ίδιου του συνεταιρισμού.

Τα θέματα που συνήθως εξετάζονται από τις συνελεύσεις των μελών, όπως περιγράφονται στο **PECOL 2.4 (5) & (6)**, αντικατοπτρίζουν τις περισσότερες εθνικές νομοθεσίες οι οποίες εξουσιοδοτούν τις συνελεύσεις των μελών να διορίζουν και να παύουν μέλη του διοικητικού συμβουλίου και να λαμβάνουν θεμελιώδεις αποφάσεις, καθώς και για τα πιο συχνά θέματα διανομής των πλεονασμάτων και της παραλαβής ή έγκρισης των λογαριασμών και των εκθέσεων πεπραγμένων. Το θέμα συνήθως καθορίζεται από τον συνεταιριστικό νόμο (βλέπε, για παράδειγμα, κεφ. 4 SS3 & 14 και κεφ. 2 S6 FCA, άρθρο 6 FrCA, άρθρο 24 GCA, άρθρα 43 & 49 PCC, άρθρα 28 & 34.1. SCA, S14 CCBSA).

Το **PECOL 2.4 (7) - (10)** τονίζει την αρχή ένα μέλος, μία ψήφος ως βασικό καθοριστικό χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών. Η αρχή αυτή εκφράζεται στη 2^η αρχή της ICA.

"Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς, τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (ένα μέλος, μία ψήφος) και οι συνεταιρισμοί σε άλλα επίπεδα οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο."

Παρά τη φαινομενικά καθολική απαίτηση για ένα μέλος, μία ψήφος για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς, πολλοί συνεταιριστικοί νόμοι επιτρέπουν πολλαπλή ψήφο, ακόμη και σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς, αν αυτό παράγει ένα πιο δίκαιο σύστημα. Αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί από το είδος των μελών που εξυπηρετούνται από τον συνεταιρισμό, όπως για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί επιχειρηματιών.

Το **PECOL 2.4 (7)** εκφράζει τη γενική αρχή και τονίζει την αντίθεση με τις ανώνυμες εταιρείες στις οποίες η δύναμη ψήφου συνδέεται συνήθως με εισφορά κεφαλαίου, προσφέροντας έτσι την εξουσία και τον έλεγχο στα χέρια των επενδυτών και όχι σε άλλες ομάδες ενδιαφερομένων. Αυτό γίνεται με την έκφραση της αρχής ως ένα μέλος, μία ψήφος, "ανεξάρτητα από τη συνεισφορά σε κεφάλαιο" (βλέπε, για παράδειγμα, άρθρο 59 (1) του κανονισμού SCE, όπου δηλώνεται αυτή η γενική θέση).

Το **PECOL 2.4 (8) έως (10)**, στη συνέχεια επεξεργάζεται τις επιτρεπόμενες εξαιρέσεις από το ένα μέλος, μία ψήφος.

Το **PECOL 2.4 (8)** παρουσιάζει τη βάση δικαιολόγησης της πολλαπλής ψήφου, με παραδείγματα αποδεκτών κριτηρίων για πρόσθετες ψήφους. Η αρχή είναι η αναγκαιότητα - «όταν είναι απαραίτητο για την καλύτερη λειτουργία του συνεταιρισμού» οι συντάκτες του PECOL έχουν επιλέξει να αφαιρέσουν αυτή την πραγματιστική λογική για τις εξαιρέσεις. Τότε προκύπτουν τα παραδείγματα των αποδεκτών βάσεων για πολλαπλή ψήφο.

Το **PECOL 2.4 (8) (α)** ασχολείται με τη συμμετοχή στις συνεταιριστικές συναλλαγές. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει τόσο για τους πρωτοβάθμιους όσο και τους δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς και συνδέει τον αριθμό ψήφων με τη συνεταιριστική συμβολή (εργασία σε συνεταιρισμό εργαζομένων ή προσφερόμενα αγαθά ή υπηρεσίες σε συνεταιρισμό παραγωγών) ή συναλλαγών (αγορές αγαθών ή υπηρεσιών σε ένα συνεταιρισμό καταναλωτών). Αυτό το σύστημα συναντάται πιο συχνά από οποιαδήποτε άλλη εξαίρεση από τη γενική αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ίσως επειδή κρίνεται πιο δίκαιο από το ένα μέλος, μία ψήφος για τους συνεταιρισμούς των επιχειρηματιών. Το άρθρο 59 (2) του κανονισμού SCE αναφέρεται ρητά σε αυτή τη βάση για πολλαπλή ψήφο. Το κεφάλαιο 4 ενότητα 7 του FCA επιτρέπει πολλαπλή ψήφο, χωρίς να διευκρινίζει τη βάση γι' αυτό. Το άρθρο 5 του γαλλικού νόμου του 1947 το επιτρέπει για τους δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς και ορισμένοι γαλλικοί νόμοι για συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών, όπως οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, οι συνεταιρισμοί τεχνιτών και οι συνεταιριστικές τράπεζες το επιτρέπουν για πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Το άρθρο 43 του GCA, όπως και το άρθρο 2538 (4) του ιταλικού CC και ορισμένα παραδείγματα πολλαπλής ψήφου που επιτρέπονται από την SCA, επιτρέπουν μια αυστηρά περιορισμένη αύξηση του αριθμού των ψήφων σε αυτή τη βάση, χωρίς απολύτως αναλογική στάθμιση ανάλογα με τις συναλλαγές.

Το **PECOL 2.4 (8) (β)** αποδέχεται πολλαπλή ψήφο με βάση τον αριθμό των μελών, σε ειδικές υποδιαίρεσεις ενός συνεταιρισμού, το οποίο αποτελεί μια έμμεση αντανάκλαση της αρχής ένα μέλος, μία ψήφος. Αυτό είναι πιο πιθανό να ισχύσει για συνεταιρισμούς με μεγάλο αριθμό μελών που είναι διασκορπισμένα γεωγραφικά. Θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί από δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς για να εξισορροπήσουν την επίδραση των διαφόρων πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών στη σύνθεση των μελών της οργάνωσης. Σε κάθε περίπτωση, το σύστημα αυτό θα εγείρει ερωτήματα σχετικά με το πώς οι ψήφοι των μελών σε συγκεκριμένες υποδιαίρεσεις πρέπει να αξιολογούνται. Ερωτάται αν οι ψήφοι υπέρ και κατά ενός ψηφίσματος σωρεύονται ξεχωριστά όταν αθροίζονται από κάθε υποδιαίρεση ή το σύνολο των ψήφων μιας υποδιαίρεσης, λαμβάνονται υπόψη ως ταυτιζόμενες με την άποψη της πλειοψηφίας εντός της εν λόγω υποδιαίρεσης; Το PECOL ακολουθεί τα άρθρα 59 (2) και 63 του κανονισμού SCE, αφήνοντας την επιλογή στο καταστατικό κάθε συνεταιρισμού.

Τα αναφερόμενα στο **PECOL 2.4 (8) (γ)** είναι πολύ πιθανό να ισχύουν για υβριδικούς ή πολυμερείς συνεταιρισμούς (συμπεριλαμβανομένων, σε όρους PECOL, των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος), όπου οι εργαζόμενοι, οι χρήστες, οι προμηθευτές και οι επενδυτές ενδέχεται να έχουν συμμετοχή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα δικαιώματα ψήφου που βασίζονται απλά στο ένα μέλος, μία ψήφος σε όλες τις κατηγορίες μελών, θα δώσει σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες ομάδες άδικη κυριαρχία στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, ο αριθμός των μελών χρηστών μπορεί να υπερβαίνει κατά πολύ τον αριθμό των εργαζομένων. Το άρθρο 59 (2) του κανονισμού SCE, παρέχει το καθαρότερο παράδειγμα και επιτρέπει την πρακτική βάσει του αριθμού των μελών μόνο σε εξ ολοκλήρου ή κυρίως δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς ("SCE από τα οποία η πλειοψηφία των μελών είναι συνεταιρισμοί").

Το **PECOL 2.4 (9)** ορίζει ότι όλες οι πολλαπλές ψήφοι που κατέχουν τα μέλη επενδυτές πρέπει να είναι πολύ αυστηρά περιορισμένες. Αυτό γίνεται για να αντικατοπτρίζεται η αρνητική έμφαση στο κεφάλαιο στην καρδιά της έννοιας του συνεταιρισμού. Η αρχή του ελέγχου από τα μέλη χρήστες και όχι από επενδυτές τάσσεται υπέρ των περιορισμών στην αποζημίωση του κεφαλαίου που διερευνάται στο PECOL 3 και την κεντρικότητα της άρνησης ψήφων βάσει του κεφαλαίου συμμετοχής στο συνεταιριστικό μοντέλο. Η SCE επιλέγει ως όριο το 25% του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου (κανονισμός SCE άρθρο 59 (3)). Στο **PECOL 2.4 (10)** το υπόδειγμα «ποσοστό του συνόλου των ψήφων που χρησιμοποιήθηκαν» σε μια συνέλευση χρησιμοποιείται, αλλά κανένα συγκεκριμένο ποσοστό δεν δίδεται, διότι αυτό είναι μια αρχή και όχι κανόνας. Η ίδια προσέγγιση ακολουθείται για τις μειονότητες των συναλλασσόμενων μελών.

Οι διατάξεις αυτές ισχύουν εξίσου και για τους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος και για τους αμοιβαίους συνεταιρισμούς είτε στηρίζονται σε πολλαπλούς ενδιαφερομένους ή όχι.

Το **PECOL 2.4 (12)** αντανακλά τη σχεδόν καθολική πρακτική να απαιτείται απλή πλειοψηφία για τη λήψη αποφάσεων, εκτός από τις θεμελιώδεις αλλαγές που αναφέρονται στο PECOL 2.4 (5), όπως η τροποποίηση του καταστατικού ή η αναδιάρθρωση ή η διάλυση του συνεταιρισμού. Το άρθρο 61 (2) και (4) του κανονισμού SCE είναι χαρακτηριστικό των διατάξεων του εθνικού δικαίου για τις πλειοψηφίες που απαιτούνται (66,6% για τις τροποποιήσεις του καταστατικού), αλλά εφαρμόζουν υψηλότερη (αλλά όχι χαμηλότερη) εθνική απαίτηση. Περιλαμβάνουν επίσης απαίτηση απαρτίας 50% των δικαιωμάτων ψήφου για αλλαγές στο καταστατικό, σε συνέλευση που συγκαλείται για το σκοπό αυτό, αλλά καμία ειδική απαρτία όταν μια αναβληθείσα λόγω έλλειψης απαρτίας συνέλευση συγκαλείται εκ νέου.

Ομοίως, το **PECOL 2.4 (11)** απαιτεί επαρκή προειδοποίηση της επιχείρησης, τον τόπο και τον χρόνο των συνελεύσεων, καθώς και απαρτία για να εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις αυτές είναι αντιπροσωπευτικές των μελών. Αυτό είναι χαρακτηριστικό της προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών. Τα άρθρα 5 (4), 56 και 57 του κανονισμού SCE είναι τυπικές διατάξεις.

Το **PECOL 2.4 (13)** απαιτεί ετήσιες συνελεύσεις των μελών και εξασφαλίζει ότι το όργανο που είναι υπεύθυνο για την πρόσκληση σε έκτακτες συνεδριάσεις μπορεί πάντα να το πράξει και πρέπει να το πράξει αν ένας ορισμένος αριθμός ή ποσοστό των μελών ή οποιοδήποτε όργανο εξουσιοδοτημένο από το νόμο ή αρχή ελέγχου το ζητήσει. Αυτό αντανακλά τη γενική πρακτική που περιέχεται στην εθνική νομοθεσία, όπως εκφράζεται στα άρθρα 54 & 55 του κανονισμού SCE.

Το **PECOL 2.4 (14)** αναγνωρίζει τη δυνατότητα που εμπεριέχεται, για παράδειγμα, στην ιταλική συνεταιριστική νομοθεσία να παρεμβάλλεται ένα όργανο εκλεγόμενο από τη γενική συνέλευση, μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου και της γενικής συνέλευσης με ρόλο την εποπτεία και την παρακολούθηση του συμβουλίου, σε ότι θα ήταν διαφορετικά ένα μονιστικό σύστημα (βλ. άρθρα 2397-2405 ICC). Αυτό είναι ιδιαίτερα κατάλληλο όταν είναι απίθανο ότι όλα τα μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε συχνές

συνελεύσεις των μελών, αλλά ο ρόλος εποπτείας και παρακολούθησης πρέπει να πραγματοποιείται σε συνεχή βάση. Στα περισσότερα συστήματα, μηχανισμοί για την προστασία των πιστωτών, ή μειονοτήτων μελών ή των εργαζομένων προστίθενται στους γενικούς μηχανισμούς ελέγχου εκ μέρους των μελών, αν οι θεμελιώδεις αποφάσεις αναδιάρθρωσης είναι πιθανό να επηρεάσουν αυτές τις ομάδες. Κλασικά παραδείγματα μπορούν να βρεθούν στις διατάξεις της SCE για τις συγχωνεύσεις, μετατροπές και τη μεταφορά της καταστατικής έδρας - βλέπε άρθρα 7, 19 έως 34, 35 και 76 του κανονισμού SCE.

Το PECOL 5 ασχολείται με τα ζητήματα διακυβέρνησης που αφορούν συνεταιρισμούς δευτέρου και τρίτου βαθμού.

Ενότητα 2.5

Συνεταιριστικές δομές διακυβέρνησης: μάνατζμεντ και εσωτερικός έλεγχος

Όπως σημειώνεται στα σχόλια του PECOL 2.4, τα περισσότερα νομικά συστήματα χρησιμοποιούν διοικητικά συμβούλια ή επιτροπές - είτε το μονιστικό σύστημα ή το δυαδικό, που αναφέρεται στον κανονισμό SCE. Το παρόν μέρος του PECOL περιγράφει τις λειτουργίες, τις εξουσίες και τη σύνθεση των οργάνων σε κάθε ένα από αυτά τα συστήματα.

Ένα όργανο που αποτελείται από περισσότερα από ένα μέλη, λειτουργεί ως συλλογικό όργανο αλλά μπορεί να αναθέσει συγκεκριμένα καθήκοντα σε υποεπιτροπές ή άτομα. Στο μονιστικό σύστημα αυτό μπορεί να περιλαμβάνει το διορισμό από το διοικητικό συμβούλιο ειδικού ελέγχου ή εποπτικές επιτροπές. Χωριστές επιτροπές για να εκτελέσουν συγκεκριμένες λειτουργίες μπορεί επίσης να δημιουργηθούν από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού. Τα συμβούλια συνήθως παίρνουν αποφάσεις με απλή πλειοψηφία. Διαδικαστικά θέματα σχετικά με συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου, όπως η σύγκληση συνεδριάσεων, απαρτία, και ποιος προεδρεύει των συνεδριάσεων συνήθως καθορίζονται από το συνεταιριστικό καταστατικό ή δυνάμει αυτού.

Το **PECOL 2.5 (1) και (2)**, ορίζει τις τρεις βασικές λειτουργίες των συνεταιριστικών συμβουλίων: εκτελεστική διαχείριση, εκπροσώπηση και εποπτεία.

Το **PECOL 2.5 (3)** δείχνει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους οι αρμοδιότητες για την εκτέλεση των καθηκόντων εκπροσώπησης και εκτελεστικής διαχείρισης κατανέμονται υπό το μονιστικό και το δυαδικό σύστημα και τους τρόπους που αναγνωρίζουν ένα ρόλο για τους εκτελεστικούς διευθυντές ή μάνατζερς, ως ένα ξεχωριστό όργανο του συνεταιρισμού και όχι τους αποδέκτες αρμοδιοτήτων κατ' εξουσιοδότηση. Αυτό προκύπτει από τα άρθρα 37 (1), 39 (1) και 42 (1) του κανονισμού SCE. Το PECOL 2.5 (3) αναγνωρίζει τη δυνατότητα να υπάρχουν ένας ή περισσότεροι διευθύνοντες σύμβουλοι ή μάνατζερς παρά ένα πλήρες διοικητικό συμβούλιο για την εκτέλεση των λειτουργιών διαχείρισης και εκπροσώπησης. Αυτό δέχεται το σύστημα της γαλλικής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (SRL) που χρησιμοποιείται από ορισμένους συνεταιρισμούς. Αυτό είναι διαφορετικό από τη δυνατότητα ανάθεσης από οποιοδήποτε από τα όργανα που αναφέρονται στο PECOL 2.5 (2), κατά το ότι προβλέπει ενιαίο διαχειριστή που αποτελεί το εκτελεστικό όργανο και τον εκπρόσωπο κατά το καταστατικό ή τον νόμο.

Το **PECOL 2.5 (4)** αφορά τα όργανα που διενεργούν τη λειτουργία ελέγχου σε συνεταιρισμούς. Στο δυαδικό σύστημα, αυτή είναι η λειτουργία του εποπτικού οργάνου. Στο μονιστικό σύστημα είναι συχνά ο ρόλος μιας υποεπιτροπής του διοικητικού οργάνου που αποτελείται από Διευθυντές που δεν υπάγονται στο προσωπικό και επίσης ενός ή περισσότερων εκτελεστικών μανάτζερς - βλέπε άρθρο 39 (1) του κανονισμού SCE, Cooperatives UK Κώδικας Πρακτικής στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, κεφ. 5 ενότητα 12 FCA, και άρθρα 2397 ως 2405 του ICC.

Το **PECOL 2.5 (5) & (6)** αναφέρεται στη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου. Η σύνθεση πρέπει να αντικατοπτρίζει τη σύνθεση των μελών στους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος και στους συνεταιρισμούς πολλαπλών ενδιαφερομένων, ενώ στους αμοιβαίους συνεταιρισμούς η πλειοψηφία των μελών του συμβουλίου θα πρέπει να είναι μέλη. Είναι σαφές ότι αυτό επιτρέπει κάποια ποικιλομορφία στην σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος με αναλογίες προς τις περιοχές ή με βάση τη γεωγραφική διαμόρφωση ή την εκπροσώπηση των χρηστών, των εργαζομένων, και των προμηθευτών. Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις PECOL είναι μια αντανάκλαση της βασικής αρχής του ελέγχου από τα μέλη. Η διάταξη για αμοιβαίους εκφράζει τον σκοπό τους να υπηρετούν τα μέλη τους σε αμοιβαία και αυτοδιαχειριζόμενη βάση.

Το **PECOL 2.5 (7)** ασχολείται με τον μέγιστο και τον ελάχιστο αριθμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου, τη διάρκεια της θητείας των μελών του οργάνου, τυχόν όρια σχετικά με τον αριθμό των θητειών που ένα άτομο μπορεί να υπηρετήσει και οποιαδήποτε απαίτηση για εξισορρόπηση μεταξύ των φύλων. Τα θέματα αυτά θα διαφέρουν από το ένα πλαίσιο στο άλλο. Ένα συμβούλιο θα πρέπει να είναι αρκετά μικρό για την αποτελεσματική λειτουργία και αρκετά μεγάλο για να αντιπροσωπεύονται μια σειρά από μέλη - ειδικά σε έναν πολυμερή ή συνεταιρισμό γενικού συμφέροντος, όπου μπορούν να αποκλίνουν τα συμφέροντα των μελών. Το έργο PECOL δεν προσδιορίζει αριθμούς. Ο κανονισμός SCE αφήνει αυτό στο καταστατικό του συνεταιρισμού, με την επιφύλαξη της εθνικής νομοθεσίας (άρθρα 37 (4) και 42).

Παρομοίως, η διάταξη για τη διάρκεια της θητείας πρέπει να εξισορροπεί την ανάγκη για συνέχεια με το δημοκρατικό δικαίωμα των μελών να αποπέμψουν και να αντικαταστήσουν τα μέλη του συμβουλίου. Το άρθρο 45 του κανονισμού SCE αναφέρει δετή θητεία με μέγιστο δύο θητείες. Πολλά εθνικά συστήματα προβλέπουν τριετείς θητείες και μερικά επιτρέπουν την αποχώρηση του ενός τρίτου των μελών των οργάνων κάθε χρόνο για την ενθάρρυνση της σταθερότητας και της συνέχειας.

Για να διασφαλιστεί ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη, διορισμός ή εκλογή πρέπει είτε να γίνεται από τα μέλη στη γενική συνέλευση ή απευθείας από τα μέλη στις εκλογές. Και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να χρησιμοποιείται η ψήφος μέσω πληρεξουσίου και με ηλεκτρονικό τρόπο για να ενθαρρύνεται η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή. Τα περισσότερα συστήματα χρησιμοποιούν την επιλογή της συνέλευσης των μελών – βλ. για παράδειγμα, τα άρθρα 39 (2) και 42 (3) του κανονισμού SCE. Στο δυαδικό σύστημα το εποπτικό συμβούλιο διορίζει κλασικά τα μέλη του διευθυντικού οργάνου και κανείς δεν μπορεί να είναι μέλος και των δύο οργάνων – βλ. άρθρο 36 (3) του κανονισμού SCE. Το

άρθρο 37 (2) του κανονισμού SCE επιτρέπει την εκλογή των μελών του διευθυντικού οργάνου από τη γενική συνέλευση, εφόσον η εθνική νομοθεσία το απαιτεί.

Στα προσόντα για συμμετοχή στο συμβούλιο μπορεί να περιλαμβάνεται η ένταξή του ως μέλους του συνεταιρισμού. Αυτή μπορεί να επεκτείνεται σε μια ελάχιστη περίοδο συμμετοχής και μπορεί να συμπληρώνεται με την απαίτηση προσφοράς υπηρεσίας σε ένα διαφορετικό όργανο του συνεταιρισμού, όπως περιφερειακή επιτροπή ή Συμβούλιο ως μέρος μιας δομής διακυβέρνησης στηριζόμενης σε αντιπροσώπους. Η απαίτηση της συμμετοχής σε μια συγκεκριμένη μορφή της συνεταιριστικής δραστηριότητας μπορεί να ισχύει για τους συνεταιρισμούς πολλών ενδιαφερομένων. Στην περίπτωση των συνεταιρισμών γενικού συμφέροντος, ένα τέτοιο προσόν μπορεί να αντικαθίσταται από την απαίτηση για μια σύνδεση με μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.

Απαιτήσεις για ελάχιστη νομική ικανότητα, όπως ηλικία και διανοητική ικανότητα, ισχύουν όπως και σε άλλα νομικά πρόσωπα. Μπορεί να απαιτείται ένα ελάχιστο επίπεδο διατιθέμενης ποσότητας για ένα αμοιβαίο συνεταιρισμό ή θα μπορούσε να ζητείται ένα ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο από έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό ή γενικού συμφέροντος συνεταιρισμό. Αυτό δεν θα πρέπει να είναι σε ένα επίπεδο που να αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για τα μέλη. Οι μεταρρυθμίσεις του 2014 του καταστατικού του Cooperative Group του Ηνωμένου Βασιλείου καθιέρωσαν την απαίτηση για σημαντικό ελάχιστο επίπεδο επιχειρηματικής ειδίκευσης ή εμπειρίας. Αυτό εφαρμόζεται σε υποψήφια μέλη συμβουλίου από Επιτροπή Υποψηφιοτήτων του υπάρχοντος διοικητικού συμβουλίου ως προϋπόθεση ένταξης στους υποψηφίους - κανόνες 48 και 51 και παράρτημα 1 των κανόνων της Co-operative Group (2014). Ένα παράλληλο συμβούλιο μελών υπάρχει στο Co-operative Group και ισχύουν χαμηλότερου επιπέδου απαιτήσεις για την εκλογή σε αυτό. Οι διατάξεις αυτές δεν εμπόδισαν την καταχώριση των τροπολογιών του 2014 από το FCA υπό σελ. 2 και 16 του CCBSA ως δημιουργού ενός καταστατικού κατάλληλου για αξιόπιστους συνεταιρισμούς.

Λόγοι αποκλεισμού ως μέλους συμβουλίου θα βρεθούν στο νόμο, για παράδειγμα προσωπική πτώχευση, δικαστική απόφαση έκπτωσης, ή ακαταλληλότητας λόγω διανοητικής ανικανότητας, ή από το καταστατικό του συνεταιρισμού. Άλλοι μπορεί να προστεθούν από το καταστατικό του συνεταιρισμού.

Το **PECOL 2.5 (9)** αναγνωρίζει ειδικά την ιδιαίτερη σημασία ενός ελάχιστου επιπέδου συνεταιριστικής εκπαίδευσης ή εμπειρίας. Αυτό αντανακλά την 7^η αρχή της ICA, η οποία απαιτεί κατάρτιση και εκπαίδευση για τους αιρετούς εκπροσώπους και τους διαχειριστές.

Η απομάκρυνση μελών του συμβουλίου ή μελών των οργάνων, με απόφαση των μελών, με ή χωρίς αιτία και με απλή ή ειδική πλειοψηφία θα πρέπει να καθορίζονται από το νόμο ή το καταστατικό.

Το **PECOL 2.5 (8)** προσθέτει τα ειδικά συνεταιριστικά καθήκοντα των μελών των συμβουλίων στα καθήκοντα που προβλέπονται από το νόμο για οποιονδήποτε με ένα τέτοιο ρόλο σε μια επιχειρηματική οντότητα. Το άρθρο 51 του κανονισμού SCE συνοψίζει εύ-

στοχα τις γενικές νομικές υποχρεώσεις των μελών των οργάνων. Το PECOL προσθέτει την απαίτηση ότι οι άνθρωποι ανταποκρίνονται ειδικά στις συνεταιριστικές απαιτήσεις.

PECOL 2.5 (10). Κάθε αμοιβή για τα μέλη των οργάνων ή των ανώτερων διευθυντικών στελεχών που συμμετέχουν στη διακυβέρνηση πρέπει να αποφασίζεται ή να εγκρίνεται από τη συνέλευση των μελών και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη φύση των συνεταιρισμών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους την ισότιμη μεταχείριση, την ισότητα και την μειωμένη έμφαση στο κεφάλαιο. Ωστόσο, οι τιμές της αγοράς που καταβάλλονται σε άτομα με συγκεκριμένες δεξιότητες ή εμπειρία, μπορεί επίσης να είναι ένας σημαντικός παράγοντας, ιδιαίτερα για τα διευθυντικά στελέχη.

Ενότητα 2.6

Δικαιώματα ενημέρωσης των μελών και απαιτήσεις διαφάνειας

Το **PECOL 2.6 (1)** εφαρμόζει την αξία της ICA της διαφάνειας στον έλεγχο εκ μέρους των μελών του συνεταιρισμού μέσω της συνεταιριστικής διακυβέρνησης. Αυτό απαιτεί ότι τα μέλη λαμβάνουν επαρκείς ενημέρωση, ώστε να μπορούν να ελέγχουν τον συνεταιρισμό. Τα μέλη συλλογικά, ή τα όργανα εποπτείας ή ελέγχου που ενεργούν για λογαριασμό τους, πρέπει να λαμβάνουν όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται, ώστε: να ρυθμίσουν τα θέματα των συνελεύσεων των μελών ή να συμμετάσχουν σε άλλες δημοκρατικές διαδικασίες, όπως εκλογές, να τοποθετήσουν ή να απομακρύνουν μέλη συμβουλίων, να ορίσουν τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, την προαγωγή των μελών, και τις στρατηγικές κοινωνικής ευθύνης, και να αποφασίσουν σχετικά με τις αλλαγές στο καταστατικό του συνεταιρισμού ή οποιαδήποτε άλλη ουσιαστική αναδιοργάνωση της δομής του.

PECOL 2.6 (2). Νομικές απαιτήσεις όσον αφορά το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση ενημερώσεων για τα μέλη και το ευρύτερο κοινό σχετικά με τη λογιστική, χρηματοοικονομική και συνεταιριστική επίδοση ενός συνεταιρισμού και οι εξουσίες των ρυθμιστικών αρχών και των δικαστηρίων να ερευνούν ή να επιθεωρούν συνεταιρισμούς, αποτελούν θέματα του PECOL 4.

Έργο **PECOL 2.6 (3).** Η εκπαίδευση των μελών, των μελών του συμβουλίου και των διευθυντικών στελεχών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία και τη διακυβέρνηση των συνεταιρισμών. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμη είτε μέσω μεμονωμένων συνεταιρισμών ή συνεταιριστικών ομοσπονδιών και κολεγίων και ο νόμος θα πρέπει να την προωθεί και να την διευκολύνει, επιτρέποντας ή υποχρεώνοντας τη χρήση κεφαλαίων για το σκοπό αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Ενότητα 3.1

(Γενικές αρχές της συνεταιριστικής χρηματοοικονομικής διάρθρωσης)

(1) Ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ασκούν οικονομική δραστηριότητα χωρίς κέρδος ως απώτερο σκοπό, οι συνεταιρισμοί έχουν μια ειδική χρηματοοικονομική διάρθρωση με στόχο την επιτυχία των στόχων τους, σε σχέση με τις παγκοσμίως αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αξίες και αρχές.

(2) Ως επιχειρηματικές οργανώσεις, οι συνεταιρισμοί μπορούν να χρησιμοποιούν μερίδες, αποθεματικά, δάνεια και άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα ως πηγές κεφαλαίων, υπό την προϋπόθεση ότι είναι συμβατά με τη συνεταιριστική φύση τους.

Ενότητα 3.2

(Κεφάλαιο μερίδων του συνεταιρισμού)

(1) Οι συνεταιρισμοί ιδρύονται χωρίς ελάχιστο κεφάλαιο, εκτός αν ο νόμος ή το συνεταιριστικό καταστατικό ορίζουν άλλως.

(2) Το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να ορίζει ένα ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων, και το ελάχιστο ποσό και τη μορφή της συμμετοχής του κάθε μέλους, παίρνοντας υπόψη την αρχή της ανοικτής πόρτας, όπως ορίζεται στις Ενότητες 1.3 (6) και 2.2.

(3) Σε κάθε περίπτωση, το κεφάλαιο των μερίδων είναι μεταβλητό, πράγμα που σημαίνει ότι διακυμάνσεις στο ποσό του κεφαλαίου, κυρίως λόγω αύξησης ή μείωσης του αριθμού των μελών, δεν απαιτούν τροποποιήσεις του καταστατικού των συνεταιρισμών ούτε γνωστοποιήσεις.

(4) Μείωση του κεφαλαίου των μερίδων κάτω από ένα ελάχιστο καθορισμένο όριο μπορεί να είναι αιτία για τη διάλυση του συνεταιρισμού.

Ενότητα 3.3

(Εισφορές των μελών στο κεφάλαιο)

(1) Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται σύμφωνα με την Ενότητα 2.2. Η απλή απόκτηση μερίδων δεν οδηγεί στην απόκτηση της ιδιότητας του μέλους.

(2) Τα συναλλασσόμενα μέλη συμβάλλουν εξίσου στο κεφάλαιο των μερίδων, εκτός εάν το καταστατικό του συνεταιρισμού προβλέπει άλλο κριτήριο, όπως κατ' αναλογία με τη συμμετοχή στις συνεταιριστικές συναλλαγές.

(3) Ο νόμος μπορεί να επιτρέπει στο καταστατικό του συνεταιρισμού να απαιτεί από τα νέα μέλη να συνεισφέρουν περισσότερο κεφάλαιο ή υψηλότερη συνεισφορά από το ελάχιστο, ως προσαρμογή στις νέες συνθήκες, με εύλογο τρόπο.

(4) Κανένα μέλος δεν μπορεί να κατέχει ποσοστό του κεφαλαίου των μερίδων μεγαλύτερο από το μέγιστο καθορισμένο από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού.

(5) Στο καταβεβλημένο κεφάλαιο μπορεί να καταβάλλεται τόκος εάν προβλέπεται από το καταστατικό του συνεταιρισμού και το αποφασίσει η συνέλευση των μελών. Το επιτόκιο μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τη φύση της εισφοράς, εάν είναι υποχρεωτική ή προαιρετική, και της κατηγορίας των μελών που το παρέχουν, εάν είναι συναλλασσόμενα μέλη ή άλλες κατηγορίες μελών. Σε κάθε περίπτωση, το επιτόκιο δεν μπορεί να είναι υψηλότερο από ένα εύλογο ύψος, που είναι αναγκαίο να αποκτήσει και να διατηρήσει ο συνεταιρισμός επαρκή κεφάλαια για τη λειτουργία της επιχείρησης.

(6) Οι μερίδες των μελών μπορούν να μεταβιβάζονται μόνο μεταξύ των μελών ή των υποψηφίων για ένταξη. Η μεταβίβαση των μερίδων των μελών πάντα υπόκειται σε έγκριση από το αρμόδιο όργανο, καθώς και σε οποιουδήποτε άλλους όρους που προβλέπονται από το καταστατικό του συνεταιρισμού. Οι μερίδες των μελών επενδυτών δεν είναι μεταβιβάσιμες χωρίς άδεια από ένα αρμόδιο για αυτό όργανο του συνεταιρισμού. Οι μερίδες των μελών δεν μπορούν να δεσμευθούν από τους προσωπικούς πιστωτές των μελών.

(7) Στο μέλος που αποχωρεί από τον συνεταιρισμό μπορεί να επιστραφεί η ονομαστική αξία των μερίδων του και τμήμα του διανεμητέου αποθεματικού, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού, το οποίο μπορεί να εξαρτήσει την επιστροφή από εύλογες προϋποθέσεις. Το ποσό που θα επιστραφεί στο μέλος μπορεί επίσης να λάβει υπόψη τυχόν δεδουλευμένους τόκους ή επιστροφές του συνεταιρισμού οφειλόμενες στο μέλος και τυχόν οφειλές του μέλους στον συνεταιρισμό.

Ενότητα 3.4

(Αποθεματικά)

(1) Στους συνεταιρισμούς υπάρχουν υποχρεωτικά αποθεματικά και προαιρετικά αποθεματικά.

(2) Τα υποχρεωτικά αποθεματικά περιλαμβάνουν το νόμιμο (τακτικό) αποθεματικό και άλλα αποθεματικά που απαιτούνται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, όπως το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση.

(3) Το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση είναι αδιανέμητα, ακόμη και στην περίπτωση διάλυσης του συνεταιρισμού.

(4) Το τακτικό αποθεματικό συγκροτείται από:

(α) ένα ποσοστό του ετήσιου καθαρού συνεταιριστικού πλεονάσματος, υποκείμενο, κατά κανόνα, σε ένα ανώτατο όριο που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό του συνεταιρισμού,

(β) ένα ποσοστό επί των καθαρών ετήσιων κερδών, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού,

(γ) και ένα ποσοστό άλλων πόρων, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού.

(5) Το τακτικό αποθεματικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για να καλύψει ζημιές του ισολογισμού που δεν καλύπτονται από τα άλλα αποθεματικά ή με άλλο τρόπο, και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αύξηση του κεφαλαίου των μερίδων.

(6) Τα προαιρετικά (έκτακτα) αποθεματικά περιλαμβάνουν αποθεματικά που εξαρτώνται από την συλλογική βούληση των συναλλασσόμενων μελών, εκφραζόμενη σε απόφαση της συνέλευσης των μελών, που καθορίζει τον τρόπο συγκρότησής τους, την εφαρμογή και την εκκαθάρισή τους, και ιδίως την αδιανέμητη ή διανεμητή φύση τους, επίσης με βάση τους ατομικούς λογαριασμούς.

(7) Το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση συγκροτείται από:

(α) ένα ποσοστό του ετήσιου καθαρού συνεταιριστικού πλεονάσματος,

(β) το μέρος των κερδών που δεν έχουν μεταφερθεί στο νόμιμο αποθεματικό,

(γ) άλλους πόρους, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού.

(8) Το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση χρησιμοποιείται για την τεχνική και πολιτιστική εκπαίδευση και επιμόρφωση των μελών, των μελών των οργάνων, των διευθυντικών στελεχών και των υπαλλήλων του συνεταιρισμού, και την παροχή ενημέρωσης σχετικά με τους συνεταιρισμούς στο ευρύ κοινό.

(9) Το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση μπορεί να αντιμετωπίζεται ως μια ξεχωριστή κοινή κληρονομιά, εφόσον αυτό προβλέπεται από το νόμο.

Ενότητα 3.5

(Περιορισμένη ευθύνη των μελών)

(1) Οι συνεταιρισμοί έχουν νομική προσωπικότητα και απολαμβάνουν κληρονομικώς αυτονομία.

(2) Κανένα μέλος δεν ευθύνεται για τα χρέη του συνεταιρισμού για περισσότερο από το ποσό που έχει εγγραφεί, εκτός εάν το καταστατικό του συνεταιρισμού προβλέπει αυξημένη ευθύνη ως εγγύηση του μέλους, υποκείμενη σε ανώτατο όριο.

Ενότητα 3.6

(Οικονομικά αποτελέσματα από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με μέλη)

(1) Τα οικονομικά αποτελέσματα από συναλλαγές του συνεταιρισμού με μέλη αποτελούν «συνεταιριστικό πλεόνασμα» ή ζημίες στις συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη.

(2) Συνεταιριστικό πλεόνασμα είναι το πλεόνασμα των εσόδων έναντι των δαπανών των συνεταιριστικών συναλλαγών.

(3) Σε έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό, με βάση απόφασης της συνέλευσης των μελών, το συνεταιριστικό πλεόνασμα μπορεί να:

(α) διανεμηθεί στα συναλλασσόμενα μέλη με τη μορφή συνεταιριστικών επιστροφών ανάλογα με την ποσότητα ή / και την ποιότητα της συμμετοχής τους στις συνεταιριστικές συναλλαγές, είτε με τη μορφή μετρητών ή ως μερίδες ή άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, ή

(β) διατεθεί μεταξύ των αδιανέμητων αποθεματικών και διανεμητέων αποθεματικών.

(4) Τα συνεταιριστικά πλεονάσματα δεν μπορεί να διανέμονται εφόσον και στο μέτρο που είναι αναγκαία για την κάλυψη των υφιστάμενων ζημιών, ή για την αποκατάσταση του τακτικού αποθεματικού στο επίπεδο που διαμορφώθηκε στον ισολογισμό του προηγούμενου οικονομικού έτους.

(5) Ζημίες στις συνεταιριστικές συναλλαγές με τα μέλη είναι η υπέρβαση του κόστους σε σχέση με τα έσοδα από συνεταιριστικές συναλλαγές με συναλλασσόμενα μέλη.

(6) Σε έναν αμοιβαίο συνεταιρισμό, με απόφαση της συνέλευσης των μελών, οι ζημίες από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με μέλη μπορούν να καλύπτονται:

(α) με τη χρήση των αποθεματικών του συνεταιρισμού, αρχίζοντας από τα προαιρετικά αποθεματικά

(β) από τα συναλλασσόμενα μέλη σε αναλογία με την ποσότητα ή / και την ποιότητα της συμμετοχής τους στις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό εντός των ορίων της αξίας των αγαθών και των υπηρεσιών που τους παρασχέθηκαν.

(7) Οι συνεταιρισμοί γενικού συμφέροντος δεν πρέπει να διανέμουν συνεταιριστικό πλεόνασμα στα μέλη τους.

Ενότητα 3.7

(Κέρδη και άλλες ζημίες)

(1) Οι συνεταιρισμοί μπορεί επίσης να έχουν και άλλα οικονομικά αποτελέσματα, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων από συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη και αποτελέσματα από την κατοχή μετοχών εταιρειών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων. Ανεξάρτητα από την προέλευσή τους, τα αποτελέσματα αυτά τοποθετούνται σε αδιανέμητα αποθεματικά.

(2) Οι ζημίες από συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη και από άλλες πηγές, καλύπτονται από τα αποθεματικά αρχίζοντας από τα προαιρετικά αποθεματικά.

Ενότητα 3.8

(Εκκαθάριση)

(1) Σε περίπτωση εκκαθάρισης ενός συνεταιρισμού, τα μέλη δικαιούνται μόνο την ανάκτηση της ονομαστικής αξίας των μερίδων τους και την αναλογία τους από τα διανεμητέα αποθεματικά, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού. Το ποσό που θα καταβληθεί στο μέλος θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, πέραν της ονομαστικής αξίας των μερίδων του, τυχόν δεδουλευμένους τόκους, καθώς και κάθε άλλο ποσό που οφείλεται στο μέλος σύμφωνα με το καταστατικό του συνεταιρισμού.

(2) Το καθαρό υπόλοιπο του ενεργητικού διατίθεται σύμφωνα με την αρχή της αφιλοκερδούς διανομής.

(3) Στην περίπτωση που ο συνεταιρισμός θα απολέσει τη νομική του μορφή, μέσω μετατροπής, συγχώνευσης, διάσπασης, ή οποιασδήποτε άλλης αναδιάρθρωσης, η παράγραφος (2) εφαρμόζεται σε περιουσιακά στοιχεία στην αξία των αδιανέμητων αποθεματικών κατά την ημερομηνία του γεγονότος, εκτός αν η νέα νομική οντότητα υπόκειται στον κανόνα της παραγράφου (2) σχετικά με τη διανομή των περιουσιακών στοιχείων κατά την εκκαθάριση.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ενότητα 3.1

Γενικές αρχές της συνεταιριστικής χρηματοοικονομικής διάρθρωσης

Οι συνεταιρισμοί έχουν μια διακριτή χρηματοοικονομική διάρθρωση όπως φαίνεται παρακάτω.

Ο κοινωνικός σκοπός του συνεταιρισμού, συνδεδεμένο στενά με την αφοσίωση στην αμοιβαιότητα, καθιστά υποχρεωτικό τον προσανατολισμό της συνεταιριστικής χρηματοοικονομικής δομής στην προώθηση των συμφερόντων των συναλλασσόμενων μελών, δηλαδή στην ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών τους. Στην πραγματικότητα, και σε αντίθεση με τις εμπορικές επιχειρήσεις, ο συνεταιρισμός πραγματοποιεί μια οικονομική δραστηριότητα της οποίας στόχος δεν είναι κατά κύριο λόγο το κέρδος, αλλά έχει αμοιβαίο περιεχόμενο (βλέπε ενότητα 1.1.). Ωστόσο, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο I, το αμοιβαίο νόημα που επιδιώκεται από τον συνεταιρισμό δεν σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός πραγματοποιεί τη δραστηριότητά του αποκλειστικά με τα μέλη του, καθώς μπορεί επίσης να προχωρήσει σε συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη (βλέπε ενότητα 1.5.), πράγμα που θα έχει συνέπειες για τη χρηματοοικονομική του δομή.

Έτσι, η χρηματοοικονομική δομή των συνεταιρισμών βασίζεται σε μια ξεχωριστή λογική, που προκύπτει όχι μόνο από τα ειδικά χαρακτηριστικά του συνεταιριστικού στόχου, αλλά και από την αναγκαία υπακοή στις συνεταιριστικές αξίες και αρχές. Ο συνεταιρισμός αναπτύσσει τον κοινωνικό του στόχο με έναν οργανωμένο και επαγγελματικό τρόπο και, όπως οι επιχειρηματικές οργανώσεις, πρέπει να χρησιμοποιήσει διάφορα εργαλεία διαχείρισης των χρηματοδοτικών μέσων για να γίνει πιο αποτελεσματικός στην επίτευξη των στόχων του. Υπό αυτή την έννοια, σύμφωνα με το PECOL, οι συνεταιρισμοί μπορούν να χρησιμοποιούν μερίδες, αποθεματικά, δάνεια και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα ως πηγές κεφαλαίων, υπό τον όρο ότι αυτά είναι συμβατά με τη συνεταιριστική φύση τους.

Ενότητα 3.2

Συνεταιριστικό κεφάλαιο μερίδων

Για να αρχίσουν τη λειτουργία τους οι συνεταιρισμοί χρειάζονται οικονομικούς πόρους, οι οποίοι θα προέλθουν αρχικά από τις εισφορές των συναλλασσόμενων μελών στο κεφάλαιο των μερίδων. Οι εισφορές αυτές είναι, όμως, ένα απλό εργαλείο για την ανάπτυξη των συνεταιριστικών συναλλαγών και δεν συμβάλλουν στον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συναλλασσόμενων μελών. Κατ' αρχήν, εκ των πραγμάτων, τα χρηματοοικονομικά δικαιώματα σε ένα συνεταιρισμό καθορίζονται (ποσοτικά και ποιοτικά) από τις αμοιβαίες συναλλαγές ενώ τα δικαιώματα διακυβέρνησης καθορίζονται από τα ίδια τα μέλη.

Η ερμηνεία αυτής της οργανικής φύσης του κεφαλαίου των μερίδων στους συνεταιρι-

σμούς είναι το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί, προκειμένου να ασκούν την οικονομική τους δραστηριότητα, χρειάζονται όχι μόνο τα δικά τους περιουσιακά στοιχεία, αλλά επίσης, και κυρίως, τη συμμετοχή των συναλλασσόμενων μελών στη δραστηριότητα που αποτελεί αντικείμενό τους (συνεταιριστικές συναλλαγές).

Όπως επισημαίνεται στο PECOL 1, ο συνεταιρισμός λειτουργεί με τα μέλη του, τα οποία συμμετέχουν στη δραστηριότητα που πραγματοποιείται από τον συνεταιρισμό (συνεταιριστικές συναλλαγές). Η εκπλήρωση του κοινωνικού σκοπού του συνεταιρισμού συνεπάγεται, ως εκ τούτου, ότι τα συναλλασσόμενα μέλη θα πληρώνουν ή θα παρέχουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού: κατά τους Ισπανούς νομικούς μελετητές, αυτό το σύνολο των εισροών που τα συναλλασσόμενα μέλη φέρνουν στο συνεταιρισμό ονομάζεται αμοιβαίο κεφάλαιο ("*masa de gestión cooperativa*"). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 52.3 SCA, "τα περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους που παρέχονται από τα μέλη του για να τα διαχειρισθεί ο συνεταιρισμός, γενικά, οι πληρωμές που πραγματοποιούνται για την απόκτηση συνεταιριστικών υπηρεσιών, δεν αποτελούν μέρος του κεφαλαίου των μερίδων και υπόκεινται στους όρους που έχουν τεθεί και συμφωνήθηκαν με τον συνεταιρισμό". Σε όλα τα άλλα νομικά συστήματα που αναλύθηκαν, το αμοιβαίο κεφάλαιο δεν προβλέπεται από το νόμο.

Επιπλέον, η συνεταιριστική αρχή της ICA για την οικονομική συμμετοχή των μελών δεν απαιτεί την ύπαρξη κεφαλαίου μερίδων για την καταχώριση ενός συνεταιρισμού. Αυτή η συνεταιριστική αρχή αναφέρεται στο κεφάλαιο ως συνώνυμο των περιουσιακών στοιχείων, τονίζοντας τα αδιανέμητα κεφάλαια του συνεταιρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, η επιλογή του PECOL, με βάση το νομικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου, υπήρξε να αποδεχθεί τη δυνατότητα συγκρότησης συνεταιρισμού χωρίς κεφάλαιο μερίδων, εκτός αν ο νόμος ή το συνεταιριστικό καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Άρα, είναι δυνατόν να οργανωθεί ένας συνεταιρισμός χωρίς κεφάλαιο μερίδων, υπολογίζοντας μόνο στη συσσώρευση συλλογικής ιδιοκτησίας αδιαίρετου αποθεματικού από τα συναλλασσόμενα μέλη. Στην πράξη, στο Ηνωμένο Βασίλειο, ένας συνεταιρισμός που χρησιμοποιεί τη μορφή CLG (εταιρεία περιορισμένης ευθύνης) δεν οφείλει να έχει οποιαδήποτε κεφάλαιο μερίδων (s 5 CA 2006). Στην ισπανική έννομη τάξη υπάρχει επίσης η δυνατότητα των συναλλασσόμενων μελών να μην προβαίνουν σε καμία εισφορά σε κεφάλαιο των μερίδων κατά τη στιγμή που ο συνεταιρισμός ιδρύεται (αρθ. 58.3 του νόμου της Ανδαλουσίας του 2011). Σε όλα τα άλλα νομικά συστήματα που αναλύθηκαν δεν είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένας συνεταιρισμός χωρίς κεφάλαιο μερίδων [βλ. άρθρο 2521, παρ. 3, σημ. 4 και 2525, παρ. 1 ICC, άρθρο 19 PCC, κεφ. 1 ενότ. 2 (1) FCA, § 7.1 GCA, άρθρο 45.2 SCA, άρθρο 27 FrCA, άρθρο 3 SCE]. Προς το παρόν, η κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία είναι ότι κανείς δεν μπορεί να γίνει μέλος του συνεταιρισμού με την αγορά μιας μερίδας (όπως σε μια εταιρεία). Η συνεισφορά μερίδων είναι μάλλον μια υποχρέωση του προσώπου που γίνεται δεκτό ως μέλος ύστερα από αίτησή του.

Παρά τη μικρή σημασία του συνεταιριστικού κεφαλαίου μερίδων, σύμφωνα με PECOL ενότ. 3.2 (2), το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να ορίζει ένα ελάχιστο κεφάλαιο

μερίδων και τόσο τη φύση όσο και το ελάχιστο ποσό της εισφοράς κάθε μέλους, σε σχέση με την αρχή της ελεύθερης συμμετοχής.

Το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να καθορίσει τη φύση της εισφοράς του κάθε μέλους. Αυτές οι εισφορές στο κεφάλαιο των μερίδων μπορεί να είναι σε χρήμα ή σε είδος [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 21.1 PCC, άρθρο 45.4 SCA, § 7.3 GCA]. Συνεισφορές με τη μορφή υπηρεσιών δεν επιτρέπονται ως εισφορές στο κεφάλαιο μερίδων, επειδή το κεφάλαιο των μερίδων διαμορφώνεται μόνο από τα περιουσιακά στοιχεία των οποίων η οικονομική αξία μπορεί να εκτιμηθεί [βλ. άρθρο 4.2 SCE].

Το ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων λειτουργεί ως ένα όριο στη μεταβλητότητα του κεφαλαίου μερίδων και στη μείωση των συνεταιριστικών περιουσιακών στοιχείων, που αντιπροσωπεύουν μια ελάχιστη εγγύηση για τα συμφέροντα των πιστωτών.

Σε ορισμένα νομικά συστήματα η απαίτηση ενός ελάχιστου κεφαλαίου μερίδων είναι υποχρεωτική (άρθρο 18.2 PCC, § 8α GCA, άρθρο 3.2 SCE και στους περισσότερους των ισπανικών νόμων), οπότε υπάρχει υποχρέωση να καθορίζεται το κεφάλαιο των μερίδων στο καταστατικό (αρχή προσδιορισμού).

Στα νομικά συστήματα της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, για παράδειγμα, δεν υπάρχει ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση που να ισχύει για τους συνεταιρισμούς. Στην ιταλική έννομη τάξη, ο νόμος απαιτεί μόνο ότι το καταστατικό ορίζει το ποσό του κεφαλαίου για το οποίο έχει εγγραφεί κάθε μέλος (άρθ. 2521, παρ. 3, σημ. 4, ICC) και ότι η απώλεια του κεφαλαίου είναι μια αιτία διάλυσης του συνεταιρισμού (άρθ. 2545-κ ICC).

Στο γαλλικό νομικό σύστημα, η απαίτηση ενός υποχρεωτικού ελάχιστου κεφαλαίου μερίδων θα εξαρτάται από τη μορφή που υιοθετήθηκε από τον συνεταιρισμό, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς το νομικό πλαίσιο που προβλέπεται στο εταιρικό δίκαιο. Θα απαιτείται μόνο ένα ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων, εάν ο συνεταιρισμός έχει τη νομική μορφή της εταιρίας (άρθ. 27 FrCA).

Σύμφωνα με το PECOL, η μεταβλητότητα του κεφαλαίου αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών. Δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί που διέπονται από ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή, η μεταβλητότητα του κεφαλαίου διευκολύνει την είσοδο και την έξοδο των μελών.

Η μεταβλητότητα του κεφαλαίου ουσιαστικά επηρεάζεται από τα μέλη που προσχωρούν ή αποχωρούν από τον συνεταιρισμό. Ωστόσο, αυτή η σχέση δεν είναι πάντα αληθινή, καθώς τα μέλη μπορούν να ενταχθούν ή να αποχωρήσουν μεταβιβάζοντας τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο, το οποίο ως εκ τούτου δεν αλλάζει, και το κεφάλαιο μπορεί επίσης να αλλάξει χωρίς είσοδο ή αποχώρηση μελών. Για παράδειγμα, το κεφάλαιο μπορεί να αυξηθεί μέσω νέων εισφορών των υφιστάμενων μελών ή με την μεταφορά πλεονάσματος ή αποθεματικών, και μπορεί να μειωθεί με την κάλυψη ζημιών.

Το PECOL αναφέρεται ρητά στο γεγονός ότι η μεταβλητότητα του κεφαλαίου σημαίνει ότι οι μεταβολές στην ποσότητα του κοινωνικού κεφαλαίου, που οφείλονται κυρίως στην

αύξηση ή τη μείωση του αριθμού των μελών, δεν απαιτούν τροποποίηση ή αναφορά στο συνεταιριστικό καταστατικό. Ήταν μια κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία να συμπεριλαμβάνει τη μεταβλητότητα του συνεταιριστικού κεφαλαίου στον ορισμό του συνεταιρισμού (άρθρα 2511 και 2524, παρ.1, του ICC, άρθρο 2 PCC, άρθρο 1 SCA, άρθρο 1.2 SCE).

Η κύρια συνέπεια αυτής της μεταβλητότητας είναι η μείωση της χρηματοοικονομικής σημασίας του συνεταιριστικού κεφαλαίου, ιδίως ως προς την οικονομική και την κοινωνική ασφάλεια που το συνεταιριστικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει για τους πιστωτές, γεγονός το οποίο μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες στους συνεταιρισμούς κατά την άντληση εξωτερικής χρηματοδότησης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να οδηγήσει σε υποκεφαλαιοποίηση.

Αυτό εξηγεί γιατί, αν και η μεταβλητότητα του συνεταιριστικού κεφαλαίου αποτελεί ένα αναγνωρισμένο στοιχείο της ταυτότητάς τους, η κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία τείνει να υπερτονίζει κάποια μέτρα για να διασφαλίσει ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο απολαμβάνει ένα ελάχιστο βαθμό σταθερότητας, όπως είναι η δυνατότητα αναβολής της επιστροφής των μερίδων για ένα χρονικό διάστημα που προβλέπεται από το καταστατικό (άρθρο 36.3 PCC, άρθρο 51,5 SCA, άρθρο 2535 ICC, άρθρο 16,3 SCE), η δυνατότητα να μειώνονται τα δικαιώματα επιστροφής (πλεονασμάτων) (άρθρο 36.4 PCC, άρθρο 51,2 SCA, άρθρο 2535, παρ.2 ICC άρθρο 18 FrCA άρθρο 16,1 SCE), η εφαρμογή μειώσεων στην ονομαστική αξία των μερίδων των μελών όποτε οι ζημιές καλύπτονται από τα συναλλασσόμενα μέλη εντός του οικονομικού έτους κατά το οποίο γεννήθηκε το δικαίωμα επιστροφής, καταστατικά οριζόμενες ελάχιστοι περίοδοι παραμονής στο συνεταιρισμό και κανόνες που ορίζουν τις περιόδους προειδοποίησης που απαιτούνται για αποχώρηση (άρθρο 36.2 PCC, άρθρο 17,3 SCA, άρθρο 2532 ICC).

Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με το PECOL και με βάση την πορτογαλική και την ισπανική έννομη τάξη (άρθ. 36.2 PCC και άρθρο 17.1 SCA), σε καμία περίπτωση δεν μπορεί οι μηχανισμοί αυτοί να καταργήσουν το δικαίωμα αποχώρησης, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να γίνει σεβαστή η συνεταιριστική αρχή της ανοικτής πόρτας. Το ζήτημα αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία και αμεσότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που οι διεθνείς λογιστικοί κανόνες είχαν στην ισπανική έννομη τάξη, όπου, μετά τη μεταρρύθμιση του λογιστικού συστήματος, ο συνεταιριστικός νόμος χρησιμοποίησε διαφορετικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό των εισφορών κεφαλαίου, δηλαδή τις εισφορές με δικαίωμα επιστροφής σε περίπτωση αποχώρησης ή εισφορές των οποίων η επιστροφή σε περίπτωση αποχώρησης μπορεί οπωσδήποτε να απορριφθεί από το διοικητικό συμβούλιο.

Για το PECOL, είναι σαφές ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο (όπως το κεφάλαιο των εταιρειών) είναι και παραμένει κεφάλαιο των μερίδων / κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου (δηλ. κεφάλαιο που παρέχεται από τα μέλη, με αντάλλαγμα την ένταξη). Παρ' όλα αυτά, έχει πολλά χαρακτηριστικά των δανειακών κεφαλαίων, και ως εκ τούτου είναι παρουσία του συνεταιρισμού και όχι ένα άθροισμα ποσών που δανείστηκε από τα μέλη του. Από την άποψη αυτή, το ζήτημα των διεθνών λογιστικών προτύπων δεν έχει εγείρει οποιοδήποτε ερώτημα στο έργο PECOL.

Το συνεταιριστικό κεφάλαιο μπορεί να αυξάνεται υπό διάφορες συνθήκες: με την απαίτηση νέων εισφορών από τα μέλη (άρθρο 46.2 SCA), αν και η κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι ότι οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να επιβάλλουν την καταβολή νέων μερίδων για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του συνεταιρισμού, με την εγγραφή νέων μελών στον συνεταιρισμό (άρθρο 46,7 SCA, άρθρο 3.5 SCE), με εκούσιες εισφορές των μελών του συνεταιρισμού (άρθρο 47 SCA), ή με τη μεταβίβαση επιστροφών στο κεφάλαιο των μερίδων (άρθρο 58.4 SCA, άρθρο 2545-ε παρ 3, ICC) ή τη μετατροπή διαθέσιμων αποθεμάτων σε μερίδες (άρθρο 2545-δ παρ 3, στοιχείο β, ICC).

Το συνεταιριστικό κεφάλαιο των μερίδων μειώνεται με την επιστροφή στα μέλη που αποχωρούν από το συνεταιρισμό ή με την κάλυψη ζημιών, όπως επισημαίνεται παρακάτω.

Σύμφωνα με το έργο PECOL, και με βάση την ισπανική νομοθεσία [άρθρο 45.8.d και άρθρο 70.1 SCA], η μείωση του συνεταιριστικού κεφαλαίου κάτω από ένα καθορισμένο ελάχιστο μπορεί να είναι αιτία διάλυσης του συνεταιρισμού. Αυτό θα είναι ένα μέσο για να εξασφαλιστεί ότι το ελάχιστο συνεταιριστικό κεφάλαιο λειτουργεί ως το ελάχιστο όριο για τη διακύμανση του μετοχικού κεφαλαίου, προκειμένου να αποφευχθεί η υποκεφαλαιοποίηση του συνεταιρισμού, και αντιπροσωπεύει μια ελάχιστη εγγύηση για τα συμφέροντα των πιστωτών.

Ενότητα 3.3

Εισφορές των μελών στο κεφάλαιο

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με το PECOL, είναι δυνατόν να ιδρυθεί ένας συνεταιρισμός χωρίς κεφάλαιο μερίδων [βλέπε 3.2 (1)], οι εισφορές κεφαλαίου δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους [βλέπε 2.2]. Για την απόκτηση την ιδιότητας του μέλους ένα άτομο πρέπει να αποδεχθεί τις ευθύνες των μελών [βλ 2.2.1], ιδίως το υποψήφιο μέλος πρέπει να συμμετέχει στις συνεταιριστικές συναλλαγές [βλέπε 1.3.2] και να γίνει αποδεκτό από το αρμόδιο όργανο του συνεταιρισμού [βλέπε 2.2].

Ωστόσο, είναι συνηθισμένο, τόσο ο νόμος όσο και το καταστατικό να ορίζουν μια εισφορά στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού ως υποχρέωση των μελών [2.3.1 (β)]. Σύμφωνα με το PECOL, εισφορές σε κεφάλαιο δεν αποτελούν προϋπόθεση για την εγγραφή μελών, αλλά μπορεί να είναι υποχρέωση που πρέπει να τηρείται από τα μέλη.

Για να γίνει κάποιος μέλος του συνεταιρισμού (είτε ως συναλλασσόμενο μέλος ή ως μέλος επενδυτής), πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εγγραφή, όπως ορίζονται από το καταστατικό (βλέπε παράγραφο 2.2).

Λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη συνεταιριστική αρχή της ICA για την «οικονομική συμμετοχή των μελών», η οποία προβλέπει την ισότιμη εισφορά από τα μέλη της στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, το PECOL ενότητα 3.3 (2) ορίζει ότι τα συναλλασσόμενα μέλη συμβάλλουν εξίσου στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, θεωρώντας δεδομένο, ωστόσο, ότι το συνεταιριστικό καταστατικό μπορεί να προβλέπει άλλο κριτήριο, όπως η συμβολή σε

αναλογία με τη συμμετοχή στις συνεταιριστικές συναλλαγές. Σε ορισμένους συνεταιριστικούς νόμους, υπάρχουν διατάξεις που αφορούν την ελάχιστη υποχρεωτική εισφορά στο κεφάλαιο [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο. 19 PCC, άρθρο 2525 (1) ICC, κεφ. 2 ενότ. 1 (1) FCA, παρ. 4 GCA]. Σε άλλα νομικά συστήματα, το ποσό της τυχόν ελάχιστης συμμετοχής στο κεφάλαιο που μπορεί να ζητηθεί είναι ένα θέμα το οποίο να ορισθεί από το καταστατικό του συνεταιρισμού [βλ. άρθρο 46.1 SCA, § 7.1 GCA, CCBSA, No. 4 και 7 του άρθρου 4 SCE].

Ορισμένοι ευρωπαϊκοί συνεταιριστικοί νόμοι αναφέρουν ρητά ότι η ελάχιστη υποχρεωτική εισφορά στο κεφάλαιο μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τη συμμετοχή των μελών στις συνεταιριστικές συναλλαγές [άρθρο 46.1 SCA, § 7.1 και 7α GCA]. Το ισπανικό νομικό σύστημα προβλέπει επίσης τη δυνατότητα ώστε η ελάχιστη υποχρεωτική εισφορά στο κεφάλαιο μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την κατηγορία του μέλους και πιο συγκεκριμένα ανάλογα με το αν η εισφορά κεφαλαίου αναφέρεται σε συναλλασσόμενα μέλη ή σε μέλη επενδυτές.

Σε γενικές γραμμές, η εισφορά στο κεφάλαιο πρέπει να καταβληθεί κατά τη στιγμή της εγγραφής και το υπόλοιπο πρέπει να καταβληθεί, όπως προβλέπεται από το συνεταιριστικό καταστατικό ή τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης. Οι εισφορές σε είδος πρέπει να καταβληθούν στο ακέραιο. Οι εισφορές σε μετρητά μπορούν να καταβληθούν εν μέρει κατά το χρόνο (της εγγραφής) και το υπόλοιπο μετά από αίτηση του διοικητικού συμβουλίου, αν έτσι ορίζει το συνεταιριστικό καταστατικό [άρθρο 21 (3 και 4) PCC, άρθρο 2531 ICC, § 7.1 GCA]. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, το ελάχιστο κεφάλαιο των μερίδων πρέπει να εξοφληθεί πλήρως κατά τη στιγμή ίδρυσης του συνεταιρισμού [άρθρο 45.2 SCA].

Παράλειψη καταβολής της εισφοράς ή παράλειψη εμπρόθεσμης καταβολής, μπορεί να αποτελεί αιτία διαγραφής, με την επιφύλαξη εξαναγκασμού της καταβολής ή λήψης άλλων ποινών, όπως η αναστολή άσκησης των δικαιωμάτων [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 37 PCC, άρθρο 46.6 SCA].

Το ύψος της μερίδας θα ορίζεται με το καταστατικό. Μια καλή πρακτική, άξια επισήμανσης, που ανευρίσκεται στην ισπανική [άρθρο 49 SCA], την ιταλική [άρθρο 7 του νόμου αριθ. 59/1992] και τη γερμανική νομοθεσία είναι η δυνατότητα να αυξηθεί η αξία των μερίδων από τα διαθέσιμα αποθεματικά, προκειμένου να επικαιροποιηθεί η αξία τους με συμψηφισμό των αποσβέσεων λόγω παρόδου του χρόνου. Η αξία της μετοχής μπορεί, επίσης, να μειωθεί με ενσωμάτωση των ζημιών.

Ο νόμος μπορεί να επιτρέπει στο συνεταιριστικό καταστατικό να απαιτεί από τα νέα μέλη να συνεισφέρουν περισσότερο κεφάλαιο ή με υψηλότερη εισφορά από το ελάχιστο, προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες με εύλογο τρόπο [Ενότητα 3.3 (3)]. Η δυνατότητα αυτή μπορεί να γίνει αποτελεσματική με διάφορους τρόπους: α) με μια μεγαλύτερη συμμετοχή στο κεφάλαιο εκ μέρους των νέων μελών, ώστε να εξισωθεί η εισφορά τους με εκείνη των προηγούμενων μελών, ή απλώς για να αντισταθμίσουν τις αποσβέσεις με την πάροδο του χρόνου, β) με την απαίτηση εισφοράς εγγραφής [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 25 PCC, άρθρο 52,2 SCA]. Η απαίτηση εισφοράς εγγραφής θα αι-

τιολογείται ως: (ι) μη επιστρεπτέα επιχορήγηση, απαιτούμενη από κάθε συναλλασσόμενο μέλος, οφειλόμενη στις δαπάνες που συνεπάγεται για τον συνεταιρισμό η είσοδος του νέου μέλους (κόστος εγκατάστασης νέων εργαλείων δουλειάς, αυξημένη δαπάνη συντήρησης και οποιονδήποτε άλλων), (ιι) ως ένας τρόπος για να αντισταθμίσει, εν μέρει, τη συμβολή των υφιστάμενων συναλλασσόμενων μελών στα κοινά περιουσιακά στοιχεία του συνεταιρισμού.

Η χρήση της έκφρασης «με εύλογο τρόπο» έχει ως στόχο να τονίσει την ανάγκη σεβασμού της αρχής της ICA για εθελοντική και ελεύθερη προσχώρηση, η οποία θα εμποδίσει την καθιέρωση εξαιρετικά επαχθών όρων εισδοχής για τα επίδοξα συναλλασσόμενα μέλη. Πράγματι, η καθιέρωση υψηλότερων εισφορών αποδοχής ή ενός τέλους πέραν του ελάχιστου μπορεί να συγκρουστεί με το δικαίωμα εισόδου.

Το ισπανικό νομικό σύστημα προβλέπει τη δυνατότητα ότι, εκτός από τις υποχρεωτικές εισφορές που απαιτούνται από το συνεταιριστικό καταστατικό ή τη Γενική Συνέλευση, τα μέλη μπορούν να κάνουν και άλλες μη υποχρεωτικές (εθελοντικές) εισφορές. Οι εισφορές αυτές απαιτούν την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, του Συμβουλίου. Οι πρώτες είναι οι ίδιες για κάθε μέλος ή ανάλογες της συμμετοχής του μέλους στην συνεταιριστική επιχείρηση. Αυτές οι εθελοντικές εισφορές των μελών παρέχουν ορισμένα πλεονεκτήματα για τις καταβαλλόμενες επιστροφές, τη μεταβίβαση και την εξαγορά. Ομοίως, στο γερμανικό νομικό σύστημα, η ακόλουθη διάκριση είναι σεβαστή: εγγραφή συμμετοχής στο κεφάλαιο ως υποχρέωση για την ένταξη των μελών (υποχρεωτική συμμετοχή), συμπληρωματικές εισφορές, κατόπιν αιτήματος του συνεταιρισμού (κλιμακωτές εισφορές για μερίδες σε αναλογία με τη χρήση των υπηρεσιών της συνεταιριστικής επιχείρησης) και προβλέπονται από το καταστατικό (§ 7a GCA), και εθελοντικές συμπληρωματικές εισφορές. Στους άλλους συνεταιριστικούς νόμους που αναλύθηκαν, κατ' αρχήν, ένας συνεταιρισμός δεν μπορεί να απαιτήσει συμπληρωματικές εισφορές (ή άλλες μορφές οικονομικής συμμετοχής) από τα μέλη, εκτός αν το συνεταιριστικό καταστατικό εξουσιοδοτεί το Συμβούλιο να το πράξει και, ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, μόνο μέχρι ένα ορισμένο ποσό.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να εκδίδουν χρηματοδοτικά μέσα με σταθερές, κυμαινόμενες ή μικτές αποδόσεις (δάνεια, ομόλογα, μετοχικούς τίτλους, κ.λπ.) [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 21.2 SCA, άρθρο. 2526 ICC, άρθρο 26-30, PCC, άρθρο 11, 11-a και 19, FrCA] και ορισμένες νομοθεσίες επιτρέπουν ακόμη τη δημιουργία των τμημάτων πίστωσης στον συνεταιρισμό για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του συνεταιρισμού και των μελών του [βλ, μεταξύ άλλων, άρθρο 5 SCA].

Για το PECOL, κανένα μέλος δεν μπορεί να κατέχει ποσοστό του συνεταιριστικού κεφαλαίου μεγαλύτερο από το μέγιστο που ορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού. Η διάταξη αυτή είναι σύμφωνη με την ισπανική νομοθεσία, η οποία ορίζει ότι κανένα μέλος δεν μπορεί να προβεί σε εισφορές που υπερβαίνουν το ένα τρίτο του κεφαλαίου των μερίδων, εκτός αν το μέλος αυτό είναι ένας συνεταιρισμός, μια μη κερδοσκοπική οργάνωση, ή εταιρεία που ανήκει, στην πλειοψηφία της στους συνεταιρισμούς (άρθ. 45.6 SCA).

Σύμφωνα με το PECOL, είναι σκόπιμο να καθορίζεται το ανώτατο ποσό των εισφορών των συναλλασσόμενων μελών στο κεφάλαιο των μερίδων, αποφεύγοντας έτσι τον κίνδυνο να επιτρέπεται σε ένα συναλλασσόμενο μέλος με υπερβολική συμμετοχή στο συνεταιριστικό κεφάλαιο να καθορίζει, στην πράξη, τις συνεταιριστικές αποφάσεις.

Σύμφωνα με την αρχή της ICA για την οικονομική συμμετοχή των μελών, η οποία ορίζει ότι «τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση, ή καθόλου, για το κεφάλαιο που κατέβαλαν ως προϋπόθεση για την εγγραφή τους», η ενότητα PECOL 3.3 (5) αναφέρει ότι «στο καταβεβλημένο κεφάλαιο μπορεί να καταβληθεί τόκος αν το συνεταιριστικό καταστατικό το προβλέπει και η συνέλευση των μελών το αποφασίσει». Η διάταξη αυτή είναι σύμφωνη με την κοινή πρακτική στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία [βλ. άρθρο 2514 και 2545 πεντάκις, παρ. 3 ICC, άρθρο 73.3 PCC, κεφ. 1 ενότ. 2 (1), § 21α, GCA, No. 1 και 2 του άρθρου 48, SCA, άρθρο 14 FrCA, άρθρο 67 SCE].

Σε κάθε περίπτωση, η αποζημίωση δεν είναι απόλυτο δικαίωμα του μέλους του συνεταιρισμού. Αντίθετα, εξαρτάται πάντοτε από μια καταστατική διάταξη, την έγκριση από τη Γενική Συνέλευση και την ύπαρξη θετικών αποτελεσμάτων κατά το οικονομικό έτος.

Η αποζημίωση του κεφαλαίου δεν θεωρείται απόρροια των οικονομικών αποτελεσμάτων αλλά αποτελεί στοιχείο κόστους για τον συνεταιρισμό. Σκοπός αυτής της αποζημίωσης θα είναι να αποκτηθούν και να διατηρηθούν επαρκή κεφάλαια για τη λειτουργία της επιχείρησης, αλλά, σε κάθε περίπτωση, το επιτόκιο δεν μπορεί να είναι υψηλότερη από ότι ένα λογικό ύψος, δεδομένου ότι αυτή η λειτουργία δεν είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Σύμφωνα με το PECOL, και με βάση το ισπανικό νομικό σύστημα (άρθ. 48.1 SCA), το επιτόκιο μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τη φύση της συμμετοχής (υποχρεωτική ή προαιρετική) και ανάλογα με την κατηγορία των μελών που χορηγούν το κεφάλαιο (αν πρόκειται για συναλλασσόμενα μέλη ή άλλο είδος μελών).

Το PECOL, ενότητα 3.3 (6), ασχολείται με το νομικό καθεστώς της μεταβίβασης των εισφορών κεφαλαίου, η οποία μπορεί να λάβει χώρα εν ζωή ή αιτία θανάτου.

Στην πρώτη περίπτωση, οι μερίδες των μελών δεν πρέπει να κυκλοφορούν ελεύθερα, το οποίο είναι σύμφωνο με τον προσωπικό χαρακτήρα αυτής της κατηγορίας μελών. Έτσι, οι μερίδες μέλους μπορούν να μεταβιβασθούν μεταξύ ζώντων μόνο μεταξύ των μελών ή των υποψηφίων για εγγραφή [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 50.a SCA και άρθρο 23 PCC]. Μεταβίβαση μερίδων των μελών σε μη μέλη, δεν είναι δυνατή. Η μεταβίβαση μερίδων μελών υπόκειται πάντα σε έγκριση από το καθορισμένο όργανο και υπόκειται σε οποιουδήποτε άλλους όρους που προβλέπονται από το συνεταιριστικό καταστατικό.

Έτσι, για το PECOL, η μεταβίβαση των μερίδων των μελών εξαρτάται από την εκπλήρωση δύο προϋποθέσεων: την προηγούμενη έγκριση του συμβουλίου του συνεταιρισμού, η οποία θα αποτελεί προϋπόθεση της δυνατότητας μεταβίβασης και ο αγοραστής να είναι ήδη μέλος του συνεταιρισμού ή, αν όχι, να ζητεί να εγγραφεί ως μέλος.

Για το PECOL, μερίδες που κατέχουν μέλη επενδυτές δεν είναι μεταβιβάσιμες χωρίς άδεια από όργανο του συνεταιρισμού.

Στην ιταλική έννομη τάξη ορίζεται ρητά ότι το καταστατικό μπορεί να ορίζει το αμεταβίβαστο των μερίδων, αλλά, στην περίπτωση αυτή, τα μέλη έχουν το δικαίωμα να αποχωρήσουν, αλλά όχι νωρίτερα από δύο χρόνια μετά την εγγραφή τους στον συνεταιρισμό (άρθρο 2530.6 ICC).

Όσον αφορά την μεταβίβαση λόγω θανάτου, η κοινή πρακτική στην Ευρώπη επιτρέπει τη μεταφορά στους κληρονόμους του μέλους, αν είναι ήδη μέλη και εφόσον το ζητήσουν, ή, αν δεν είναι μέλη, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την προσχώρηση, όπως προβλέπεται από το καταστατικό. Οι κληρονόμοι που δεν επιθυμούν ή δεν έχουν τη δυνατότητα να γίνουν μέλη θα έχουν το δικαίωμα να λάβουν την αξία των μερίδων του διαθέτη.

Μερίδες των μελών δεν μπορούν να κατασχεθούν από τους προσωπικούς δανειστές των μελών, αλλά οι τελευταίοι έχουν τη δυνατότητα να κατάσχουν τις αποδόσεις τους, τόκους και επιστροφές πλεονασμάτων για να συλλέξουν τα δανεισθέντα ποσά [βλ τρίτη πρόσθετη διάταξη, SCA, άρθρο 2537 ICC, § 66 GCA]. Ο λόγος για την απαγόρευση αυτή προκύπτει από τον αυστηρά προσωπικό χαρακτήρα της συμμετοχής του συναλλασσόμενου μέλους στον συνεταιρισμό και την επακόλουθη ανάγκη να αποφευχθεί η πιθανότητα ότι μέσω μιας διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, ιδιώτες οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για εγγραφή, στον συνεταιρισμό, όπως ορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό, θα μπορούσαν να γίνουν μέλη.

Κατά το PECOL [Ενότητα 3.3 (7)], είναι δυνατόν να επιστραφούν οι εισφορές των μελών στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, αν ένα μέλος αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό. Αυτό είναι μια φυσική συνέπεια της αρχής της ICA για εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή και ο λόγος για τη μεταβλητότητα του κεφαλαίου των μερίδων [ενότητα 3.3 (3)]. Οι συνεταιριστικές μερίδες είναι εισφορές κεφαλαίου του μέλους για τη χρηματοδότηση του συνεταιρισμού για τη διάρκεια της συμμετοχής του. Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη την ευρωπαϊκή κοινή πρακτική, το PECOL αναφέρει ότι "στο μέλος που αποχωρεί από τον συνεταιρισμό μπορεί να επιστραφεί η ονομαστική αξία των μερίδων του και το ποσοστό του από τα διανεμητέα αποθεματικά, όπως προβλέπεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού, το οποίο μπορεί να εξαρτήσει την επιστροφή σε εύλογους όρους. Το ποσό που θα επιστραφεί στο μέλος μπορεί επίσης να λάβει υπόψη τυχόν δεδουλευμένους τόκους ή επιστροφές πλεονασμάτων που οφείλονται στο μέλος και τυχόν οφειλές από το μέλος στον συνεταιρισμό".

Η διάταξη αυτή καθιστά σαφές ότι υπάρχουν περιορισμοί στο δικαίωμα επιστροφής (το καταστατικό μπορεί «να υπαγάγει την επιστροφή σε λογικές προϋποθέσεις»), όπως η ελάχιστη διάρκεια της συμμετοχής, κανόνες που καθορίζουν εύλογη περίοδο προειδοποίησης για τα μέλη που επιθυμούν να εγκαταλείψουν το συνεταιρισμό, τη δυνατότητα αναβολής της επιστροφής για ένα χρονικό διάστημα που προβλέπεται στο καταστατικό,

καθώς και τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν κρατήσεις από την επιστροφή [όπως είδαμε στην ενότητα 3.2 (3)].

Επιπλέον, οι εισφορές κεφαλαίου από συναλλασσόμενα μέλη μπορεί να μην επιστραφούν συνολικά. Στην πραγματικότητα, πριν από την επιστροφή της εισφοράς του μέλους σε κεφάλαιο πρέπει πρώτα να γίνει εκκαθάριση, να αφαιρεθούν τυχόν ζημίες οφειλόμενες στο μέλος και οποιαδήποτε άλλα ποσά οφειλόμενα από το μέλος στον συνεταιρισμό [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 36.4 PCC, άρθρο 2535 ICC, άρθρο 51.2 SCA].

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η επιστροφή δεν δύναται να επιφέρει μείωση του συνεταιριστικού κεφαλαίου κάτω από το ελάχιστο κεφάλαιο που ορίζεται στο καταστατικό [βλέπε ενότητα 3.2 (4)].

Ενότητα 3.4 **Αποθεματικά**

Το PECOL, ενότητα 3.4 (1), ασχολείται με τα συνεταιριστικά αποθεματικά. Τα αποθεματικά αποτελούν μέρος των περιουσιακών στοιχείων που δεν είναι ελεύθερα διαθέσιμα στη διαχείριση, αλλά πρέπει να χρησιμοποιούνται για ειδικούς σκοπούς. Σύμφωνα με τους μελετητές, με δεδομένη την περιορισμένη σημασία του συνεταιριστικού κεφαλαίου (βλέπε ενότητες 3.2 και 3.3), τα αποθεματικά είναι η χρηματοδοτική πηγή της βέλτιστης ποιότητας σε έναν συνεταιρισμό, διότι ευνοεί την υλοποίηση της κοινωνικής λειτουργίας του συνεταιρισμού και την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής του διάρθρωσης.

Το PECOL προσδιορίζει δύο είδη αποθεματικών: υποχρεωτικά αποθεματικά και εθελοντικά (προαιρετικά) αποθεματικά.

Τα υποχρεωτικά αποθεματικά περιλαμβάνουν το νόμιμο (τακτικό) αποθεματικό και τα λοιπά αποθεματικά που απαιτούνται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού, όπως το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση.

Στο PECOL, το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση είναι αδιανέμητα, ακόμη και στην περίπτωση διάλυσης του συνεταιρισμού (βλέπε ενότητα 3.8).

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο αδιαίρετος (αδιανέμητος) χαρακτήρας τους, δεν σημαίνει ότι δεν είναι χρησιμοποιήσιμα, αν και οι λειτουργίες που εκτελούνται από τα αδιαίρετα (αδιανέμητα) αποθεματικά δικαιολογούν περιορισμούς στη χρήση των εν λόγω αποθεματικών.

Οι λόγοι για το αδιαίρετο των αποθεματικών (υποχρεωτικό ή μη) είναι: να αντισταθμίσουν το μεταβλητό συνεταιριστικό κεφάλαιο, να αυξήσουν την πιστοληπτική ικανότητα του συνεταιρισμού και να προστατεύσουν τους πιστωτές, να αποφευχθούν οι κερδοσκοπικές εκκαθαρίσεις, δηλαδή τα παρόντα συναλλασσόμενα μέλη να οδηγούν σε εκκαθάριση τον συνεταιρισμό με σκοπό να μοιραστούν τα στοιχεία του ενεργητικού που απο-

κλήθηκαν από προηγούμενα συναλλασσόμενα μέλη και να δημιουργήσουν κοινή περιουσία και αλληλεγγύη για τις επόμενες γενιές.

Το τακτικό αποθεματικό δεν είναι υποχρεωτικό ή απολύτως αδιαίρετο σε όλα τα ευρωπαϊκά νομικά συστήματα που εξετάστηκαν. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν υπάρχει καμία νομική απαίτηση για αδιαίρετα αποθεματικά.

Όσον αφορά τις πηγές του αποθεματικού αυτού, και λαμβάνοντας την ευρωπαϊκή κοινή πρακτική ως σημείο αναφοράς, το PECOL θεωρεί ότι αυτό το αποθεματικό σχηματίζεται: α) από ένα ποσοστό από τα καθαρά ετήσια συνεταιριστικά πλεονάσματα, συνήθως σε ένα ορισμένο όριο που καθορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό, β) από ένα ποσοστό από τα καθαρά ετήσια κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές με μη μέλη ή από οποιαδήποτε δραστηριότητα που δεν σχετίζεται με το σκοπό του συνεταιρισμού, όπως προβλέπεται από το καταστατικό και χωρίς χρονικούς περιορισμούς ή ποσά, γ) και από ένα ποσοστό άλλων πόρων, όπως ορίζεται στο καταστατικό [άρθρο 55 SCA, άρθρο 2545-γ, παρ. 1, ICC, § 7 N°. 2 GCA, άρθρο 69 (2) PCC].

Σε γενικές γραμμές, η τοποθέτηση αυτή δεν είναι απεριόριστη, αλλά ακολουθείται μέχρι να επιτευχθεί ένα ορισμένο ποσοστό, όπως προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό του συνεταιρισμού [άρθρο 69.4 PCC, άρθρο 16 FrCA, άρθρο 65.2 SCE. Αντίθετα, δεν προβλέπονται όρια, για παράδειγμα, από την ιταλική ή την ισπανική συνεταιριστική νομοθεσία].

Το τακτικό αποθεματικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για την κάλυψη των ζημιών που δεν μπορούν να καλυφθούν από άλλα αποθεματικά και με τον καθορισμό ορίων [§ 7 N°. 2 GCA, άρθρο 2545-b, παρ. 2 ICC, άρθρο 69 (1) PCC]. Αυτή η χρήση του τακτικού αποθεματικού αποκλειστικά για την κάλυψη των ζημιών αναδεικνύει τον μοναδικό σκοπό του τακτικού αποθεματικού: να είναι η πρώτη γραμμή άμυνας του συνεταιριστικού κεφαλαίου, προς παρεμπόδιση των ζημιών που προκύπτουν από την επιχειρηματική δραστηριότητα του συνεταιρισμού, ώστε να μην επηρεασθεί το συνεταιριστικό κεφάλαιο άμεσα και να προκληθεί η μείωσή του.

Κατά γενικό κανόνα, οι ζημίες που καλύπτονται από το τακτικό αποθεματικό θα αναφέρονται (κυρίως) σε κοινωνικές ζημίες (απώλειες του συνεταιρισμού), με εξαίρεση, κατ' αρχήν, τις ζημίες που αποδίδονται στα συναλλασσόμενα μέλη (εκείνα που προκύπτουν από τη συμμετοχή τους στις συνεταιριστικές συναλλαγές). Σε περίπτωση χρήσης του τακτικού αποθεματικού για την κάλυψη των ζημιών που οφείλονται στα συναλλασσόμενα μέλη, αυτά μπορεί να κληθούν να αναπληρώσουν το ποσό του τακτικού αποθεματικού στο επίπεδο που υπήρχε πριν από τη χρήση του για να καλύψει τις ζημίες αυτές, σύμφωνα με τους όρους της απόφασης που εγκρίθηκε από τη γενική συνέλευση [άρθρο 69.4 PCC].

Συναφώς, πρέπει να αναφερθεί η ιδιαίτερη περίπτωση της γαλλικής συνεταιριστικής νομοθεσίας. Σε αυτό το νομικό σύστημα, κάποιοι ειδικοί νόμοι ορίζουν ρητά ότι τα αποθεματικά που προκύπτουν από συναλλαγές με μη μέλη είναι αυτόνομα. Αυτή είναι η περίπτωση των αγροτικών συνεταιρισμών (άρθ. L.522-5 al. 3 αγροτικού κώδικα) και των βι-

οτεχνικών συνεταιρισμών (νόμος του 1983, αρθ. 25). Τα αποθεματικά αυτά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των ζημιών που προκύπτουν από τις συναλλαγές με μέλη. Ενώ ο Αγροτικός Κώδικας παραθέτει αναλυτικά τα αποθεματικά που πρέπει να χρησιμοποιούνται για να αντισταθμίσουν τις ζημιές αυτές, ο νόμος του 1983 ορίζει ότι αν δεν μπορούν να αντισταθμισθούν από το τακτικό αποθεματικό (που ονομάζεται αδιαίρετος λογαριασμός στο γαλλικό νόμο), θα πρέπει να κατανεμηθούν αμέσως μεταξύ των μελών ή, αν η επιλογή αυτή δεν γίνεται, είτε να αντισταθμισθούν από το κεφάλαιο ή να αναβληθούν για το επόμενο οικονομικό έτος.

Το τακτικό αποθεματικό του συνεταιρισμού δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αύξηση του συνεταιριστικού κεφαλαίου, σε αντίθεση με τις εμπορικές εταιρείες. Σε ότι αφορά τους συνεταιρισμούς, το PECOL θεωρεί ότι η αύξηση του συνεταιριστικού κεφαλαίου με την ενσωμάτωση αποθεματικών δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χρησιμοποιώντας τα αποθεματικά των οποίων η χρηματοδότηση περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των συνεταιριστικών συναλλαγών με μη μέλη και τα αποτελέσματα από την κυριότητα μετοχών εταιρειών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων (βλέπε ενότητα 3.7). Αν το συνεταιριστικό κεφάλαιο θα έπρεπε να αυξηθεί με την ενσωμάτωση τέτοιου είδους αποθεματικών, τα συναλλασσόμενα μέλη θα κατέληγαν είτε με περισσότερες μετοχές είτε με τις ίδιες μετοχές με υψηλότερη ονομαστική αξία. Έτσι, όπως αναφέρεται στην ενότητα 3.3, τα συναλλασσόμενα μέλη που αποχωρούν από τον συνεταιρισμό δικαιούνται το ποσό της συμβολής τους στο κεφάλαιο των μερίδων σύμφωνα με την ονομαστική αξία των μερίδων. Είναι, ως εκ τούτου, προφανές ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με την ενσωμάτωση αυτών των υποχρεωτικών αποθεματικών παραβιάζει την αρχή της *αφιλοκερδούς διανομής* κατά την εκκαθάριση.

Εθελοντικά αποθεματικά είναι τα αποθεματικά που εξαρτώνται από την συλλογική βούληση των συναλλασσόμενων μελών, που περιλαμβάνεται σε μια απόφαση της συνέλευσης των μελών. Έτσι δεν είναι θέμα νόμου, αλλά μάλλον θέμα επιχειρηματικής σύνεσης.

Σύμφωνα με το PECOL, αυτή η απόφαση της συνέλευσης των μελών θα πρέπει να καθορίζει τον τρόπο σύστασης, την εφαρμογή και την εκκαθάρισή τους, και ιδίως την αδιαίρετη ή διαιρετή φύση τους, επίσης, επί τη βάση των ατομικών λογαριασμών [άρθρο 71.2, PCC].

Στην πορτογαλική και την ισπανική έννομη τάξη, εθελοντικά (προαιρετικά) αποθεματικά μπορούν να συσταθούν μόνο με βάση το καθαρό ετήσιο πλεόνασμα που απομένει: μετά την καταβολή τόκων στις μερίδες, εάν συντρέχει περίπτωση, αφού γίνουν οι τοποθετήσεις στα διάφορα αποθεματικά, μετά τη διάθεση ποσών για τις ζημιές παρελθόντων ετών, ή, αφού έχει χρησιμοποιηθεί το τακτικό αποθεματικό για να καλυφθούν οι ζημιές αυτές, και αφού το τακτικό αποθεματικό αποκατασταθεί στο επίπεδο που ήταν πριν από τη χρησιμοποίησή του [άρθρο 73 (2 και 3) PCC και άρθρο 58.3 SCA].

Ο καθορισμός του διαιρετού ή αδιαίρετου χαρακτήρα του εθελοντικού (προαιρετικού) αποθεματικού είναι πολύ σημαντικός για τον ακόλουθο λόγο: το προαιρετικό αποθεματικό πρέπει να είναι αδιαίρετο, αν συγκροτείται με τα αποτελέσματα από τις συνεταιριστι-

κές συναλλαγές με μη μέλη και με τα αποτελέσματα από την κυριότητα των μετοχών εταιρειών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων [βλέπε, μεταξύ άλλων, άρθρο 72 PCC].

Η χρήση της έκφρασης «επί τη βάση των ατομικών λογαριασμών» αναφέρεται σε εθελοντικά (προαιρετικά) αποθεματικά που προέρχονται από συνεταιριστικά πλεονάσματα, τα οποία μπορούν να διανέμονται στα μέλη κατά την αποχώρηση ή εάν ο συνεταιρισμός μετατραπεί ή εκκαθαρισθεί. Ακόμη και αν μόνο τα συναλασσόμενα μέλη που συνέβαλαν στη διαμόρφωση αυτών των συνεταιριστικών πλεονασμάτων ωφελούνται από αυτή την διανομή, και μόνο κατά το ακριβές ποσό της συμβολής, θεωρούμε ότι, όταν τα συναλασσόμενα μέλη αποφασίζουν να τοποθετήσουν πλεόνασμα που δημιουργήθηκε από τους ίδιους σε εθελοντικά (προαιρετικά) αποθεματικά, θα πρέπει να δημιουργούνται ατομικοί λογαριασμοί που να προσδιορίζουν αυτόν που συνέβαλε και το ύψος της συμβολής κάθε συναλασσόμενου μέλους στο προαιρετικό αποθεματικό.

Το αποθεματικό για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση δεν προβλέπεται σε όλα τα νομικά συστήματα που αναλύθηκαν.

Στα ισπανικά και τα πορτογαλικά νομικά συστήματα αυτό το αποθεματικό είναι υποχρεωτικό [άρθρο 56 SCA, άρθρο 70 PCC]. Στο ιταλικό νομικό σύστημα συναντάται ένα παρόμοιο αποθεματικό, το αμοιβαίο κεφάλαιο του άρθρου 11, του νόμου 59/1992 (αμοιβαία κεφάλαια είναι εκείνα που ιδρύονται και διαχειρίζονται από συνεταιριστικές ομοσπονδίες για την προώθηση της συνεργασίας) (άρθ. 2545-γ, παρ. 2, ICC) ή (ένα ειδικό ταμείο που τηρείται από) το κράτος αν ο συνεταιρισμός δεν είναι συνδεδεμένος με κάποια ομοσπονδία. Η ύπαρξη του αποθεματικού αυτού προέρχεται απευθείας από την αρχή της ICA για την εκπαίδευση, τη κατάρτιση και την ενημέρωση και από την αρχή για το ενδιαφέρον για την κοινότητα. Σύμφωνα με το PECOL, ο στόχος του αποθεματικού αυτού είναι η μέριμνα για την τεχνική και πολιτιστική εκπαίδευση και επιμόρφωση των μελών, των μελών των οργάνων, τα διευθυντικά στελέχη και τους υπαλλήλους του συνεταιρισμού, και την παροχή ενημέρωσης σχετικά με τους συνεταιρισμούς στο ευρύ κοινό.

Πράγματι, η δημιουργία αυτού του είδους των αποθεματικών, για το σκοπό αυτό, σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός δεν είναι μόνο ένας οικονομικός οργανισμός, αλλά ένας οργανισμός με εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς σκοπούς. Αυτό το αποθεματικό θα διατεθεί για την κάλυψη δραστηριοτήτων που υπερβαίνουν την ικανοποίηση των καθαρά ατομικών συμφερόντων των μελών και ότι, αν και δεν είναι αυστηρά οικονομικά, μπορεί να παράγει, άμεσα ή έμμεσα, στο παρόν ή στο μέλλον οικονομικές επιπτώσεις είτε για τον συνεταιρισμό είτε για την κοινότητα όπου λειτουργεί ο συνεταιρισμός.

Αναφορικά με τους σκοπούς του αποθεματικού για τη συνεταιριστική εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση, το PECOL ακολουθεί την SCA [άρθρο 56] και υποστηρίζει ότι το αποθεματικό αυτό μπορεί να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή κληρονομιά, εφόσον αυτό προβλέπεται από το νόμο. Έτσι, αυτό το αποθεματικό δεν μπορεί να κατασχεθεί εκτός από την πληρωμή χρεών που προκύπτουν από την εκπλήρωση των σκοπών του [βλέπε ενότητα 3.5].

Ενότητα 3.5

Περιορισμένη ευθύνη μελών

Οι συνεταιρισμοί έχουν μια συγκεκριμένη νομική μορφή ή παίρνουν τη μορφή μιας εταιρικής σχέσης ή εταιρείας, αναγνωρίζονται από το νόμο, και έχουν νομική προσωπικότητα, όταν συγκροτούνται με τις διατυπώσεις που απαιτούνται από το νόμο.

Η αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας θα οδηγήσει μεταξύ άλλων συνεπειών στην πλήρη κληρονομική αυτονομία, δηλαδή, ο συνεταιρισμός έχει τα δικά του κεφάλαια να διαθέσει για την εκπλήρωση των σκοπών του και για να ανταποκριθεί στους πιστωτές του.

Ο συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος με όλα τα περιουσιακά του στοιχεία για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του. Ωστόσο, ορισμένα νομικά συστήματα προβλέπουν ξεχωριστούς λογαριασμούς για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων σκοπών, οπότε οι μόνες υποχρεώσεις σε σχέση με τα περιουσιακά αυτά στοιχεία είναι οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Στην Ισπανία το Συνεταιριστικό ταμείο κατάρτισης και προώθησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για την κάλυψη των οφειλών που προκύπτουν από την εκπλήρωση των σκοπών του (άρθ. 56 SCA). Στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι επίσης δυνατό να διατεθεί μέρος των κεφαλαίων και των περιουσιακών στοιχείων των IPS σε καταπιστεύματα (trust) , οπότε αυτά μπορούν να χορηγηθούν μόνο υπέρ των δικαιούχων του καταπιστεύματος.

Επιπλέον, παρόλο που ιστορικά οι νόμοι υποστήριζαν την πιθανή επικουρική ευθύνη, συμπεριλαμβανομένης της απεριόριστης ευθύνης των εταίρων για εταιρικά χρέη, σήμερα η τάση είναι να αποκλείεται η ευθύνη των μελών για τα χρέη του συνεταιρισμού.

Παρ' όλα αυτά, ορισμένα νομικά συστήματα παρέχουν τη δυνατότητα η ευθύνη των μελών για τα χρέη του συνεταιρισμού να μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να επεκτείνεται πέραν του κατατεθέντος κεφαλαίου.

Έτσι, στη Γαλλία, στους συνεταιρισμούς που ιδρύθηκαν με τη μορφή μιας κοινωνίας των πολιτών, όπως οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί, η ευθύνη των μελών εκτείνεται έως πέντε φορές του κατατεθέντος κεφαλαίου. Στη Γερμανία, το καταστατικό πρέπει να προσδιορίσει εάν τα μέλη θα είναι υπεύθυνα για την καταβολή πρόσθετων εισφορών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του συνεταιρισμού, και πρέπει να διευκρινίζεται αν η ευθύνη είναι απεριόριστη ή να περιορίζεται σε ένα συγκεκριμένο ποσό (αρθ. 105 GCA). Στην Πορτογαλία, το άρθρο 35 PCC ορίζει ότι η ευθύνη των συναλλασσόμενων μελών για τα χρέη του συνεταιρισμού είναι περιορισμένη στο ποσό του εγγεγραμμένου κεφαλαίου, αν και το καταστατικό του συνεταιρισμού μπορεί να ορίσει ότι η ευθύνη των συναλλασσόμενων μελών, ή ορισμένων από αυτά, θα είναι απεριόριστη.

Όταν ένα μέλος αποχωρεί από τον συνεταιρισμό, η ελευθερία εισόδου και η ακεραιότητα των περιουσιακών στοιχείων του συνεταιρισμού πρέπει να συμβιβασθούν. Ως εκ τούτου, εάν το μέλος θα αποσύρει το κεφάλαιο που εισέφερε, αυτό πρέπει προηγουμένως να ρευστοποιηθεί (λαμβάνοντας υπόψη το κεφάλαιο των μερίδων του συνεταιρισμού). Ομοίως, το μέλος μπορεί να δεσμεύεται να επιστρέψει το ποσό που του έχει επιστραφεί

εάν ο συνεταιρισμός καταστεί αφερέγγυος και ανίκανος να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που ανέλαβε πριν από την αποχώρησή του. Η ευθύνη αυτή του μέλους έχει ένα διπλό όριο: να μην υπερβαίνει το ποσό που του έχει επιστραφεί, και δεν πρέπει συνήθως να ξεπερνά μια περίοδο πέντε ετών που αρχίζει από την ημερομηνία εξόφλησης (άρθρο 15.4 της SCA ή στη Γαλλία: άρθρο R.523 -5 al. 6 του Αγροτικού Κώδικα). Η ευθύνη αυτή δεν ισχύει εάν ο συνεταιρισμός σχηματίσει ένα περιορισμένο αποθεματικό για την ίδια περίοδο και για το ποσό που επιστρέφεται.

Ενότητα 3.6

Οικονομικά αποτελέσματα από συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη

Όπως είδαμε στην Ενότητα 1.1. (1), ένας συνεταιρισμός είναι νομικό πρόσωπο που ασκεί οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα, κυρίως προς το συμφέρον των μελών του και χωρίς να έχει το κέρδος ως τελικό σκοπό του. Όταν οι συνεταιρισμοί πραγματοποιούν συνεταιριστικές συναλλαγές με μη-μέλη, θα πρέπει να τηρούν ξεχωριστό λογαριασμό τέτοιων συναλλαγών (Ενότητα 1.5 (4)) και τα κέρδη από αυτές τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη πρέπει να διατίθενται στα αδιαίρετα αποθεματικά (Ενότητα 1.5) (2).

Το οικονομικό αποτέλεσμα των συνεταιριστικών συναλλαγών με τα μέλη μπορεί να είναι θετικό (πλεόνασμα) ή αρνητικό (ζημίες). Σε κάθε περίπτωση, η Γενική Συνέλευση είναι το αρμόδιο όργανο για να αποφασίζει πώς να επιμερίσει αυτό το αποτέλεσμα.

«Συνεταιριστικό Πλεόνασμα» είναι η υπέρβαση των εσόδων έναντι των δαπανών στις συνεταιριστικές συναλλαγές:

Στους συνεταιρισμούς προσφοράς υπηρεσιών, όπου περιλαμβάνονται οι συνεταιρισμοί καταναλωτών και παραγωγών, εάν οι τιμές που χρεώνονται για αγαθά ή υπηρεσίες που παρέχονται προς τα μέλη είναι υψηλότερες από ότι είναι αναγκαίο για να καλύψει το κόστος της συνεταιριστικής επιχείρησης, ή οι τιμές που καταβάλλονται για αγαθά ή υπηρεσίες των μελών που λαμβάνονται από τον συνεταιρισμό είναι χαμηλότερες για λόγους επιχειρηματικής σύνεσης ή λόγω των συνθηκών της αγοράς, οι τιμές αυτές είναι προσωρινές τιμές που θα διορθωθούν ή θα προσαρμοσθούν όταν οι πραγματικές δαπάνες γίνουν γνωστές στο τέλος του οικονομικού έτους. Επιστροφή του συνεταιρισμού πλεονάσματος (*le trop perçu*) στα μέλη στο τέλος του οικονομικού έτους παρέχει τη δυνατότητα στον συνεταιρισμό να χρεώσει / λάβει αγαθά ή υπηρεσίες σχεδόν στο κόστος.

Σε συνεταιρισμούς εργαζομένων, ημερομίσθια χαμηλότερα από το ύψος που δικαιολογεί η δυναμικότητα, καταβαλλόμενα από τον συνεταιρισμό στα εργαζόμενα μέλη του, για λόγους επιχειρηματικής σύνεσης ή λόγω των συνθηκών της αγοράς είναι «προκαταβολές» από το μισθό (*anticipo*) και υπόκειται σε τελικό υπολογισμό όταν πλήρης ενημέρωση σχετικά με τα έσοδα και τις δαπάνες της συνεταιριστικής επιχείρησης είναι διαθέσιμη. Το πλεόνασμα καταβάλλεται ως συμπλήρωμα των ημερομισθίων.

"Ζημίες" στις συνεταιριστικές συναλλαγές με τα μέλη είναι η υπέρβαση του κόστους σε σχέση με τις εισπράξεις και παρουσιάζονται στο εποπτευόμενο ισολογισμό. Καλύπτονται

από τα αποθεματικά, αρχής γενομένης από τα προαιρετικά αποθεματικά. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι οι ζημιές επιβαρύνουν τα μέλη:

α. Στους συνεταιρισμούς προσφοράς υπηρεσιών, με τη μορφή μειωμένης (τελικής) τιμής των αγαθών και των υπηρεσιών που παραδίδονται στον συνεταιρισμό ή αυξημένες επιβαρύνσεις για αγαθά και υπηρεσίες που λαμβάνονται από τον συνεταιρισμό, όπως υπολογίζονται στο τέλος του οικονομικού έτους, όταν πλήρης ενημέρωση σχετικά με τα έσοδα και τις συνεταιριστικές συναλλαγές είναι διαθέσιμη, προκειμένου να παρέχουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες σε σχεδόν τιμές κόστους εκ των υστέρων.

β. Στους συνεταιρισμούς εργασίας, με τη μορφή μειωμένων (τελικά) ημερομισθίων που καταβάλλονται από τον συνεταιρισμό στους εργαζομένους μέλη του.

Θα πρέπει να σημειωθεί, όπως είδαμε στην Ενότητα 1.1 (3), ότι η συνεταιριστική επιχείρηση μπορεί να περιλαμβάνει μια επιχείρηση θυγατρική, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για να ικανοποιήσει τα συμφέροντα των μελών και αν τα μέλη του συνεταιρισμού διατηρούν τον απόλυτο έλεγχο της θυγατρικής. Σε αυτήν την περίπτωση, ο κανόνας αυτός θα ισχύει για τα αποτελέσματα της ασκούμενης δραστηριότητας της θυγατρικής, που είναι αναγκαία για την ικανοποίηση των συμφερόντων των μελών του συνεταιρισμού.

Το συνεταιριστικό πλεόνασμα μπορεί να διανεμηθεί στα συναλλασσόμενα μέλη με τη μορφή συνεταιριστικών επιστροφών ή διατίθεται στα αποθεματικά (βλέπε ενότητα 3.4).

Στη διανομή του πλεονάσματος, ο συνεταιρισμός πρέπει να τηρεί τους ακόλουθους κανόνες. Ο νόμος ρυθμίζει τη διανομή του πλεονάσματος κατά κύριο λόγο από την καθιέρωση ορισμένων υποχρεωτικών τοποθετήσεων με σκοπό την υλοποίηση του κοινωνικού ρόλου των συνεταιρισμών και την ενίσχυση της χρηματοδοτικής τους διάρθρωσης.

α. Η τοποθέτηση σε αποθεματικά μπορεί να γίνει είτε στα αδιαίρετα αποθεματικά είτε στα διαιρετά αποθεματικά. Ο συνεταιρισμός πρέπει να διαθέσει μέρος των πλεονασμάτων του σε ένα υποχρεωτικό αποθεματικό που καλείται τακτικό αποθεματικό (15% άρθρο 16.1 FrCA, 30% άρθρο 2545-γ παρ 1 ICC, 20% άρθρο 58,1 SCA 5% άρθρο 69,2 PCC). Κανονικά η κατανομή αυτή είναι υποχρεωτική μέχρι το τακτικό αποθεματικό να εξισωθεί προς το κεφάλαιο των μερίδων (αρθ. 16.2 FrCA, άρθρο 69.3 PCC, άρθρο 65.2 SCE, ή, στην Ισπανία, άρθρο 68,2, νόμος Βαλένθια 2003). Ορισμένα νομικά συστήματα έχουν άλλα υποχρεωτικά αποθεματικά. Στην Ισπανία και την Πορτογαλία, ο συνεταιρισμός πρέπει να διαθέσει μέρος των πλεονασμάτων του σε ένα ταμείο εκπαίδευσης και κατάρτισης (5% άρθρο 58,1 SCA ή 1% άρθρο 70 PCC), στην Ιταλία, στο ταμείο αλληλοβοήθειας για την προώθηση και την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (3% άρθρο 11 του νόμου 59/1992). Στη Γαλλία, το αναπτυξιακό αποθεματικό είναι υποχρεωτικό σε συνεταιρισμούς εργαζομένων και πρέπει να διατεθεί

σ' αυτό τουλάχιστον το 25% του πλεονάσματος. Η υποχρέωση αυτή μπορεί να ενισχυθεί από το καταστατικό.

Οι συνεταιριστικές επιστροφές μπορεί να διανέμονται στα συναλλασσόμενα μέλη σε αναλογία με την ποσότητα ή / και την ποιότητα της συμμετοχής τους στις συνεταιριστικές συναλλαγές, επειδή - όπως είδαμενωρίτερα - η επιστροφή συμπληρώνει την προσωρινή τιμή που καταβάλλεται ή λαμβάνεται από το μέλος στις συνεταιριστικές συναλλαγές (άρθρο 15.1 FrCA, άρθρο 2545-ε ICC, ή άρθρο 58. 4 SCA). Στο γερμανικό δίκαιο, η διανομή του πλεονάσματος ή της ζημίας του οικονομικού έτους στα μέλη πρέπει να ακολουθεί έναν ιδιαίτερο τρόπο: κατά το πρώτο οικονομικό έτος, η κατανομή είναι ανάλογη με τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν για μερίδες, σε κάθε διαδοχικό έτος είναι σε αναλογία με το πιστωτικό υπόλοιπό τους, που καταγράφηκε στο τέλος του προηγούμενου οικονομικού έτους, ως αποτέλεσμα του πλεονάσματος που προστέθηκε ή της ζημίας που καταγράφηκε. (Άρθ. 19 GCA).

Οι διανομή των επιστροφών μπορεί να γίνει σε μετρητά, μερίδες ή άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα. Διανομή σε μερίδες μπορεί να γίνει με την αύξηση της αξίας των μερίδων ή τη διανομή των νέων δωρεάν μερίδων (άρθ. 2545-ε, παρ. 3, ICC). Η τελευταία κατάσταση δυνατή στη Γαλλία από το 1992, αν προβλέπεται από το καταστατικό, αλλά περιορίζεται στο 50% των υφιστάμενων διαθέσιμων αποθεματικών στο τέλος του προηγούμενου οικονομικού έτους (άρθρο 16. FrCA).

Συνεταιριστικά πλεονάσματα δεν πρέπει να διανέμονται εφόσον και στο μέτρο που είναι αναγκαία για την κάλυψη των υφιστάμενων ζημιών (άρθ. 58. 1 SCA, ή άρθρο 19.2 GCA, άρθρο 73,2 PCC), διότι η εξασφάλιση της φερεγγυότητας του συνεταιρισμού θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα.

Για τον ίδιο λόγο, συνεταιριστικά πλεονάσματα δεν πρέπει να διανέμονται εφόσον ο συνεταιρισμός δεν καλύπτει το ελάχιστο απαιτούμενο αποθεματικό ή εφόσον το νόμιμο επίπεδο αποθεματικού είναι χαμηλότερο από εκείνο που επιτεύχθηκε το προηγούμενο οικονομικό έτος (άρθρο 19.2 GCA, άρθρο 73,2 PCC).

Οι ζημιές στις συνεταιριστικές συναλλαγές με τα μέλη μπορεί να καλύπτονται, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, χρησιμοποιώντας τα αποθεματικά του συνεταιρισμού ή από τα συναλλασσόμενα μέλη. Σε αυτόν τον επιμερισμό, ο συνεταιρισμός πρέπει να υπακούει στους ακόλουθους κανόνες:

α. Η διάθεση στα αποθεματικά πρέπει να αρχίζει με τα προαιρετικά αποθεματικά (άρθ. 2545-β ICC ή άρθρο 59 SCA).

β. Η κατανομή των ζημιών μεταξύ των μελών πρέπει να είναι ανάλογα με την ποσότητα ή / και την ποιότητα της συμμετοχής τους στις συνεταιριστικές συναλλαγές (άρθρο 59. 2 γ SCA, άρθρο 69,4 PCC), με την ίδια αναλογία όπως και για τα θετικά αποτελέσματα.

γ. Κανένα μέλος δεν θα πρέπει να υποστεί ζημίες που υπερβαίνουν την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παρέχονται ή λαμβάνονται στο πλαίσιο των συνεταιριστικών συναλλαγών. Τα μέλη δεν θα πρέπει να υποκείνται σε μεγαλύτερο κίνδυνο από εκείνον που προέρχεται από τις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό προς το συμφέρον τους (στην Ισπανία: άρθρο 69 3 νόμος Βαλένθια 2003).

Ενότητα 3.7

Κέρδη και άλλες ζημίες

Όπως είδαμε στο PECOL 1,5 (4), όταν οι συνεταιρισμοί πραγματοποιούν συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη, πρέπει να τηρούν ξεχωριστό λογαριασμό των εν λόγω συναλλαγών.

Τα οικονομικά αποτελέσματα από συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη (καθώς και από άλλες εκτός συνεταιρισμού πηγές) πρέπει να ονομάζονται κέρδη ή ζημίες για να διακρίνονται από τα πλεονάσματα ή τις ζημίες από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη.

Κατά γενικό κανόνα, τα κέρδη διατίθενται στα αδιαίρετα αποθεματικά.

Οι ζημίες καλύπτονται από τα αποθεματικά, αρχίζοντας με τα προαιρετικά αποθεματικά (βλέπε ενότητα 3.4).

Η γαλλική νομοθεσία δεν κάνει διάκριση μεταξύ κερδών και πλεονασμάτων, αλλά απαγορεύει ρητά τόσο τη διανομή στα μέλη των πλεονασμάτων (excédents) από τις συναλλαγές με πελάτες (αρθ. 15.2 FrCA) και τη χρήση των αποθεματικών από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη προς κάλυψη των ζημιών από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη. Στην Ιταλία, μόνο το μέρος των κερδών (πλεονάσματος) που προέρχεται από συναλλαγές με τα μέλη μπορούν να επιστραφούν (ristorni), όπως η υπουργική ανακοίνωση 53 / Ε της 18ης Ιουνίου 2002 έχει αποσαφηνίσει. Στο πορτογαλικό δίκαιο, τα αποτελέσματα από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα συναλλασσόμενα μέλη (άρθρο 73,1 PCC), αλλά θα πρέπει να διατεθούν στα αδιαίρετα αποθεματικά (άρθ. 72 PCC). Η λύση αυτή ανευρίσκεται επίσης στην ισπανική νομοθεσία της Εξτρεμαδούρα (άρθ. 61.2), Γαλικία (άρθ. 66.3), Μαδρίτη (άρθ. 60.1) και Βαλένθια (άρθ. 68.4).

Σε πολλούς γερμανικούς συνεταιρισμούς στους οποίους επιτρέπεται από το καταστατικό τους να πραγματοποιούν συναλλαγές με μη μέλη (π.χ. συνεταιριστικές τράπεζες), δεν υπάρχει χωριστή καταγραφή των συναλλαγών με μέλη και με μη μέλη. Μόνο στην περίπτωση των συνεταιρισμών που επιθυμούν να πραγματοποιούν επιστροφές στα συναλλασσόμενα μέλη που αναγνωρίζονται από τις φορολογικές αρχές ως φορολογικά εκπιπτόμενες δαπάνες λειτουργίας του συνεταιρισμού και όχι συνήθη διανομή κερδών, τηρούν ξεχωριστούς λογαριασμούς για συναλλαγές με μέλη και με μη μέλη ως μία από τις προϋποθέσεις. Και στους γεωργικούς συνεταιρισμούς οι «συναλλαγές εντός του σκοπού»

συνήθως γίνονται μόνο με μέλη, οπότε η ξεχωριστή καταγραφή των συναλλαγών δεν είναι σημαντική.

Αδιαίρετα αποθεματικά μπορούν να προορίζονται για την κάλυψη ζημιών, όπως είναι η περίπτωση του τακτικού αποθεματικού, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς, όπως την αμοιβή του κεφαλαίου ή την δανειοδότηση που έχει ληφθεί, εντός των ορίων που καθορίζονται στο καταστατικό.

Ενότητα 3.8 **Εκκαθάριση**

Όπως είδαμε, όταν ένα μέλος αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό [Ενότητα 3.3 (7)], καθώς επίσης και στην περίπτωση της εκκαθάρισης του συνεταιρισμού, τα μέλη έχουν δικαίωμα να ανακτήσουν την ονομαστική αξία των μερίδων τους και το τμήμα που δικαιούνται από τα διαιρετά αποθεματικά, όπως προβλέπεται από το συνεταιριστικό καταστατικό. Αν το διαιρετό αποθεματικό δημιουργήθηκε από συναλλαγές με τα μέλη, η διανομή θα πρέπει να γίνει κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές με κάθε μέλος. Το ποσό που θα επιστραφεί στο μέλος μπορεί επίσης να λάβει υπόψη τυχόν δεδουλευμένους τόκους ή συνεταιριστικές επιστροφές οφειλόμενες στα μέλη και τυχόν χρέη που το μέλος οφείλει στον συνεταιρισμό (άρθ. 75 SCA).

Το υπόλοιπο του καθαρού ενεργητικού διατίθεται σύμφωνα με την αρχή της αφίλοκερδούς διανομής, π.χ. διατίθεται στην κοινότητα ή σε άλλους συνδεδεμένους συνεταιρισμούς (3^η αρχή ICA). Στη Γαλλία, πρέπει να διατεθεί σε έναν άλλο συνεταιρισμό ή σε ένα στόχο γενικού ή επαγγελματικού ενδιαφέροντος (άρθρο 19. FrCA). Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο προορισμός για τα τυχόν πλεονάζοντα περιουσιακά στοιχεία διέπεται από το καταστατικό και οι περισσότεροι συνεταιρισμοί προβλέπουν τη μεταβίβαση σε άλλους συνεταιρισμούς, συνεταιριστικές οργανώσεις ή φιλανθρωπικά ιδρύματα και άλλους ανιδιοτελείς σκοπούς. Στην Ισπανία τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία, αν υπάρχουν, πρέπει να διατεθούν στο συνεταιρισμό ή την ομοσπονδία που ορίζεται στο καταστατικό ή από τη γενική συνέλευση, ή αλλιώς στο Δημόσιο Ταμείο για την προώθηση του συνεταιριστικού πνεύματος και της συνεργασίας. Εάν τα στοιχεία αυτά έχουν διατεθεί σε έναν άλλο συνεταιρισμό, πρέπει να διατηρούνται στο υποχρεωτικό (τακτικό) αποθεματικό και παραμένουν αδιάθετα για δεκαπέντε χρόνια. Αν αυτά ληφθούν από μία ομοσπονδία, τα κεφάλαια πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη επενδυτικών σχεδίων που προωθούνται από τους συνεταιρισμούς. Επιπλέον, κάθε μέλος του υπό εκκαθάριση συνεταιρισμού, το οποίο προτίθεται να προσχωρήσει σε άλλο συνεταιρισμό μπορεί να ζητήσει το ανάλογο τμήμα του από το υπόλοιπο της εκκαθάρισης να κατατεθεί στο υποχρεωτικό αποθεματικό του συνεταιρισμού στον οποίο θα ενταχθεί, υπό την προϋπόθεση ότι μια τέτοια αίτηση έχει υποβληθεί πριν εγκρίνει η γενική συνέλευση τον τελικό ισολογισμό εκκαθάρισης (άρθ. 75.2 SCA). Στην Πορτογαλία, μετά την εκκαθάριση των περιουσιακών στοιχείων του συνεταιρισμού, το άρθρο 79. 2 PCC ορίζει ότι το ποσό του τακτικού αποθεματικού που δεν έχει διατεθεί για την κάλυψη των ζημιών του οικονομικού έτους και το οποίο δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί για οποιαδήποτε άλλη εφαρμογή "μπορεί να διατεθεί, για τον ίδιο σκοπό, σε μια νέα συνεταιριστική οντότητα που πρόκειται να σχηματισθεί μετά την συγχώνευση ή διάσπαση του συνεταιρισμού υπό εκκαθάριση". Αλλά το Νο

3 του ίδιου άρθρου του PCC αναφέρει ότι *"όταν δεν υπάρχει νέος συνεταιρισμός να δεχθεί τον συνεταιρισμό υπό εκκαθάριση, το υπόλοιπο ποσό του τακτικού αποθεματικού θα διατεθεί σε έναν άλλο συνεταιρισμό, κατά προτίμηση από την ίδια πόλη, που καθορίζεται από μια ομοσπονδία ή συνομοσπονδία που αντιπροσωπεύει την κύρια δραστηριότητα του συνεταιρισμού."*

Μερικές φορές οι νόμοι προσφέρουν άλλες λύσεις, όπως στη Γαλλία (άρθ. L.124-14 C.com), όπου ο Υπουργός Εμπορίου μπορεί να επιτρέψει στους συνεταιρισμούς εμπορών τη διανομή του ενεργητικού τους στα μέλη. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια διανομή στα μέλη βάσει των συναλλαγών τους με το συνεταιρισμό για μια περίοδο καθορισμένης διάρκειας κοντά στο τέλος της ζωής του συνεταιρισμού έχει επιτραπεί στους κανόνες IPS και χρησιμοποιείται από κάποιους γεωργικούς IPS. Από την άλλη πλευρά, σε καταχωρημένους IPS με βάση της λειτουργία τους προς όφελος της κοινότητας επιτρέπεται να «κλειδώσουν» τα περιουσιακά στοιχεία του IPS για το σκοπό για τον οποίο έχουν ιδρυθεί οι IPS. Επίσης, κατά την λύση και κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης η γερμανική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς δίνει πολλές επιλογές για την αντιμετώπιση των αποθεματικών: τυχόν πλεόνασμα των συνολικών πιστωτικών υπολοίπων μπορεί να διανεμηθεί στα μέλη σε κατά κεφαλήν βάση (άρθρο 91 παρ. 2 GCA). Το καταστατικό μπορεί να απαγορεύει οποιαδήποτε διαίρεση των περιουσιακών στοιχείων, ή μπορεί να προβλέπει διαφορετικές αναλογίες όταν διαχωρίζονται τα περιουσιακά στοιχεία (άρθρο 91 παρ 3 GCA) ή τα μέλη μπορούν να ψηφίσουν για τη διατήρηση του αδιαίρετου των αποθεματικών και τη μεταφορά των εκκαθαρισμένων περιουσιακών στοιχείων σε "ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο για ένα συγκεκριμένο σκοπό" ή "προς την κοινότητα, όπου ο συνεταιρισμός είχε την έδρα του". Ο τόκος αυτού του λογαριασμού θα διατίθεται για φιλανθρωπικούς σκοπούς (άρθ. 92 GCA).

Η ρύθμιση για την επαναφορά του ενεργητικού σε περίπτωση διάλυσης ισχύει και για τη μετατροπή συνεταιρισμού, συγχώνευση, διάσπαση ή οποιαδήποτε άλλη αναδιάρθρωση, εκτός εάν η νέα οντότητα υπόκειται επίσης στην αρχή της αφιλοκερδούς διανομής.

Ορισμένοι νόμοι θεσπίζουν ειδικές διατάξεις σε αυτές τις περιπτώσεις. Έτσι, στη Γαλλία, όταν ένας συνεταιρισμός (αλλά όχι συνεταιρισμός εργαζομένων) μετατρέπεται σε εταιρεία, τα αδιαίρετα αποθεματικά του συνεταιρισμού διατίθενται σε ειδικό αποθεματικό της εν λόγω εταιρείας το οποίο παραμένει αδιαίρετο για δέκα χρόνια (άρθρο 25 FrCA). Ο σκοπός αυτού του κανόνα είναι να αποφευχθεί η μετατροπή του συνεταιρισμού με την ελπίδα της διανομής των αποθεματικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ενότητα 4.1

(Γενικές αρχές του συνεταιριστικού ελέγχου)

- (1) Οι συνεταιρισμοί είναι υποχρεωμένοι και δικαιούνται να ελέγχονται.
- (2) Ο ειδικότερος στόχος του συνεταιριστικού ελέγχου είναι να εξακριβώνεται ότι οι συνεταιρισμοί επιδιώκουν τους σκοπούς τους, όπως ορίζεται από το νόμο και το καταστατικό τους, σύμφωνα με την Ενότητα 1.1, και ότι η δομή και η δράση τους είναι σύμφωνες με την ταυτότητά τους, ως συνεταιρισμοί.
- (3) Ο συνεταιριστικός έλεγχος πρέπει να διεξάγεται από εξειδικευμένους και ανεξάρτητους ελεγκτές με τρόπους που εξασφαλίζουν την αυτονομία των συνεταιρισμών και είναι σύμφωνοι με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.
- (4) Οι συνεταιρισμοί έχουν επίσης την υποχρέωση, και το δικαίωμα να ελέγχονται οικονομικά, όπως προβλέπεται από το νόμο, ανάλογα με τη φύση και την κλίμακα των δραστηριοτήτων τους, το μέγεθός τους, καθώς και την ανάγκη για την προστασία των πιστωτών, και άλλων ενδιαφερομένων εκτός από την προστασία των μελών τους, καθώς και για την επιδίωξη του συνεταιριστικού σκοπού.

Ενότητα 4.2

(Πεδίο εφαρμογής και μορφές συνεταιριστικού ελέγχου)

- (1) Ο συνεταιριστικός έλεγχος περιλαμβάνει, χωρίς να περιορίζεται σε αυτά, τον όγκο των συναλλαγών του συνεταιρισμού με μέλη και με μη μέλη, τη λειτουργία και τα αποτελέσματα θυγατρικών επιχειρήσεων, τη συμμετοχή των μελών στη συνεταιριστική διακυβέρνηση, τον δημοκρατικό έλεγχο του συνεταιρισμού εκ μέρους των μελών, τη σύνθεση του ενεργητικού, την προέλευση και τη διάθεση των οικονομικών αποτελεσμάτων, το ποσό των αδιανέμητων και διανεμητέων αποθεματικών, την οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης, την ύπαρξη πρακτικών συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών και τη συνεταιριστική κοινωνική ευθύνη, το επίπεδο δέσμευσης για συνεταιριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, τον τρόπο με τον οποίο έχει επιδιωχθεί το γενικό συμφέρον και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών σε συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος.
- (2) Ο συνεταιριστικός έλεγχος διεξάγεται μέσω της εξέτασης βιβλίων, λογαριασμών, ισολογισμών, εκθέσεων και άλλων σχετικών εγγράφων του συνεταιρισμού και των θυγατρικών του, καθώς και με άλλα μέσα, όπως η πρόσβαση του ελεγκτή στις συνεταιριστικές εγκαταστάσεις, οι συνεντεύξεις των μελών του συνεταιρισμού και των μελών των

συνεταιριστικών οργάνων, καθώς επίσης και με βάση πίνακα σημείων ελέγχου που προβλέπονται από τον ελεγκτικό φορέα της Ενότητας 4.3.

(3) Ο συνεταιριστικός έλεγχος μπορεί να είναι τακτικός, έκτακτος ή ειδικός.

(4) Τακτικός συνεταιριστικός έλεγχος διενεργείται σε τακτά χρονικά διαστήματα, όπως ορίζεται από τη νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος και τον τύπο του συνεταιρισμού, ή από το συνεταιριστικό καταστατικό, εφόσον προβλέπει μικρότερα διαστήματα.

(5) Έκτακτος συνεταιριστικός έλεγχος διενεργείται όποτε αυτό ζητηθεί από έναν αριθμό των μελών, όπως ορίζεται από το νόμο ή από το καταστατικό του συνεταιρισμού, την ένωση ή ομοσπονδία της οποίας ο συνεταιρισμός είναι μέλος, ή την αρμόδια δημόσια αρχή, ή το αρμόδιο συνεταιριστικό όργανο, εκθέτοντας τους λόγους.

(6) Ειδικός συνεταιριστικός έλεγχος διενεργείται στην περίπτωση που ο συνεταιρισμός απολέσει τη νομική του μορφή, μέσω μετατροπής, συγχώνευσης, διάσπασης, ή οποιαδήποτε άλλης αναδιάρθρωσης.

(7) Τα έξοδα του συνεταιριστικού ελέγχου καταβάλλονται από το συνεταιρισμό. Το κόστος του έκτακτου συνεταιριστικού ελέγχου καλύπτεται από τους αιτούντες αν δεν διαπιστωθούν παρατυπίες

Ενότητα 4.3

(Ελεγκτικός φορέας και ελεγκτές)

(1) Ο ελεγκτικός φορέας είναι η οντότητα που έχει αναλάβει τον συνεταιριστικό έλεγχο και τον διεξάγει μέσω ανεξάρτητων ελεγκτών με ειδικά προσόντα για συνεταιριστικούς ελέγχους, σύμφωνα με τα ελάχιστα πρότυπα που έχουν θεσπιστεί από το νόμο.

(2) Ελεγκτική οντότητα μπορεί να είναι το κράτος, μια άλλη δημόσια αρχή, ενώσεις ή ομοσπονδίες συνεταιρισμών ή άλλοι ιδιωτικοί φορείς, αναγνωρισμένοι από το κράτος σύμφωνα με τις ελάχιστες απαιτήσεις που καθορίζονται από το νόμο.

(3) Ο ελεγκτικός φορέας εξασφαλίζει:

(α) τη διαρκή επιμόρφωση των ελεγκτών και την παροχή ενός καταλόγου τους,

(β) τη συμμόρφωση με τα πρότυπα της παραγράφου (1)

(γ) ότι το κόστος του ελέγχου είναι εύλογο λαμβάνοντας υπόψη το έργο που εκτελείται από τον ελεγκτή, καθώς και τη δραστηριότητα, το μέγεθος και την οικονομική δυνατότητα του ελεγχόμενου συνεταιρισμού.

(4) Το κράτος εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της παραγράφου (2) και τις υποχρεώσεις της παραγράφου (3). Οποιαδήποτε παραβίαση μπορεί να υποστεί κυρώσεις, όπως προβλέπεται από το νόμο.

Ενότητα 4.4

(Ολοκλήρωση του συνεταιριστικού ελέγχου και επιπτώσεις)

(1) Μετά την ολοκλήρωση του συνεταιριστικού ελέγχου, ο ελεγκτής εκδίδει μια έκθεση ελέγχου.

(2) Η έκθεση ελέγχου, η οποία περιλαμβάνει μια περίληψη, αναφέρει τις δραστηριότητες ελέγχου και τα ευρήματα και μπορεί να περιέχει επίσης συμβουλές για το χειρισμό των διαπιστωθέντων ελαττωμάτων.

(3) Ο ελεγκτής κοινοποιεί την έκθεση ελέγχου στα συνεταιριστικά συμβούλια. Ο ελεγκτής επίσης κοινοποιεί την περίληψη της έκθεσης λογιστικού ελέγχου στην αρμόδια δημόσια αρχή.

(4) Ο συνεταιρισμός κοινοποιεί την περίληψη της έκθεσης λογιστικού ελέγχου σε όλα τα μέλη του και τα ενημερώνει ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση στην έκθεση ελέγχου υπό τον όρο ότι το μέλος συμφωνεί να δεσμευτεί νομικά να διατηρήσει το απόρρητο, εκτός εάν ο νόμος προβλέπει τη δημοσιοποίησή της.

(5) Η έκθεση ελέγχου συζητείται κατά την επόμενη συνέλευση των μελών. Ο συνεταιρισμός λαμβάνει επαρκή μέτρα για τον χειρισμό των ευρημάτων του ελέγχου.

(6) Όταν διαπιστώνονται παρατυπίες, η αρμόδια δημόσια αρχή ακολουθεί τα μέτρα που προβλέπονται από το νόμο.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Εισαγωγή

Ο κατάλογος των νόμων που πρέπει να εξεταστούν για το θέμα αυτό περιλαμβάνει γενική εθνική και νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την οργάνωση του ελέγχου και εξωτερικού ελέγχου, τους νόμους και τους κανονισμούς που διέπουν το επάγγελμα του δημόσιου ορκωτού ή πιστοποιημένου λογιστή, διατάξεις που ρυθμίζουν τον αυτοέλεγχο του συνεταιριστικού κινήματος, συμπεριλαμβανομένου του εξωτερικού ελέγχου από ομόσπονδες συνεταιριστικές δομές και τα δικαιώματα των μελών να προσφύγουν στο δικαστικό σύστημα. Στο κείμενο που ακολουθεί, οι εθνικές εκθέσεις για το Κεφάλαιο 4 του PECOL έχουν χρησιμεύσει ως πολύτιμη πηγή πληροφοριών.

Ενότητα 4.1

Γενικές αρχές συνεταιριστικού ελέγχου

Ο στόχος του συνεταιριστικού ελέγχου είναι να εξακριβώνει ότι οι συνεταιρισμοί συμμορφώνονται με τις διατάξεις του νόμου σχετικά με τα βιβλία, τους λογαριασμούς και την υποβολή εκθέσεων και τηρούν τους κανόνες που καθορίζουν τη λειτουργία τους (προώθηση-μελών, αμοιβαίος στόχος) και τη δομή (δημοκρατία).

Κατά τον σχεδιασμό των κατάλληλων μέτρων εξωτερικού ελέγχου πρέπει να ληφθεί υπόψη³⁸ και να αποφασισθεί πόσο μακριά μπορεί να φθάσει μια πιθανή σύγκρουση μεταξύ της συνεταιριστικής αυτονομίας και του ελέγχου από τις αρχές, (βλέπε ενότητα 4.1) (3). Ενώ χορηγείται ελευθερία επιλογής της νομικής μορφής, σαφείς κανόνες πρέπει να καθοριστούν ειδικά για την εποπτεία και τον εξωτερικό έλεγχο για να αποφευχθεί η σύγχυση και η κατάχρηση.

Κύριο μέλημα είναι να εξασφαλισθεί ότι τα μέλη ασκούν απόλυτη εξουσία και στον τομέα του ελέγχου. Λόγω του ειδικού αντικειμένου τους, που αναφέρεται στην προώθηση των μελών, οι συνεταιρισμοί χρειάζονται μια ιδιαίτερη μορφή ελέγχου, που να αξιολογήσει την επιτυχία τους στην προώθηση των μελών, την αποτελεσματικότητά τους προς τα συμφέροντα των μελών (βλέπε ενότητα 4.2 (2) και παρακάτω σ. 78. Ως εκ τούτου, δεν πρέπει να ακολουθηθεί η γενική τάση για την προσέγγιση του συνεταιριστικού ελέγχου με τον έλεγχο των εταιρειών (βλέπε κατωτέρω σελ. 84, Συμπέρασμα).

Ενότητα 4.2

Μορφές συνεταιριστικού ελέγχου

Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο που προβλέπεται για τον έλεγχο των συνεταιρισμών σε κράτη-μέλη της ΕΕ, μπορούν να αναγνωριστούν διαφορετικές προσεγγίσεις:

Γενική αναφορά στο εμπορικό δίκαιο ή το δίκαιο των εταιρειών, τις γενικές διατάξεις για όλους τους συνεταιρισμούς στην εθνική συνεταιριστική νομοθεσία ή ειδικές ρυθμί-

³⁸ Hiez, David: *Coopératives, Création, Organisation, Fonctionnement*, Editions Delmas, Paris 2013, p. 315; in the following quoted as Hiez 2013.

σεις για ειδικούς τύπους συνεταιρισμών (π.χ. Γαλλία στην περίπτωση των γεωργικών συνεταιρισμών (Hiez 2013, 319). Έλεγχος από ορκωτούς λογιστές ή από ομοσπονδία ελέγχου, από τους Commissaires aux Comptes (CCS) που απασχολούνται από μια ομοσπονδία ή υπάρχουν σε κατάλογο των ειδικών της ομοσπονδίας. Διαφορετικά επαγγελματικά πρότυπα παρατηρούνται: Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές, ειδικά εκπαιδευμένοι ελεγκτές συνεταιρισμών, Commissaires aux comptes και Réviseurs, λιγότερο εξειδικευμένοι από τους CC, και κοινοί ελεγκτές.

Στην ευρωπαϊκή συνεταιριστική νομοθεσία δύο άκρα της ρύθμισης μπορούν να βρεθούν:

- Ø Ην. Βασίλειο: Κυρίως οικονομικός έλεγχος. Συμπληρώνεται από διακριτική κανονιστική παρακολούθηση και αυτορρύθμιση, είτε από ένα ομοσπονδιακό συνεταιριστικό όργανο ή άλλα άτομα.
- Ø Γερμανία: Ο έλεγχος των συνεταιρισμών είναι σχεδιασμένος ως ένα ιδιαίτερο είδος «διαχειριστικού ελέγχου» με λεπτομερή ρύθμιση στο νόμο, όπου περιγράφεται ο διαχειριστικός έλεγχος, εκτός από τον οικονομικό έλεγχο. Ο ετήσιος (ή εξαμηνιαίος) έλεγχος όλων των εγγεγραμμένων συνεταιρισμών είναι υποχρεωτικός από τη συνεταιριστική νομοθεσία, με λεπτομερείς ρυθμίσεις για το ρόλο των συνεταιριστικών ομοσπονδιών λογιστικού ελέγχου (§§ 53-64c GCA). Οι ελεγκτικές ομοσπονδίες είναι ειδικά ιδρύματα υπό τη νομική μορφή της ένωσης για τη διεξαγωγή συνεταιριστικού ελέγχου. Έχουν ένα μονοπώλιο για τον έλεγχο όλων των εγγεγραμμένων συνεταιρισμών με ειδικά εκπαιδευμένους ελεγκτές συνεταιρισμών, που απασχολούνται από την ομοσπονδία, αλλά είναι ανεξάρτητοι στη θέση τους ως ελεγκτές (§ 55 GCA).

Μεταξύ αυτών των δύο άκρων προσφέρονται διάφοροι μηχανισμοί από το εθνικό δίκαιο για την επίλυση του προβλήματος του κατάλληλου ελέγχου και εξωτερικού ελέγχου για τους συνεταιρισμούς με σεβασμό της αυτονομίας τους.³⁹

³⁹ Στην **Ιταλία**: Παρακολούθηση ή «επαγρύπνηση» των συνεταιρισμών (FICI, σ. 4) μέσω του αρμόδιου υπουργείου (MED) ως επιθεώρηση ρουτίνας είναι η συνηθισμένη μορφή συνεταιριστικού ελέγχου, κανονικά κάθε δύο έτη, ο οποίος πραγματοποιείται από το προσωπικό των συνεταιριστικών ομοσπονδιών που είναι εξουσιοδοτημένες να ελέγχουν συνεταιρισμούς συνδεδεμένους με αυτές. Έκτακτη επιθεώρηση από την MED διεξάγεται κάθε φορά που προκύπτει ανάγκη, π.χ. σε περιπτώσεις κινδύνου και διενεργείται από "επιθεωρητές" (λειτουργούς της MED).

Στη **Γαλλία**: Παρά το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί χρειάζονται ένα ειδικό τύπο εξωτερικού ελέγχου, δηλ. επανεξέταση, (Hiez 2013, σελ. 314), η επανεξέταση αυτή δεν ρυθμίζεται από το νόμο, αλλά με διάταγμα του 1984, που ρυθμίζει τις διαδικασίες (Hiez 2013, σ. 320). Η επανεξέταση έχει διπλό στόχο: τον έλεγχο των βιβλίων και των λογαριασμών και την αξιολόγηση των επιδόσεων και αναλυτική εξέταση της οικονομικής κατάστασης και της διαχείρισης (Hiez 2013, σσ.320-321, σημείωση 182,13). Στην πράξη η εξωτερική επανεξέταση αποτελείται κυρίως από τον έλεγχο των βιβλίων και των λογαριασμών μαζί με την επαλήθευση των πραγματικών επιδόσεων και της συμμόρφωσης με το νόμο, καθώς και την αξιολόγηση κατά πόσον ο συνεταιρισμός λειτουργεί σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές (Αγροτικός Κώδικας, άρθρο 527). Ένας άλλος τομέας προβληματισμού είναι η προστασία των αδιαίρετων περιουσιακών στοιχείων (αποθεματικών) και η συμμόρφωση με την αρχή της αφίλοκερδούς διάθεσης των στοιχείων του ενεργητικού σε περίπτωση διάλυσης.

Ενότητα 4.1 (4)

Ειδικές διατάξεις για τους μικρούς συνεταιρισμούς

Οι μικροί συνεταιρισμοί ορίζονται στους συνεταιριστικούς νόμους με βάση τον αριθμό των μελών τους (π.χ. όχι πλέον των οκτώ ή των είκοσι), με το σύνολο ενεργητικού, τον ετήσιο κύκλο εργασιών ή τον αριθμό των εργαζομένων. Για να μειωθεί το κόστος του ελέγχου για τέτοιες σχετικά μικρές οργανώσεις, οι νομοθέτες μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους, π.χ. προβλέποντας έναν έλεγχο ρουτίνας κάθε δεύτερο ή πέμπτο έτος, με τη μείωση του πεδίου εφαρμογής του ελέγχου μόνο σε οικονομικό έλεγχο ή με την απλούστευση της απαιτούμενης ετήσιας απόδοσης.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μικροί συνεταιρισμοί ορισμένων κλάδων επιχειρήσεων, που πληρούν ορισμένα οικονομικά όρια και των οποίων το καταστατικό δεν απαιτεί πλήρη έλεγχο, μπορεί να εξαιρεθούν («opt out») του ελέγχου, δηλαδή να αποφασίσει η γενική συνέλευση να εργάζονται χωρίς εξωτερικό έλεγχο, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν ειδικοί λόγοι να επιστρέψουν στην ρουτίνα ελέγχου. Ορισμένοι τύποι μικρών συνεταιρισμών δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εξαίρεση αυτή. Ωστόσο, οι μικρές εταιρείες απολαμβάνουν ευρύτερη απαλλαγή από τους μικρούς συνεταιρισμούς.

Στην Ισπανία, οι μικροί συνεταιρισμοί δεν υποχρεούνται να συντάσσουν έκθεση διαχείρισης (Fajardo 10). Στη Γερμανία, οι μικροί συνεταιρισμοί με συνολικό ισολογισμό μικρότερο από 2 εκ. € θα πρέπει να υποβάλλονται σε έλεγχο τουλάχιστον κάθε δεύτερο οικονομικό έτος, ενώ οι άλλοι συνεταιρισμοί ελέγχονται κάθε χρόνο (§ 53 (1), GCA).

Ενότητα 4.2 (1)

Ειδικά χαρακτηριστικά του συνεταιριστικού ελέγχου

Ο εξωτερικός έλεγχος απαιτείται για την προστασία του συνεταιρισμού ως νομικού προ-

---

Στην **Πορτογαλία**: Ετήσιες εκθέσεις πρέπει να υποβάλλονται στο CASES (Antonio Sérgio Συνεταιρισμός για την Κοινωνική Οικονομία), έναν «συνεταιριστικού τύπου φορέα» ο οποίος αναλαμβάνει τις δημόσιες αρμοδιότητες του INSCOOP, που βεβαιώνει τη σωστή λειτουργία και τον έλεγχο της συνεταιριστικής διαχείρισης με τη νομική υποχρέωση να σέβονται την ΕΚΕ και την 7^η συνεταιριστική αρχή, που περιλαμβάνεται σε μια κοινωνική έκθεση (Aparício Meira, σελ. 9 στ), χρηματοοικονομικού ελέγχου (4^η Οδηγία της ΕΕ), καθώς και έναν έλεγχο αναφορικά με τυχόν εγκατάλειψη της αμοιβαιότητας (de-mutualisation).

Στην **Ισπανία**: Οι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε διπλό εξωτερικό έλεγχο, από τη Διοίκηση (άρθρα 113 και 116 του νόμου περί Συνεταιρισμών νόμου 5/2000 σχετικά με την παραβίαση των συνεταιριστικών υποχρεώσεων) και από εξειδικευμένους συνεταιριστικούς ελεγκτές που είναι καταρτισμένοι σε πολλά ισπανικά πανεπιστήμια. Υπάρχει υποχρεωτικός έλεγχος που προβλέπεται από το νόμο, από το καταστατικό του συνεταιρισμού, από τη γενική συνέλευση, από εσωτερικούς ελεγκτές ή από μια μειοψηφία των μελών, καθώς και εθελοντικός έλεγχος που καλείται από το διοικητικό συμβούλιο. Ειδικές διατάξεις που εγκρίθηκαν ρυθμίζουν θέματα λογιστικής και ελεγκτικής συνεταιρισμών (Order EHA / 3360/2010), οι οποίες όχι μόνο παρέχουν προδιαγραφές χρηματοοικονομικού ελέγχου, αλλά περιέχουν επίσης δείκτες μη χρηματοοικονομικής επίδοσης, που επιτρέπουν να εκτιμηθεί η συνεταιριστική αποτελεσματικότητα. Οι δείκτες αυτοί είναι: ο όγκος των συναλλαγών με τα μέλη και μη μέλη, οι μεταβολές του αριθμού των μελών, δραστηριότητες που αναλαμβάνονται στον τομέα της κατάρτισης των μελών και του προσωπικού και μέτρα για την προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Οι ετήσιες εκθέσεις των συνεταιρισμών πρέπει να περιέχουν τέτοιου συνεταιριστικού χαρακτήρα πληροφορίες.

σώπου και ως μιας επιχείρησης, των μελών του, των πιστωτών του και του κοινού γενικά.

Για την εκτέλεση ειδικού τύπου εξωτερικού ελέγχου και αξιολόγησης της συνεταιριστικής επιτυχίας στην προώθηση των μελών, έχουν αναπτυχθεί ειδικά εργαλεία από το συνεταιριστικό κίνημα ή από τη συνεταιριστική επιστήμη.⁴⁰

- Η επιτυχία των συνεταιρισμών που λειτουργούν ως επιχειρήσεις στην αγορά μετράται με τα οικονομικά αποτελέσματα (υπέρβαση των εισπράξεων έναντι των δαπανών): οικονομική αποτελεσματικότητα.
- Σε συναλλαγές με τα μέλη τους (σε μια εσωτερική αγορά, σε συνεταιριστικές συναλλαγές) η επιτυχία μετράται με προσανατολισμένη στα μέλη αποτελεσματικότητα (συνεταιριστικό πλεονέκτημα, υπηρεσίες κοντά στο κόστος, επιστροφή πλεονασμάτων). Εργαλεία για τη μέτρηση της προσανατολισμένης στα μέλη αποτελεσματικότητας είναι ένα σχέδιο προώθησης (προτείνεται από το διοικητικό συμβούλιο και εγκρίνεται από τα μέλη σε γενική συνέλευση) κατά την έναρξη του οικονομικού έτους και έκθεση προώθησης, που παρουσιάζεται από το διοικητικό συμβούλιο στο τέλος του οικονομικού έτους. Θα πρέπει να είναι υποχρεωτικό για συνεταιρισμούς από τον συνεταιριστικό νόμο να υποβάλλουν ετήσια σχέδια προώθησης και εκθέσεις προώθησης.

Επιπλέον, η συνεταιριστική επιτυχία μετράται με την επιτυχία της συμβολής στην κοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη και στη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (κοινωνική έκθεση, Bilan Sociétal), φθάνοντας πέρα από την εταιρική κοινωνική ευθύνη των εταιρειών.

Αν έχουν οριστεί προδιαγραφές διαχειριστικού έλεγχου, τα καθήκοντα του συνεταιριστικού ελεγκτή περιλαμβάνουν τα εξής:

- να παρακολουθεί την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα της συνεταιριστικής επιχείρησης,
- να κατανοεί τον συνεταιριστικό τρόπο της επιχειρηματικής δραστηριότητας και τη διαχείριση προσανατολισμένη στις αξίες και να αξιολογεί την προσανατολισμένη στα μέλη αποτελεσματικότητα, π.χ. υπηρεσίες κοντά στο κόστος, τοποθέτηση του πλεονάσματος και την επιστροφή πλεονάσματος στους χρήστες,
- να διαπιστώνει το βαθμό διαφάνειας,
- να παρακολουθεί την ποιότητα της συνεταιριστικής επιχείρησης ως εργοδότη και στις εργασιακές σχέσεις και

⁴⁰ Π.χ. Σχέδιο προώθησης, έκθεση προώθησης. Η Γερμανική συνεταιριστική βιβλιογραφία προσφέρει μια λεπτομερή συζήτηση μεταξύ των μελετητών, των προτάσεων για ειδικού τύπου εξωτερικούς ελέγχους των συνεταιρισμών (π.χ. Boettcher, Dulfer).

- να αξιολογήσει το ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την κοινότητα πέραν από την ΕΚΕ.

Εάν ειδικός συνεταιριστικός έλεγχος έχει προδιαγραφεί, τα ακόλουθα πρόσθετα κριτήρια πρέπει να ληφθούν υπόψη, επίσης:

- προώθηση της ιδιότητας του μέλους εντός της συνεταιριστικής ομάδας,
- συνεταιριστικό πλεονέκτημα και βαθμός απόδοσης αξίας στα μέλη,
- όγκος συναλλαγών με μη μέλη σε σχέση με τις συναλλαγές με τα μέλη.

Για να καταστεί δυνατός ο έλεγχος της οικονομικής αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας του προσανατολισμού προς τα μέλη των συνεταιρισμών, πρέπει να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί για τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με μέλη και με μη μέλη. Αυτό επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ πλεονάσματος (που προκύπτει από τις συνεταιριστικές συναλλαγές με μέλη) και κέρδους από συνεταιριστικές συναλλαγές με μη μέλη και άλλες συναλλαγές με επιχειρηματικούς εταίρους, που είναι σημαντικό για την διαφορετική φορολογική μεταχείρισή τους.

Ενότητα 4.1 (3)

Προσόντα των ελεγκτών

Τα προσόντα που απαιτούνται για τους ελεγκτές των συνεταιρισμών εξαρτώνται από το είδος του ελέγχου που θα πρέπει να πραγματοποιήσουν.

- Εάν οι συνεταιρισμοί ελέγχονται με τον ίδιο τρόπο όπως και οι εταιρείες (μόνο οικονομικός έλεγχος), ο εν λόγω έλεγχος μπορεί να διενεργείται από ορκωτούς λογιστές. Κανένα ιδιαίτερο προσόν δεν απαιτείται. Τα ίδια επαγγελματικά επίπεδα ισχύουν όπως απαιτούνται σε περίπτωση ελέγχου εταιρείας. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, οι ελεγκτές των συνεταιρισμών πρέπει να κατανοούν την ιδιαίτερη δομή διακυβέρνησης και χρηματοδότησης των συνεταιρισμών.
- Εάν οι συνεταιρισμοί ελέγχονται με έναν ειδικό τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της επιτυχίας στην προώθηση των μελών, τότε απαιτούνται ειδικά καταρτισμένοι συνεταιριστικοί ελεγκτές, συχνά εκπαιδευμένοι και απασχολούμενοι από ομοσπονδίες συνεταιρισμών υπεύθυνες για τον έλεγχο των συνδεδεμένων συνεταιρισμών.⁴¹

⁴¹ Στην Ισπανία, οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να πληρούν ορισμένα πρότυπα εξειδίκευσης, ανεξαρτησίας και της υποχρέωσης λογοδοσίας (Fajardo 12) Η ανεξαρτησία αναφέρεται τόσο σε σχέση με τον οργανισμό που ελέγχουν όσο και σε οποιαδήποτε άλλη εξάρτηση. Όλοι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι εγγεγραμμένοι στο Επίσημο Μητρώο Ελεγκτών Λογαριασμών (ROAC). Πρέπει να είναι εξουσιοδοτημένοι από το Λογιστικό και Ελεγκτικό Ινστιτούτο. Η εξουσιοδότηση απαιτεί: εξετάσεις επαγγελματικής επάρκειας - θεωρητικά μαθήματα, συμπεριλαμβανομένου του νομικού συστήματος διακυβέρνησης των συνεταιρισμών. Ωστόσο, αυτό δεν είναι ένα αντικείμενο που απαιτεί απόδειξη της ικανότητας, ούτε είναι στον κατάλογο των θεμάτων που πρέπει να εξεταστούν. Προφανώς, στην περίπτωση των εγκεκριμένων εξωτερικών ελεγκτών δεν υπάρχει καμία εγγύηση για την επαρκή γνώση του συνεταιριστικού νομικού και χρηματοπιστωτικού

Ποια είναι η κατάλληλη κατάρτιση των συνεταιριστικών ελεγκτών εξαρτάται από το έργο και το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου. Εξαρτάται από το τι προβλέπεται από το νόμο και τι γίνεται στη συνεταιριστική πρακτική.

Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα σε αυτό το πλαίσιο είναι ο συνδυασμός του ελέγχου και παροχής συμβουλών στο πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο. Από τη μία πλευρά, ο ελεγκτής μπορεί να γνωρίζει καλύτερα, τι να κάνει για να διορθωθούν τα διαπιστωθέντα λάθη. Από την άλλη πλευρά, οι ελεγκτές μπορεί να μεροληπτούν να επικρίνουν και να ελέγχουν μια εξέλιξη που μπορεί να έχει επηρεαστεί από τις δικές τους συμβουλές. Μια λύση θα μπορούσε να είναι η προσφορά των υπηρεσιών "ελέγχου" και "συμβουλών" από διαφορετικά τμήματα της οργάνωσης που είναι υπεύθυνα για τον έλεγχο.

Γενικά προγράμματα κατάρτισης για τους ελεγκτές και ορκωτούς λογιστές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μία εισαγωγή στα ειδικά προβλήματα των συνεταιριστικών ελεγκτικών οργανώσεων στα προγράμματα σπουδών τους και στους κανόνες τους για την εξέταση.

Ενότητα 4.2 (1)

Πεδίο εφαρμογής του συνεταιριστικού ελέγχου

Υπάρχουν δύο βασικές διαφορές μεταξύ του ελέγχου των εμπορικών επιχειρήσεων και των συνεταιρισμών σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τον τύπο του ελεγκτή. Στην περίπτωση των εταιρειών, η μόνη νομικά καθορισμένη μορφή εξωτερικού ελέγχου είναι ο οικονομικός έλεγχος. Εάν οι μέτοχοι αποφασίσουν να καλέσουν για έναν - συνήθως ακριβό - διαχειριστικό έλεγχο, θα πρέπει να καλύψουν το κόστος. Στην περίπτωση των συνεταιριστικών οργανώσεων, εκτός από τον οικονομικό έλεγχο, το έργο του συνεταιριστικού ελεγκτή περιλαμβάνει αξιολόγηση της καταλληλότητας της επιχειρηματικής πολιτικής για την επίτευξη του στόχου της προώθησης των μελών και συνήθως ο συνεταιριστικός έλεγχος συνδυάζεται με συμβουλές για την κατάλληλη μελλοντική επιχειρηματική πολιτική.

Ο συνεταιριστικός έλεγχος καλύπτει έλεγχο των βιβλίων και των λογαριασμών (οικονομικός ή επίσημος έλεγχος) όπως και στην περίπτωση της κάθε επιχείρησης, για να εξακριβώσει αν τα βιβλία και οι λογαριασμοί είναι σωστοί, πλήρεις, δεόντως έγκυροι και σύμφωνοι με το νόμο, από τη μία πλευρά, και αξιολόγηση της ποιότητας της διαχείρισης κατά την επιδίωξη των ειδικών στόχων του συνεταιρισμού (διαχειριστικός έλεγχος ή ουσιαστικός έλεγχος), από την άλλη (ενότητα 4.2 (1)). Κριτήρια για τη μέτρηση του προσανατολισμού προς τα μέλη είναι, για παράδειγμα, ο βαθμός ικανοποίησης των μελών εκφραζόμενος από τον αριθμό των νέων μελών που εγγράφονται στο συνεταιρισμό, από τις αποχωρήσεις από τον συνεταιρισμό και από τον όγκο των συναλλαγών με μη μέλη.

συστήματος (Fajardo 13). Στην πράξη, η ειδική φύση του συνεταιριστικού τρόπου επιχειρηματικής δραστηριότητας συχνά παραβλέπεται στην εποπτεία και στον εξωτερικό έλεγχο των συνεταιρισμών.

Ο νόμος οφείλει να διασφαλίζει την ανεξαρτησία των συνεταιριστικών ελεγκτών, ειδικά όταν χρησιμοποιούνται από ελεγκτικές ομοσπονδίες. "Οποιοδήποτε πρόσωπο που ενδέχεται να επηρεάσει το πόρισμα του ελέγχου, εξαιρείται από τον έλεγχο εάν υπάρχουν λόγοι να πιστευτεί ότι μπορεί να προκαλέσει υποψίες μεροληψίας ...» (§ 55 GCA), ενότητα 4.1 (3)).

Ειδική έρευνα μπορεί να προκληθεί για ειδικούς λόγους ή σε ειδικές περιπτώσεις.

Ενότητα 4.2 (2) - (5)

Διαδικασίες συνεταιριστικού ελέγχου

Οι ελεγκτικές διαδικασίες συνήθως περιγράφονται στο νόμο ή σε κανονισμούς.

Στην § 57 του γερμανικού διατάγματος περί Συνεταιρισμών του 2006, περιγράφεται η ακόλουθη διαδικασία που προβλέπεται, η οποία μπορεί να χρησιμεύσει ως μια περιπτωσιολογική μελέτη για το πώς ο εξωτερικός έλεγχος μπορεί να ρυθμιστεί στο συνεταιριστικό νόμο.

- Το Διοικητικό Συμβούλιο οφείλει να επιτρέπει στον ελεγκτή να επιθεωρήσει τα βιβλία, τους λογαριασμούς, τα έγγραφα, τα μετρητά στο ταμείο, το χαρτοφυλάκιο τίτλων και το απόθεμα εμπορευμάτων.
- Τα μέλη του συμβουλίου πρέπει να παρέχουν όλες τις πληροφορίες και αποδείξεις που απαιτεί ο ελεγκτής για τη διεξαγωγή του ελέγχου με ευσυνείδητο τρόπο.
- Η ομοσπονδία ελεγκτών οφείλει να ενημερώνει τον πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου, σε εύθετο χρόνο για την έναρξη του ελέγχου. Ο πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου ενημερώνει τα άλλα μέλη του εποπτικού συμβουλίου, σε εύθετο χρόνο για την έναρξη του ελέγχου και τους καλεί στη διαδικασία ελέγχου εάν και όταν ζητηθεί από τον ελεγκτή.
- Ο ελεγκτής ενημερώνει τον πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου χωρίς καθυστέρηση για τυχόν σημαντικά ευρήματα βάσει των οποίων αυτός κρίνει αναγκαία τη λήψη άμεσων μέτρων από το εποπτικό συμβούλιο.
- Αμέσως μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου, ο ελεγκτής οφείλει να παρουσιάσει τα αποτελέσματα του ελέγχου προφορικά σε μια κοινή συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου του συνεταιρισμού. Για το σκοπό αυτό, ο ελεγκτής ζητεί από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ή τον πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου να συγκαλέσει τη συνέλευση. Στην περίπτωση που δεν υπάρξει ανταπόκριση στο αίτημα, ο ελεγκτής μπορεί να συγκαλέσει συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου, αναφέροντας το λόγο της κλήσης. (§ 57 (1) - (4) GCA).
- Η ομοσπονδία οφείλει να παρουσιάσει τα αποτελέσματα του ελέγχου γραπτώς στους προέδρους του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου και κάθε μέλος του εποπτικού συμβουλίου λαμβάνει ειδοποίηση της έκθεσης ελέγχου (§ 58 GCA).

- Η έκθεση ελέγχου πρέπει να επιβεβαιωθεί από τη γενική συνέλευση. Το διοικητικό συμβούλιο οφείλει να υποβάλει βεβαίωση της ομοσπονδίας, ότι ο έλεγχος έχει πραγματοποιηθεί, στο Μητρώο Συνεταιρισμών (§ 59 GCA).
- Η ελεγκτική ομοσπονδία έχει το δικαίωμα να συγκαλεί έκτακτη γενική συνέλευση, της οποίας προεδρεύει πρόσωπο που διορίζεται από την ομοσπονδία (§ 60 GCA).

Ενότητα 4.4 (2)

Διασυνδέσεις μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου.

Ο έλεγχος των συνεταιρισμών είναι μια αμφίδρομη σχέση. Υπεύθυνοι του ελέγχου θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να συμβουλευονται τα βιβλία, τους λογαριασμούς, τα πρακτικά και τα λοιπά έγγραφα της συνεταιριστικής οργάνωσης και να συμβουλευονται μέλη και αξιωματούχους ζητώντας πληροφορίες απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Την ίδια στιγμή προσφέρουν υπηρεσία ως πηγή πληροφοριών και συμβουλών για τους αξιωματούχους και τα μέλη του συνεταιρισμού. Οι μορφές και το πεδίο της συνεργασίας μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου (εποπτικό συμβούλιο) και οικονομικού ελέγχου ή εξωτερικού ελέγχου πρέπει να προβλέπεται από το νόμο, π.χ. την υποβολή της έκθεσης ελέγχου στο εποπτικό συμβούλιο, παρακολούθηση των πορισμάτων του ελέγχου, π.χ. αν ελήφθησαν μέτρα για να διορθωθούν τα λάθη που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο, και την αξιολόγηση αυτών των δράσεων παρακολούθησης.

Ενότητα 4.2 (3) - (6)

Τύποι συνεταιριστικού ελέγχου

Έλεγχος πριν από την καταχώριση της ίδρυσης συνιστάται από ορισμένους εθνικούς συνεταιριστικούς νόμους: ο πλήρης έλεγχος του νέου προγράμματος αναφέρεται στη βιωσιμότητά του, δηλ. εξακρίβωση του κατά πόσον οι απαιτήσεις για την καταχώριση πληρούνται, π.χ. αν το περιεχόμενο του προτεινόμενου καταστατικού είναι σύμφωνο με τον συνεταιριστικό νόμο.⁴² Καταχωρημένοι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε διαφορετικές μορφές ελέγχου και εξωτερικού ελέγχου: έλεγχο ρουτίνας ή επιθεώρηση σε τακτά χρονικά διαστήματα (ετήσια, εξαμηνιαία, ανά πενταετία), ειδικό επανέλεγχο, διερεύνηση ή έρευνα (ειδικός ή έκτακτος έλεγχος) για λόγους που αναφέρονται στο συνεταιριστικό νόμο ή μετά από αίτημα δικαιουμένων αιτούντων: αξιωματούχων, μιας μειοψηφίας των μελών, της ομοσπονδίας στην οποία υπάγεται ο συνεταιρισμός, του εξωτερικού ελεγκτή, της εποπτικής αρχής και των πιστωτών. Για τους μικρούς συνεταιρισμούς, ελαφρές μορφές εξωτερικού ελέγχου προσφέρονται μέχρι την επιλογή της ψήφου αποκλεισμού (Ηνωμένο Βασίλειο), βλ. επάνω σελ. 77. Διαφορετικοί τύποι ελέγχου των συνεταιρισμών έχουν αναπτυχθεί στις διάφορες χώρες μέλη της ΕΕ.⁴³

⁴² Στην Ισπανία δεν υπάρχει έλεγχος προ-εγγραφής, αλλά πριν από την καταχώριση ενός νέου συνεταιρισμού, η νομιμότητα του νέου συνεταιρισμού εξασφαλίζεται από συμβολαιογράφο, και το Μητρώο Συνεταιρισμών εξετάζει το καταστατικό. Οι συνεταιριστικές ομοσπονδίες συμβουλεύουν τα ιδρυτικά μέλη και παρέχουν πληροφορίες μαζί με πρότυπο καταστατικό που έχει ελεγχθεί από το Μητρώο Συνεταιρισμών.

⁴³ Π.χ. στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν τρεις κατηγορίες εξωτερικού ελέγχου (Snaith, σ. 2): (1) Υπάρχουν μόνο νομικοί κανόνες που αφορούν αμιγώς οικονομικό έλεγχο: (2) Η FCA πρέπει να βεβαιωθεί ότι τα ελάχιστα πρότυπα των λογαριασμών τηρούνται, δηλαδή ότι τα κατάλληλα βιβλία τηρούνται, ένα κατάλλη-

Τμήμα 4.1 (3), 4.3. (3)

Διαφορετικές προσεγγίσεις του ελέγχου των συνεταιρισμών

Λαμβάνοντας υπόψη το νομικό πλαίσιο που προβλέπεται για τον έλεγχο των συνεταιρισμών στα κράτη-μέλη της ΕΕ, μπορούν να αναγνωριστούν διαφορετικές προσεγγίσεις: Γενική αναφορά στο εμπορικό δίκαιο ή το δίκαιο των εταιρειών, γενικές διατάξεις για όλους τους συνεταιρισμούς στην εθνική συνεταιριστική νομοθεσία ή ειδικές ρυθμίσεις για ειδικούς τύπους συνεταιρισμών (π.χ. Γαλλία στην περίπτωση των γεωργικών συνεταιρισμών, Hiez 2013, σ. 319), έλεγχος από ορκωτούς λογιστές ή ελεγκτική ομοσπονδία, από Commissaires aux Comptes (CCS) που απασχολούνται από μια ομοσπονδία ή αναφέρονται σε κατάλογο των ειδικών της ομοσπονδίας. Διαφορετικά επαγγελματικά πρότυπα μπορεί να παρατηρηθούν: ορκωτών λογιστών, ειδικά εκπαιδευμένων συνεταιριστικών ελεγκτών, Commissaires aux comptes και Réviseurs, λιγότερο εξειδικευμένων από τους CC, και κοινούς ελεγκτές.

Ενότητα 4.2 (7), 4 (3), (γ)

Κόστος Ελέγχου

Όπου ο συνεταιριστικός νόμος προβλέπει ολοκληρωμένο (οικονομικό και ουσιαστικό έλεγχο) για τους συνεταιρισμούς, το κόστος του ελέγχου είναι υψηλότερο από ότι εάν απαιτείται μόνο οικονομικός έλεγχος. Επιπλέον, όπου ο συνεταιριστικός νόμος προβλέπει την υπαγωγή των συνεταιρισμών σε μια ομοσπονδία λογιστικού ελέγχου, συνδρομές πρέπει επίσης να καταβάλλονται. Ο ελεγκτικός φορέας πρέπει να διασφαλίσει ότι το κόστος του συνεταιριστικού ελέγχου είναι λογικό.

Στην περίπτωση συνήθους ελέγχου ή ειδικού ελέγχου που ζητήθηκε από μια ομοσπονδία ή από την εποπτική αρχή, ο συνεταιρισμός που ελέγχεται πρέπει να πληρώσει τα τέλη. Σε περίπτωση επίκλησης ειδικού ελέγχου από αξιωματούχο, ή μέλος ή πιστωτή και ο έλεγχος δεν αποκαλύψει παρατυπίες, ο αναφέρων πρέπει να επωμιστεί το κόστος.

Υπάρχουν ειδικές τιμές για τους μικρούς και νέους συνεταιρισμούς και εξαιρέσεις των μικρών συνεταιρισμών από πλήρη έλεγχο, με δικαίωμα να χρησιμοποιεί «απλούς ελεγκτές» στο Ηνωμένο Βασίλειο (βλέπε 4.1 (4), ανωτέρω σελ. 77).

Ενότητα 4.3 (1) - (4)

Ελεγκτικός φορέας και ελεγκτές

Εξουσία να διενεργεί έλεγχο των συνεταιρισμών παρέχεται σε έναν ελεγκτικό φορέα (π.χ. συνεταιριστικές ελεγκτικές ομοσπονδίες) και σε ελεγκτές συνεταιρισμών από την εποπτική αρχή. Η αρχή αυτή ορίζει επίσης τους κανόνες όσον αφορά την κατάρτιση και την εμπειρία των ελεγκτών. Μπορεί επίσης να ορίζει τις διαδικασίες που πρέπει να ακο-

---

λο σύστημα ελέγχου υπάρχει και η χρηματοοικονομική πληροφόρηση πληροί τις προδιαγραφές. (3) Υπάρχει διακριτική κανονιστική παρακολούθηση και αυτορρύθμιση για λογαριασμό του συνεταιρισμού και των μελών του, είτε από έναν ομοσπονδιακό συνεταιριστικό φορέα ή άλλα άτομα μαζί με αξιολόγηση των εμπορικών και συνεταιριστικών επιδόσεων πέρα από τους λογαριασμούς.

λουθούνται κατά τη διεξαγωγή συνεταιριστικού ελέγχου και κατά τη συνεργασία με τους εντεταλμένους να διεξάγουν εσωτερικό έλεγχο στους συνεταιρισμούς.

Η εποπτική αρχή οφείλει να διασφαλίζει την ανεξαρτησία και εξειδίκευση των εξωτερικών εποπτών / ελεγκτών και την επαγγελματική και οικονομική σταθερότητα στις συνεταιριστικές ομοσπονδίες που είναι επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή εξωτερικού ελέγχου των υπαγόμενων συνεταιρισμών. Η εποπτική αρχή έχει την εξουσία να ανακαλέσει την άδεια ελέγχου ενός ελεγκτή ή μιας συνεταιριστικής ελεγκτικής ομοσπονδίας για λόγους που προβλέπονται στο νόμο (ενότητα 4.3 (3)).

Εποπτεία των επιδόσεων των φορέων ελέγχου (υπερ-έλεγχος) σημαίνει έλεγχο των ελεγκτών όσον αφορά την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Οι Ελεγκτικές Ομοσπονδίες εποπτεύονται από τα αρμόδια υπουργεία σε κρατικό επίπεδο, π.χ. στη Γερμανία, η άδεια του ελέγχου μιας ομοσπονδίας μπορεί να ανακληθεί όταν η χρηματοοικονομική της θέση είναι ανεπαρκής για τη χρηματοδότηση των εργασιών της ομοσπονδίας (§§ 64 (1), 64a GCA). Με τον τρόπο αυτό, οι δημόσιες αρχές εγγυώνται την τήρηση του νόμου, τον σεβασμό των προτύπων ποιότητας για τον έλεγχο και την ανεξαρτησία των ελεγκτών και των ελεγκτικών ομοσπονδιών (τμήμα 4.3 (4)).

Εξωτερικός έλεγχος των ελεγκτών ασκείται από τις δημόσιες αρχές ή ινστιτούτα, τα οποία πρέπει να επαληθεύουν την εξουσιοδότηση των ομοσπονδιών για έλεγχο, την εγγραφή των ελεγκτών ως συνεταιριστικών ελεγκτών και αν συμμετέχουν στη συνεχή κατάρτιση και τηρούν τους κανόνες του πειθαρχικού συστήματος, π.χ. στην Ισπανία. Το Γερμανικό Διάταγμα για τους συνεταιρισμούς περιέχει πλήρη ρύθμιση του ελέγχου της ποιότητας των ομοσπονδιών ελέγχου και του ελεγκτικού προσωπικού τους (§§ 56, 62, 63a, 63e, 63f, 63g ; 64 και 64a GCA).

Συμπέρασμα

Τάσεις για την προσέγγιση του συνεταιριστικού ελέγχου με τον έλεγχο των εταιρειών

Η ανάπτυξη του νομικού πλαισίου για τον έλεγχο των συνεταιρισμών των κρατών μελών της ΕΕ διαφέρει, αλλά μπορούν να παρατηρηθούν ορισμένες γενικές τάσεις.

Με το αυξανόμενο μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συνεταιριστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διεθνείς αγορές, υπάρχει μια αυξανόμενη απόσταση μεταξύ των μελών και των συνεταιρισμών τους και ένας αυξημένος επαγγελματισμός των διευθυντών που έχουν προσληφθεί εκτός του συνεταιριστικού κινήματος. Επιπλέον, υπάρχει μια γενική τάση για την εναρμόνιση του εμπορικού δικαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε οι διαφορές μεταξύ των διαφόρων νομικών μορφών επιχειρήσεων να εκλείψουν. Προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι δεν υπάρχουν πλέον λόγοι για την ύπαρξη ειδικών κανόνων για τις εταιρείες και για τους συνεταιρισμούς στους τομείς του λογιστικού ελέγχου της συγχώνευσης, της μετατροπής και της εκκαθάρισης. Αντί να ακολουθηθεί αυτή η τάση η οποία εξασθενεί το προφίλ των συνεταιρισμών, οι νομοθέτες θα πρέπει να επιμείνουν στην τήρηση των δοκιμασμένων κανόνων του ειδικού συνεταιριστικού ελέγχου, επιτρέποντας να μετράται η επιτυχία με όρους προώθησης των μελών και με όρους βιώσιμης ανάπτυξης και να αποδεικνύεται στα μέλη και στην αγορά, ότι η συνεταιριστική μορφή της οργα-

νωμένης αυτοβοήθειας εξακολουθεί να έχει τη θέση της, ακόμη και σε μια παγκόσμια οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ενότητα 5.1

(Γενικές αρχές της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών)

- (1) Οι συνεταιρισμοί συνεργάζονται μεταξύ τους για να προωθήσουν τους στόχους τους, για την υποστήριξη, προώθηση και ανάπτυξη άλλων συνεταιρισμών, για τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών και για το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο.
- (2) Ο σκοπός της συνεργασίας είναι ή οικονομικός ή κοινωνικο-πολιτικός ή ένας συνδυασμός και των δύο.
- (3) Οι συνεταιρισμοί συνεργάζονται σε μορφές και δομές που διασφαλίζουν την αυτονομία τους, είναι σύμφωνες με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, και εμπνέονται από τις αρχές της ισότητας, της αλληλεγγύης και της επικουρικότητας.
- (4) Ο νόμος μπορεί να προωθεί την οικονομική και κοινωνικο-πολιτική συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών, καθώς και με άλλους φορείς της κοινωνικής οικονομίας.
- (5) Οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να συμμετέχουν σε δομές συνεργασίας που θίγουν την αυτονομία τους και τον απόλυτο έλεγχο από τα μέλη του συνεταιρισμού.

Ενότητα 5.2

(Μορφές οικονομικής συνεργασίας)

- (1) Οι μορφές οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών περιλαμβάνουν την σύσταση:
  - (α) συμβάσεων για την ανταλλαγή αγαθών ή υπηρεσιών,
  - (β) δευτέρου βαθμού (ή ανώτερου βαθμού) συνεταιρισμών, ή
  - (γ) ενός συνεταιριστικού ομίλου.
- (2) Ο νόμος μπορεί να προβλέπει ειδική μεταχείριση των συμβάσεων μεταξύ συνεταιρισμών, συμπεριλαμβανομένης της ειδικής φορολογικής μεταχείρισης, προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία τους.

(3) Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν ένα δευτέρου βαθμού (ή ανώτερου βαθμού) συνεταιρισμό για την ανάληψη μιας οικονομικής δραστηριότητας προς το συμφέρον των συνεταιρισμών μελών τους.

(4) Το καταστατικό ενός δευτέρου βαθμού (ή ανώτερου βαθμού) συνεταιρισμού μπορεί να προβλέπει ότι κάθε μέλος (συνεταιρισμός) έχει έναν αριθμό ψήφων στη συνέλευση των μελών ανάλογα με:

(α) τον αριθμό των μελών του,

(β) τη συμμετοχή στις συνεταιριστικές συναλλαγές με τον δευτεροβάθμιο συνεταιρισμό ή

(γ) σύμφωνα με άλλα κριτήρια, αλλά όχι με το ποσό της εισφοράς κεφαλαίου.

Εν πάση περιπτώσει, κανένα μέλος δεν μπορεί να έχει περισσότερες από τον μέγιστο αριθμό ή ποσοστό του συνολικού αριθμού των ψήφων που παρουσιάζονται σε κάθε συνέλευση των μελών, όπως ορίζεται από το νόμο.

(5) Οι συνεταιριστικές συναλλαγές μεταξύ ενός δευτεροβάθμιου (ή ανώτερου βαθμού) συνεταιρισμού και των μελών των συνεταιρισμών μελών του αποτελούν συνεταιριστικές συναλλαγές με τα μέλη, κατά την έννοια της Ενότητας 1.4.

(6) Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν μια άλλου τύπου επιχειρηματική οργάνωση για την άσκηση μιας οικονομικής δραστηριότητας προς το συμφέρον των συνεταιρισμών που είναι μέλη της, υπό την προϋπόθεση ότι η αυτονομία και η συνεταιριστική ταυτότητά τους προστατεύονται.

(7) Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν ένα συνεταιριστικό όμιλο, ο οποίος να αναθέσει σε ένα από αυτούς, σε ένα δευτέρου βαθμού συνεταιρισμό, ή σε άλλο τύπο νομικής οντότητας που ελέγχουν, την εξουσία να συντονίζει ή να κατευθύνει την οικονομική τους δραστηριότητα, υπό την προϋπόθεση ότι, σε κάθε περίπτωση, οι συνέλευσεις των μελών των συνεταιρισμών μελών διατηρούν την εξουσία να λαμβάνουν τις θεμελιώδεις αποφάσεις όπως ορίζεται στην Ενότητα 2.4 (5). Κάθε μέλος πρέπει να έχει το δικαίωμα να αποχωρήσει από τον όμιλο, οποτεδήποτε η διατήρηση της σχέσης, φαίνεται πιθανό να βλάψει τους στόχους του ή τα συμφέροντα των μελών του.

(8) Μη συνεταιριστικές οντότητες μπορούν να συμμετέχουν σε οποιαδήποτε μορφή της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών, με την προϋπόθεση ότι οι συνεταιρισμοί διατηρούν τον έλεγχο της δομής.

Ενότητα 5.3

(Μορφές κοινωνικο-πολιτικής συνεργασίας)

(1) Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήσουν ένωση ή μια οντότητα άλλου νομικού τύπου για την προώθηση της κοινωνικο-πολιτικών συμφερόντων τους ως συνεταιρισμών.

(2) Αυτές οι νομικές οντότητες επιδιώκουν τους στόχους τους μέσω δραστηριοτήτων όπως η εκπροσώπηση, βοήθεια και προστασία, εκπαίδευση και κατάρτιση, συμβουλευτικές υπηρεσίες, οικονομική, νομική και τεχνική βοήθεια, έλεγχο, επίλυση διαφορών, υποστήριξη ίδρυσης νέων συνεταιρισμών ή ανάπτυξη των υφιστάμενων συνεταιρισμών και προώθηση του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου.

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Γενικές παρατηρήσεις

Η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών ήταν ένα χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών από την αρχή της σύγχρονης ιστορίας τους στα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα.⁴⁴ Τώρα είναι η 6η από τις 7 αρχές ότι «[οι] κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θέτουν τις αξίες τους στην πράξη», όπως αναφέρεται στη Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας του 1995, για την συνεταιριστική ταυτότητα (στο εξής: Δήλωση της ICA).⁴⁵ Η δήλωση της ICA είναι μία από τις τρεις διεθνείς πράξεις για τους συνεταιρισμούς. Οι άλλες δύο είναι οι κατευθυντήριες γραμμές Ηνωμένων Εθνών του 2001 που αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών)⁴⁶ και η Σύσταση Νο 193 του 2002 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, σχετικά με την προώθηση των συνεταιρισμών (στο εξής: Σύσταση 193 ΔΟΕ).⁴⁷ Όπως και η δήλωση της ICA στην έκτη αρχή της, η Σύσταση 193 ΔΟΕ τονίζει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών (παράγραφοι 6, 13 και 18)). Οι κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών αναφέρονται στη Δήλωση της ICA (παράγραφος 11).

Αυτά τα διεθνή μέσα δεν ρυθμίζουν ρητώς τον τρόπο με τον οποίο οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να συνεργάζονται. Ωστόσο, μια ανάγνωση της 6^{ης} Αρχής, στο πλαίσιο όλων των αρχών της ICA, θέτει το πλαίσιο για τις λεπτομέρειες της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών. Είναι ένα παράδειγμα για το πώς οι Αρχές της ICA αλληλεπιδρούν. Καθώς η Σύσταση 193 της ΔΟΕ ενσωματώνει το περιεχόμενο της Δήλωσης της ICA στο κείμενο της, επισημαίνει έμμεσα αυτή την αλληλεπίδραση. Επιπλέον, η 6η αρχή της ICA και η παράγραφος 6. (δ) της Σύστασης 193 της ΔΟΕ τονίζουν τον απώτερο στόχο της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών, που είναι ότι πρέπει να εξυπηρετεί τα μέλη των συνεργαζόμενων φορέων. Τελικά, ο απώτερος στόχος της συνεργασίας είναι ο ίδιος με εκείνον των «αμοιβαίων συνεταιρισμών» με την έννοια του κεφαλαίου 1, ενότητα 1.1 (1) (α). Σύμφωνα με το κεφάλαιο 1, ενότητα 1.1 (1) (β), ο στόχος αυτός μπορεί επίσης να είναι η επιδίωξη του γενικού συμφέροντος, από τους «συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος».

⁴⁴ Μια εκτεταμένη αναφορά στην ιστορία αυτή καθώς και στις διάφορες μορφές που πήρε αυτή η συνεργασία στην πάροδο του χρόνου στις ευρωπαϊκές χώρες και το σκεπτικό πίσω από αυτή, έχει δημοσιευθεί πρόσφατα από τον Antonio Fici (βλ Fici, Antonio, La cooperación entre Cooperativas en el derecho italiano y comparado [συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών στην Ιταλία και συγκριτικό δίκαιο], στο:... Boltetín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo, [Περιοδικό της Διεθνούς Ένωσης Συνεταιριστικού Δικαίου] 2014, 103-148. Το ίδιο περιοδικό περιέχει επίσης και άλλα άρθρα σχετικά με το θέμα Cf. Επίσης, στην επικείμενη δημοσίευση των εκθέσεων ανά χώρα).

⁴⁵ International Cooperative Review, Vol. 88, No. 4 (1995), 85 f.. (Διεθνής Συνεταιριστική Επιθεώρηση, Vol. 88, No 4 (1995), 85 f ..).

⁴⁶ UN doc. A/RES/54/123 and UN doc. A/RES/56/114 (A/56/73-E/2001/68; Res./56).

⁴⁷ The Promotion of Cooperatives Recommendation (2002), adopted by the International Labor Conference on 20 June 2002. Cf. ILO document 90-PR23-285-En-Doc..

Τα αναφερόμενα διεθνή εργαλεία περί συνεταιρισμών αναφέρονται επίσης στη διεθνή συνεργασία, μια μορφή συνεργασίας που το παρόν κεφάλαιο 5 δεν το επεξεργάζεται ρητά.

Ο κανονισμός 1435/2003 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το καταστατικό του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού (SCE) δεν αναφέρεται στο θέμα αυτό, άρα η εθνική νομοθεσία, εφαρμόζεται στη συνεργασία μεταξύ των SCE και δεν υπάρχουν έμμεσες επιπτώσεις του κανονισμού για το θέμα που συζητείται εδώ.

Όπως κάνουν για τον εαυτό τους, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να επιδιώξουν, μέσω της συνεργασίας να αποκτήσουν οικονομική δύναμη (οικονομίες φάσματος και κλίμακας), διαπραγματευτική δύναμη και φωνή (συνηγορία, πολιτική εκπροσώπηση), προκειμένου να ανα-δημιουργήσουν την αυτονομία τους. Η 4η Αρχή της ICA, οι κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών (παράγραφος 11 et κ.ε.) και η Σύσταση 193 της ΔΟΕ (παρ 6 (ε)) επιμένουν στη σημασία της αυτονομίας.

Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών - οριζόντια και κάθετα - πρέπει να αντανakλά τη φύση του μοντέλου της συνεταιριστικής επιχείρησης, με έμφαση στην αυτονομία της ομάδας των μελών στα οποία επικεντρώνεται. Αυτό δεν αποκλείει και δεν έχει αποκλείσει ως τώρα άλλες στρατηγικές ανάπτυξης, για παράδειγμα με τη συγχώνευση. Αλλά η συνεργασία έχει αποδειχθεί η πλέον κατάλληλη. Είναι ένας βασικός παράγοντας για την επιτυχία των συνεταιρισμών. Πρέπει να προτιμάται έναντι της συγκέντρωσης.

Αν τα μέλη των συνεργαζόμενων συνεταιρισμών πρόκειται να είναι οι ωφελούμενοι από τη συνεργασία και εάν πρόκειται να διατηρήσουν τον έλεγχο της συμφωνίας συνεργασίας, τότε η δομή αυτής της συνεργασίας χρειάζεται να ξεπεράσει τη διχοστασία μεταξύ συγκέντρωσης και συνεργασίας με τη διαπλοκή των αντίστοιχων δομικών στοιχείων, δηλαδή την ιεραρχία και τη δικτύωση χωρίς συγχώνευση των οικονομικών οντοτήτων που συμμετέχουν (heterarchy). Μια ειδική μορφή συνεργασίας μπορεί συνεπώς να εκτιμηθεί με βάση το ερώτημα κατά πόσον και πώς υλοποιεί την προώθηση των μελών της και την αυτονομία τους, μέσω, για παράδειγμα, ενός κατάλληλου συστήματος δικαιωμάτων ψήφου και δομής διακυβέρνησης, καθώς και της εκπροσώπησης των διαφόρων ομάδων μελών / τομέων, εάν υπάρχουν.

Οι όροι αυτονομία και ανεξαρτησία επαναλαμβάνονται αρκετές φορές στο Κεφάλαιο 5. Αυτό γίνεται για να υπογραμμισθεί η σημασία τους.

Τα εθνικά νομικά συστήματα εμφανίζουν δύο φάσματα συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών:

- i. ένα φάσμα των μορφών συνεργασίας, που ποικίλλει ως προς το βαθμό της έντασης, την έκταση και τη μονιμότητα και φθάνει από την πλήρη ενσωμάτωση (για παράδειγμα μέσω συγχωνεύσεων / συντήξεων), μέσω Ομίλων συνεταιρισμών και δικτύων στις συμβατικές ρυθμίσεις

- ii. ένα φάσμα δημόσιων πολιτικών, φθάνοντας από αδειοδότηση και διευκόλυνση μέχρι ενεργό ενθάρρυνση και στήριξη της συνεργασίας.

Ο βαθμός αυτονομίας που διατηρείται από τους συνεργαζόμενους φορείς ποικίλλει αναλόγως, ενώ η οριζόντια συνεργασία φαίνεται να ταιριάζει καλύτερα σε αυτή την αυτονομία από την κάθετη συνεργασία.

Το παρόν κεφάλαιο δεν εξετάζει όλες τις μορφές συνεργασίας που σε ορισμένες από τις χώρες θεωρούνται ως τέτοιες. Για παράδειγμα:

- Συγχωνεύσεις συνεταιρισμών ή συνεταιρισμών με άλλους τύπους νομικών προσώπων και μετασηματισμοί / αναδιοργανώσεις των συνεταιρισμών σε άλλο τύπο νομικής οντότητας, δεν θεωρούνται εδώ ως μορφές συνεργασίας. Ο λόγος είναι ότι η έννοια της «συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών», χρησιμοποιείται να συνεπάγεται τη συνέχιση της ύπαρξης των συνεργαζόμενων φορέων πίσω και πέρα από τη συμφωνία συνεργασίας.

- Μορφές συνεργασίας σύμφωνα με τις οποίες ο συνεταιρισμός οργανώνει την προσφορά υπηρεσιών στα μέλη του⁴⁸ ή στο ευρύ κοινό μέσα από ένα άλλο νομικό πρόσωπο, τουλάχιστον όχι όσο αυτή η άλλη νομική οντότητα, δεν είναι ένας συνεταιρισμός.

- Συνεταιρισμοί πολλαπλού σκοπού που καθιερώνουν ημι-αυτόνομα τμήματα για συγκεκριμένες δραστηριότητες, για παράδειγμα, ένα τμήμα αποταμίευσης και πίστωσης, εντός του συνεταιρισμού, όπου ο κύριος στόχος είναι μια άλλη δραστηριότητα. Δεδομένου ότι οι ίδιες υπηρεσίες θα μπορούσαν να είναι, και συχνά είναι, προσφερόμενες μέσω αρκετών απλού σκοπού, θεσμικά συνδεδεμένων συνεταιρισμών, αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια μορφή συνεργασίας.

- Συμπράξεις (καρτέλ) και Ομίλους, οι οποίοι ενώνουν ή ελέγχουν νομικά ανεξάρτητες οντότητες, εκτός αν τα μέλη των συμμετεχόντων συνεταιρισμών είναι σε θέση να ελέγχουν τουλάχιστον έμμεσα αυτές τις συμπράξεις ή Ομίλους.

- Επενδύσεις από συνεταιρισμούς σε άλλους συνεταιρισμούς και

- Διασυνεταιριστικές συμφωνίες,⁴⁹ σύμφωνα με τις οποίες ένας συνεταιρισμός μπορεί να έχει συνεταιριστικές συναλλαγές με τα μέλη άλλου συνεταιρισμού.

Ενότητα 5.1

⁴⁸ Για παράδειγμα, υπό τον φινλανδικό συνεταιριστικό νόμο.

⁴⁹ Για παράδειγμα, στην Ισπανία.

(1)

Αυτή η υποενότητα ρυθμίζει τον κύριο σκοπό της συνεργασίας, που είναι η προώθηση των στόχων των συμμετεχόντων συνεταιρισμών (προώθηση των μελών ή προώθηση του κοινού συμφέροντος). Αναφέρει επίσης την προώθηση του συνεταιριστικού επιχειρηματικού μοντέλου σε γενικές γραμμές. Αυτό είναι σύμφωνο με την 5^η Αρχή της ICA.

(2)

Τις περισσότερες φορές οι μορφές συνεργασίας συνδυάζουν τον οικονομικό⁵⁰ και τον κοινωνικο-πολιτικό⁵¹ σκοπό. Στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία οι σκοποί αυτοί έχουν - τυπικά- τις ξεχωριστές δομές τους.

(3)

Οι αρχές της αλληλεγγύης και της επικουρικότητας είναι γενικές αρχές συνεργασίας, υπό την έννοια ότι εφαρμόζονται σε συνεταιρισμούς γενικότερα.

Στο δίκαιο, η αρχή της αλληλεγγύης εκφράζεται σε 'obligationes in solidum', δηλαδή αποδοχή νομικών υποχρεώσεων γνωρίζοντας ότι η εκπλήρωσή τους ενδέχεται να παραμείνει χωρίς αντίστοιχα πλεονεκτήματα. Ένα παράδειγμα είναι τα προγράμματα συνεταιριστικής διατραπεζικής εγγύησης.

Η αρχή της επικουρικότητας απαιτεί μια προσεκτική διάρθρωση των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων της δομής της συνεργασίας, αφενός, και εκείνης των συμμετεχόντων φορέων, από την άλλη πλευρά. Απαιτεί την εξισορρόπηση της αυτονομίας των συμμετεχόντων φορέων με την πειθαρχία του Ομίλου, που είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων της συνεργασίας, καθώς και την εξισορρόπηση της συνεργασίας με τη συγκέντρωση. Συμπεριφορά τύπου καρτέλ κατά παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού πρέπει να αποφεύγεται.

(4)

Αυτή η υποενότητα αναφέρεται σε ζητήματα δημόσιας πολιτικής, αναγνωρίζοντας τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών και μεταξύ συνεταιρισμών και φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Ένας αυξανόμενος αριθμός ευρωπαϊκών χωρών ψηφίζει νόμους για την κοινωνική οικονομία,⁵² οι οποίοι θα διευκολύνουν την εφαρμογή αυτών των πολιτικών.

Εκτός από την πολιτική που αναφέρεται στην παρούσα υπο-ενότητα⁵³ οι κυβερνήσεις μπορεί να διευκολύνουν ένα συγκεκριμένο είδος συνεργασίας, όπως η σύσταση⁵⁴ ενός

⁵⁰ Μερικές φορές ονομάζεται "διασυνεταιριστική / οικονομική ολοκλήρωση".

⁵¹ Μερικές φορές ονομάζεται «συναφής / αντιπροσωπευτική».

⁵² Για παράδειγμα, στη Γαλλία (Loi relative à l'économie sociale et solidaire (2014); Πορτογαλία (*Social Economy Law* (2013) Ισπανία (Ley de Economía Κοινωνική (2013). Βλ. επίσης τη βρετανική Πράξη του 2004 σχετικά με τις Εταιρείες Κοινοτικού συμφέροντος. Το 2003 ο φινλανδικός νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (Νόμος 1351/2003) και ο ιταλικός νόμος περί κοινωνικών επιχειρήσεων 155/2006.

⁵³ το οποίο αντανάκλα τις πολιτικές στη Γαλλία και στην Ισπανία

⁵⁴ Αυτή είναι η περίπτωση στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ιταλία.

ταμείου (φορολογικά προνομιούχου) για τη συνεταιριστική ανάπτυξη,⁵⁵ η εφαρμογή ενός ειδικού φορολογικού καθεστώτος στις οικονομικές συνεισφορές για τις δομές συνεργασίας ή την στήριξη της επένδυσης από συνεταιρισμούς σε συνεταιρισμούς.

(5)

Η παρούσα υπο-ενότητα υπογραμμίζει, για μια ακόμη φορά, τη σημασία να μην αφήσουμε τον συνεργατισμό να γίνει ένας τρόπος συμβιβασμού της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των συμμετεχόντων φορέων. Η έννοια της συνεργασίας είναι, επομένως, αντιληπτή ως αντίθετη προς την έννοια της συγκέντρωσης και της υπαγωγής. Ορισμένες χώρες κατοχυρώνουν την αρχή αυτή.⁵⁶ Σε ορισμένες χώρες αυτό είναι το αποτέλεσμα της ερμηνείας του νόμου. Σε κάποιους είναι μια αναγνωρισμένη νομική πρακτική.

Επιπλέον, οι συνεργαζόμενοι φορείς πρέπει να αναλαμβάνουν την υποχρέωση να απέχουν από οποιαδήποτε δραστηριότητα που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ύπαρξη οποιουδήποτε από τους εταίρους τους στη συνεργασία.

Ενότητα 5.2

(1)

(α)

Οι μορφές συνεργασίας δημιουργούνται για να διαρκούν. Εκ πρώτης όψεως, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν πληρούν την απαίτηση αυτή. Η διατύπωση «δημιουργία συμβασιακών σχέσεων» χρησιμοποιείται για να δείξει αυτή τη διάρκεια, μια ένδειξη της οποίας μπορεί να είναι μια *de facto* ή *de jure* (καταστατικά, εσωτερικοί κανονισμοί) επιλογή των συμβάσεων αυτών έναντι συμβάσεων με μη-συνεταιρισμούς. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια "ελαφριά θεσμοποίηση», για παράδειγμα κοινοπραξίες μεταξύ συνεταιρισμών. Η υπο-ενότητα 2 υποστηρίζει αυτήν την ερμηνεία.

Ο όρος "αγαθά και υπηρεσίες" περιλαμβάνει, όπως και γενικά, μη υλικά αγαθά, όπως η γνώση.

(β)

Συνεργασία με τη μορφή συνεταιρισμού (δεύτερου ή ανώτερου επιπέδου), δηλαδή ενός συνεταιρισμού των συνεταιρισμών, είναι η πιο επαρκής μορφή οικονομικής συνεργασίας, δεδομένου ότι η δομή της εξυπηρετεί τους βασικούς όρους της συνεργασίας, που είναι ο σεβασμός της αυτονομίας των συνεργαζόμενων φορέων (4η Αρχή ICA) και ο τελικός έλεγχος εκ μέρους των μελών (2^η και 3^η Αρχές της ICA) των συνδεδεμένων φορέων.⁵⁷

Διαφορετικές ονομασίες που χρησιμοποιούνται, για παράδειγμα, "ενώσεις" για δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς και «ομοσπονδίες», «συνομοσπονδίες" ή "κορυφαίες" για τον 3ο ή 4ο βαθμό, αν υπάρχουν. Σε γενικές γραμμές, οι βαθμίδες οπτικοποιούνται με τη λεγόμενη συνεταιριστική πυραμίδα, όπου τα μέλη στη βάση, μέσω των πρωτοβάθμιων συ-

⁵⁵ Αυτή είναι η περίπτωση στην Ιταλία.

⁵⁶ Όπως για παράδειγμα στο πορτογαλικό δίκαιο.

⁵⁷ Αυτή η μορφή είναι χαρακτηριστική στη Γαλλία και την Ιταλία.

νεταιρισμών, χρηματοδοτούν και ελέγχουν τις υψηλότερου επιπέδου δομές. Οι δραστηριότητές τους είναι να εξυπηρετούν, με τη σειρά τους, τα μέλη των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών.

(2)

Πρβλ. σχόλιο στην υπο-ενότητα 5.1 (4).

(3)

Αυτή η υπο-ενότητα δεν περιέχει κανένα περιορισμό ως προς την κατηγορία, δραστηριότητα / τομέα ή γεωγραφική θέση των συνεργαζόμενων φορέων ή τη διοικητική διαίρεση της χώρας, δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι ελεύθεροι να συνεργαστούν με όποιους θέλουν.

Πρέπει να επαναληφθεί ότι ο απώτερος στόχος της συνεργασίας, που είναι η προώθηση των μελών ή το γενικό συμφέρον, πρέπει να επιδιώκεται μέσω των εν λόγω ρυθμίσεων. Αυτή είναι μια έμμεση συνέπεια του κειμένου που αναφέρεται στο «προς το συμφέρον των συνεταιρισμών μελών».

Ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα είναι αν οι συνεταιρισμοί ίσως έχουν νομική υποχρέωση να συνεργάζονται. Μια συστηματική ερμηνεία της 6^{ης} Αρχής της ICA (συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών), της 1^{ης} Αρχής της ICA (Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή) και της 7ης Αρχής της ICA (Ενδιαφέρον για την κοινότητα), δείχνει ότι τα μέλη της ICA έχουν αποδεχθεί τον περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους (ιδίως της ελευθερίας του συνεργάζεσθαι). Με την ενσωμάτωση του περιεχομένου της δήλωσης ταυτότητας της ICA στην Σύσταση 193 του ILO αυτός ο αυτο-περιορισμός ίσως έχει γίνει νομικά δεσμευτική υποχρέωση για όλους τους συνεταιρισμούς, αν πράγματι η Σύσταση 193 είναι νομικά δεσμευτική.⁵⁸ Όμως, ακόμα και αν η Σύσταση 193 του ILO είναι νομικά δεσμευτική, το περιεχόμενο της εν λόγω υποχρέωσης θα παρέμενε ανοικτό. Ανεξάρτητα από αυτό το ερώτημα, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών αποτελεί μέρος της ταυτότητας των συνεταιρισμών.⁵⁹ Αυτό φαίνεται να είναι και η άποψη του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίο έκρινε ότι η υποχρεωτική ένταξη των συνεταιρισμών σε ομοσπονδίες ελέγχου δεν παραβιάζει το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.⁶⁰ Η γνωμοδότηση αυτή είναι αμφισβητήσιμη, τόσο από την άποψη του γερμανικού δικαίου όσο και από την άποψη του συγκριτικού δικαίου. Η γερμανική συνεταιριστική νομοθεσία δεν προβλέπει την ένταξη σε μια ομοσπονδία ελέγχου ως κριτήριο ορισμού των συνεταιρισμών. Υποχρεώνει μάλλον τους συνεταιρισμούς να προσχωρήσουν σε μια ένωση ελέγχου. Από την άποψη του συγκριτικού δικαίου, η γνώμη του γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου δεν ευσταθεί, διότι προϋποθέτει ένα απαραίτητο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών που σε πολλές, αν όχι οι περισσότερες, χώρες δεν απαιτείται.

⁵⁸ 58 Πρβλ για τα επιχειρήματα υπέρ του νομικά δεσμευτικού χαρακτήρα της Σύστασης 193 του ΔΟΕ, βλ. Henry, Hagen Public International Cooperative Law: The International Labour Organization Promotion of Cooperatives Recommendation, 2002, in: International Handbook of Cooperative Law, ed. by Dante Cragogna, Antonio Fici and Hagen Henry, Heidelberg: Springer 2013, 65-88

⁵⁹ Πρβλ Fici, op. cit ..

⁶⁰ Πρβλ. Bundesverfassungsgericht, απόφαση αριθ. 1759 (19.1.2001).

Η ιταλική συνεταιριστική νομοθεσία φτάνει στον ίδιο στόχο (τακτικό έλεγχο όλων των συνεταιρισμών), χωρίς την υποχρέωση αυτή. Αντίθετα, παρέχει ισχυρά κίνητρα για να επιλέξει ο συνεταιρισμός τον έλεγχο από μια συνεταιριστική ένωση ελέγχου, ειδάλλως ο συνεταιρισμός ελέγχεται από τις δημόσιες αρχές.

(4)

Σε περίπτωση που η οικονομική συνεργασία πραγματοποιείται μέσω δευτεροβάθμιων ή ανωτέρου βαθμού συνεταιρισμών, η δομή τους, όπως προβλέπεται στο συνεταιριστικό νόμο, μπορεί να χρειαστεί προσαρμογές. Εκτός από ένα ειδικό σύστημα δικαιωμάτων ψήφου, όπως αναφέρθηκε στη 2^η Αρχή της ICA και όπως προτείνεται στην παρούσα υπο-ενότητα, προσαρμογές μπορεί να είναι απαραίτητες όσον αφορά, για παράδειγμα, τον ελάχιστο αριθμό μελών (που είναι συνήθως χαμηλότερος από αυτόν που απαιτείται στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς) και τη σύνθεση του συμβουλίου. Όσον αφορά τη χορήγηση δικαιωμάτων πολλαπλής ψήφου, στην παράγραφο (γ), άλλα κριτήρια θα μπορούσαν να αντανakλούν την ετερογένεια των συμφερόντων των διαφόρων κατηγοριών των μελών ή εκείνη των δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων στους συνεταιρισμούς γενικού συμφέροντος.

(5)

Η παρούσα υπο-ενότητα τονίζει και πάλι το σεβασμό προς τον απώτερο στόχο της συνεργασίας.

(6)

Τριτοβάθμιες δομές χρησιμοποιούνται κυρίως για την πρόσβαση στη χρηματοπιστωτική αγορά ή για τη δημιουργία κοινοπραξιών για αγορές ή πωλήσεις.

Όταν οι συμμετέχοντες συνεταιρισμοί είναι καθαρά μητρικοί συνεταιρισμοί, παύουν να είναι συνεταιρισμοί, καθώς δεν έχουν την οικονομική δραστηριότητα ως βάση των συνεταιριστικών συναλλαγών. Κατά συνέπεια, αυτό δεν είναι μια περίπτωση συνεργασίας. Όταν οι εταιρείες που ελέγχονται από τους συνεταιρισμούς χρησιμοποιούνται από αυτούς σε μερική εκπλήρωση των στόχων των συνεταιρισμών, μπορεί να είναι δύσκολο να εξασφαλισθεί ο έλεγχος.

(7)

Σε συνεταιριστικούς ομίλους,⁶¹ όπου η κατεύθυνση μπορεί να εκχωρηθεί σε έναν ή περισσότερους συνεταιρισμούς του ομίλου, η αυτονομία των άλλων θα μπορούσε εύκολα να είναι σε κίνδυνο. Το άνευ όρων δικαίωμα αποχώρησης, είναι ως εκ τούτου ένα απαραίτητο εργαλείο πρόληψης της επέλευσης του κινδύνου.

(8)

Και πάλι, το κείμενο υπενθυμίζει τους όρους της συνεργασίας.

Ενότητα 5.3

---

⁶¹ Συναντώνται κυρίως στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία.

(1)

Πρβλ. παρατηρήσεις στην ενότητα 5.2 (3) σχετικά με το ζήτημα της νομικής υποχρέωσης προς συνεργασία.

(2)

Στον κατάλογο των δραστηριοτήτων και εργασιών θα μπορούσε κανείς να προσθέσει την υποστήριξη για την έρευνα και την ανάθεση δημόσιων αρμοδιοτήτων, για παράδειγμα εγγραφές ή εκθέσεις σκοπιμότητας ως μέρος της διαδικασίας εγγραφής, καθώς και την αποκέντρωση των εξουσιών εποπτείας / ελέγχου, αντίστοιχα.